

Analiza stanja Urbanog područja Sisak

SADRŽAJ

1. Društvo.....	3
1.1. Demografija	3
1.1.1. Opće kretanje stanovništva	3
1.1.2. Kretanja povezana sa starenjem stanovništva.....	3
1.1.3. Migracijska kretanja	5
1.1.4. Očekivani životni vijek	8
1.1.5. Prostorna distribucija stanovništva	8
1.1.6. Etničke skupine i manjine	11
1.2. Socijalno uključivanje i usluge socijalne skrbi.....	12
1.2.1. Podaci o stanovništvu prema razini prihoda.....	12
1.2.2. Korištenje socijalnih usluga.....	13
1.2.3. Pružatelji usluga socijalne pomoći	13
1.2.4. Stopa kriminala.....	17
1.3. Društvena i zdravstvena infrastruktura	18
1.3.1. Društvena infrastruktura	18
1.3.2. Zdravstvena infrastruktura	24
1.3.3. Socijalna infrastruktura.....	26
1.3.4. Analiza stanovanja.....	27
1.4. Obrazovanje.....	28
1.5. SWOT analiza – društvo	31
2. Gospodarstvo	32
2.1. Gospodarsko okruženje	32
2.1.1. Bruto domaći proizvod	32
2.1.2. BDP po stanovniku.....	34
2.1.3. Poduzetništvo.....	36
2.1.4. Tržište rada.....	43
2.2. Poduzetnička infrastruktura	47
2.2.1. Poduzetnička infrastruktura Grada Siska	47
2.2.2. Poduzetnička infrastruktura Općine Sunja.....	49
2.2.3. Poduzetnička infrastruktura Općine Martinska Ves	49
2.3. Turizam i kulturna baština	50
2.4. SWOT analiza - gospodarstvo.....	53

3.	Urbano okruženje	55
3.1.	Kvaliteta urbanoga okoliša, izloženost ekološkim rizicima i klimatskim opasnostima.....	55
3.1.1.	Podaci o kvaliteti te onečišćenju zraka	55
3.1.2.	Podaci o kvaliteti i onečišćenju voda	56
3.1.3.	Podaci o onečišćenju tla.....	61
3.1.4.	Izloženost prirodnim rizicima i klimatskim opasnostima	62
3.1.5.	Podaci o zelenim površinama i zaštićenim područjima	64
3.1.6.	Gospodarenje otpadom	66
3.1.7.	Brownfield područja	67
3.2.	Primarna infrastruktura	67
3.2.1.	Vodoopskrba, odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda	67
3.2.2.	Javni sustav grijanja	69
3.2.3.	Opskrba plinom	69
3.2.4.	Energetski sustavi, izvori, potrošnja i ušteda energije	69
3.3.	Infrastruktura za mobilnost i internetsku povezanost.....	70
3.3.1.	Duljina, gustoća i kvaliteta cestovne mreže	70
3.3.2.	Podaci o nesrećama i sigurnosti na cestama.....	71
3.3.3.	Duljina i kvaliteta željezničke mreže	71
3.3.4.	Unutarnji vodni putevi.....	72
3.3.5.	Zračne luke.....	73
3.3.6.	Podaci o vremenu putovanja do najbližih gradova.....	73
3.3.7.	Pokrivenost širokopojasnom infrastrukturom i kućanstva s pristupom internetu	74
3.4.	Urbani prijevoz.....	75
3.4.1.	Oblici gradskog prijevoza koji postoje u gradu sjedištu urbanog područja te na cijelom urbanom području te pregled pružatelja usluga javnog prijevoza	75
3.4.2.	Vozni park urbanog područja	76
3.4.3.	Dostupnost prometnog sustava za osobe s invaliditetom	76
3.4.4.	Biciklistička infrastruktura.....	77
3.5.	SWOT analiza – urbano okruženje.....	78
4.	Okvir upravljanja razvojem.....	79

1. Društvo

U nastavku slijedi analiza društvenog aspekta Urbanog područja Sisak u vidu demografskih obilježja, socijalne uključenosti i usluge socijalne skrbi, društvene i zdravstvene infrastrukture te obrazovanja.

1.1. Demografija

1.1.1. Opće kretanje stanovništva

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku o broju stanovnika, temeljem Popisa stanovništva iz 2011. godine, na urbanom području koje obuhvaća Grad Sisak te

Općine Sunja i Martinsku Ves ukupno je 57.004 stanovnika, od čega je 29.766 žena te 27.238 muškaraca.

Na području **Grada Siska** živi 47.768 stanovnika od kojih je 22.706 muškaraca i 25.062 žene. Gledano u postocima, 52,2% ukupnog broja stanovnika su žene, dok muškarci čine 47,5% ukupnog broja stanovnika. **Općina Sunja** ima 5.748 stanovnika, od čega je 2.846 muških osoba i 2.902 ženskih osoba, što u postocima iznosi 50,59% žena i 49,5% muškaraca. Područje **Općine Martinska Ves** broji 3.488 stanovnika od kojih su 1.686 muškarci i 1.802 žene, odnosno 51,7% žena i 48,3% muškaraca. U spolnoj strukturi stanovništva prevladavaju žene, naročito u Gradu Sisku dok je u Općini Sunja broj muškaraca i žena gotovo izjednačen.

1.1.2. Kretanja povezana sa starenjem stanovništva

Tablica u nastavku prikazuje stanovništvo prema starosti i spolu za urbano područje Grada Siska, Općinu Sunja i Općinu Martinska Ves.

Tablica 1. Stanovništvo prema starosti u Gradu Sisku, Općini Sunja i Općini Martinska Ves, Popis stanovništva iz 2011. godine

	Ukupno	0-14	15-29	30-49	50-69	70-94	95 i više
Grad Sisak	47.768	6.278	8.274	13.126	13.377	6.694	19
Sunja	5.748	710	870	1.333	1.652	1.180	3
Martinska Ves	3.488	489	576	891	977	553	2

Izvor: www.dzs.hr, Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2011. godine, preuzeto 26. listopada 2021. godine

Analizirajući podatke o starosnoj strukturi, vidljivo je da je u Gradu Sisku, kao i Općinama Sunja i Martinska Ves prisutan snažan proces starenja stanovništva. U Gradu Sisku 42,06% čine osobe starije od 50 godina, dok je onih koji su mlađi od 14 godina 13,14%. Isto tako, u Općini Martinska Ves 43,92% stanovnika je starije od 50 godina, dok je 14,02% stanovništva mlađe od 14 godina. Najstarije stanovništvo ima Općina Sunja s 49,32% stanovnika starijih od 50, dok je svega 12,35% stanovništva mlađe od 14. Ovakav nesrazmjer između broja stanovništva mlađih od 14 i onih starijih od 50 ukazuje na to da bi starost stanovništva dugoročno mogao postati još ozbiljniji problem. Isto tako, u sve tri sastavnice urbanog područja prosječna starost stanovništva je preko 43 godine uz visok indeks

starenja i visok koeficijent starosti¹. Prosječna starost stanovništva (Tablica 2.) Grada Siska je 43,5 godine, što je više od prosjeka na razini Republike Hrvatske (prema podacima DZS-a prosječna starost stanovništva RH je 41,8 godina), ali na razini Sisačko-moslavačke županije u kojoj prosječna starost stanovništva prema istom izvoru iznosi 43 godine. U Općini Martinska Ves prosjek je 44,3 godine, dok je u Općini Sunja prosjek 46,8 godina što je više i od prosjeka Županije, ali i prosjeka RH.

Što se tiče indeksa starenja stanovništva, najveći indeks na urbanom području ima Općina Sunja, no treba naglasiti da su sve tri sastavnice područja znatno iznad indeksa na nivou Županije (131,1), a naročito iznad indeksa starenja u RH koji iznosi 115,7. U Županiji koeficijent starosti iznosi 26,2 što je iznad razine RH od 24,1, a što ukazuje na starije stanovništvo u Županiji te činjenicu da stanovništvo stari.

Tablica 2. Starosna struktura Grada Siska, Općine Sunja i Općine Martinska Ves, Popis stanovništva 2011. godine

	Prosječna starost	Indeks starenja	Koeficijent starosti
Grad Sisak	43,5	141,2	26,2
Sunja	46,8	193,0	32,9
Martinska Ves	44,3	146,4	29,5

Izvor: www.dzs.hr, Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2011. godine, preuzeto 26. listopada 2021. godine

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, na temelju Popisa stanovništva iz 2011. godine, mogu se pratiti i podaci za radno sposobno stanovništvo u koje spadaju stanovnici od 15 do 64 godina života. U Gradu Sisku je 32.268 stanovnika (67,6% ukupnog broja stanovnika), Općini Sunja 3.556 stanovnika (61,8%), a Martinska Ves 2.231 ili 64% ukupnog broja stanovnika.

Broj rođene djece na određenom području u nekom razdoblju odnosno broj živorođene djece na 1.000 stanovnika u jednoj godini predstavlja **natalitet**. Stopa nataliteta prikazuje broj živorođene djece u odnosu na ukupni broj stanovnika, a iskazuje se u promilima. U 2020. godini u Republici Hrvatskoj rođeno je 35 987 djece od toga 35 845 živorođene. Stopa nataliteta (živorođeni na 1 000 stanovnika) u 2020. iznosila je 8,9. Istovremeno prema Eurostatu, stopa nataliteta na razini EU (27 zemalja) iznosila je 9,1. U 2020. godini na području Sisačko-moslavačke županije živorođeno je 1201 djece, dok u Gradu Sisku 329, Sunji 23 te Martinskoj vesi 24.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku o prirodnom kretanju stanovništva Republike Hrvatske u 2020. godini, **broj umrlih osoba** porastao je u odnosu na prethodnu godinu, tj. umrlo je 5 229 osoba ili 10,1% više nego u prethodnoj godini. Od ukupnog broja umrlih osoba (57 023) u 2020. godini, 28 093 ili 49,3% odnosilo se na muške osobe i 28 930 ili 50,7% na ženske osobe. Stopa mortaliteta (umrli na 1 000 stanovnika) u 2020. iznosila je 14,1. U Sisačko-moslavačkoj županiji 2020. godine umrlo je 2.608 osoba dok je na urbanom području umrlo ukupno 910 osoba. Promatrajući navedene podatke najveći broj umrlih bio je u Gradu Sisku (765), a najmanje u Općini Martinska Ves (49).

¹Indeks starenja prikazuje postotak osoba starih 60 i više godina u odnosu na broj osoba starih 0-19 godina. Indeks veći od 40 označava da je stanovništvo zašlo u proces starenja. Koeficijent starosti prikazuje postotak osoba starih 60 i više godina u ukupnom stanovništvu. Koeficijent starosti veći od 12% označava da je stanovništvo zašlo u proces starenja.

Prirodni prirast predstavlja razliku između broja živorođene djece i broja umrlih osoba. Stopa prirodnog prirasta u 2020. u Republici Hrvatskoj bila je negativna i iznosila je -5,2 (-21 178 osoba). Promatrajući urbano područje ukupno je 2020. godine rođeno 376 živorođene djece dok je umrlo 910 osoba te je prirodni prirast bio negativan (- 534 osoba). Negativan prirast zabilježen je i u Županiji (2020. godine - 1407 osoba), no Županiji bilježi negativan prirast i godinama unatrag te se isti konstantno povećava (sa -1025 u 2016. godini na -1218 u 2019. godini). Zbog posljedica pandemije COVID-om 19 broj umrlih u Europskoj uniji povećao se za 19% u odnosu na 2019. godinu, a istovremeno je se nastavlja i pad broja rođena. Navedeno je pridonijelo nastavku negativnog prirasta traje još od 2012. godine uz iznimku 2014. kad je iznosio 0.

Negativno prirodno kretanje pokazuje i **vitalni indeks** (živorođeni na 100 umrlih) koji se iskazuje u %, a koji je iznosio 62,9% u RH za 2020. godinu. U svim županijama bio je negativan prirodni prirast, a u Sisačko-Moslavačkoj županiji iznosio je 46,1%. Na urbanom području najveći vitalni indeks bilježi Općina Martinska Ves (49%), potom Grad Sisak (43%), a najmanji Općina Sunja (24%).

S obzirom na visoki indeks starenja, visoki koeficijent starosti te odnos između onih starijih od 50 i onih mlađih od 14 godina, moguće je zaključiti da je stanovništvo spomenutih područja zašlo u proces starenja. Neki od razloga za ovakve statistike je iseljavanje mladog stanovništva u potrazi za poslom te za višim standardom života. Samim time opada i natalitet urbanog područja Sisak, a nastavak ovakvog trenda neće pozitivno djelovati na prirodni priraštaj u narednim godinama.

1.1.3. Migracijska kretanja

Na razini Republike Hrvatske, Sisačko-moslavačka županija nalazi se pri vrhu po iseljavanju stanovnika iz županije. Ako se usporede dostupni podaci o broju stanovnika prema Popisu stanovništva iz 2001. i 2011. godine za Grad Sisak, Općinu Sunja i Općinu Martinska Ves, vidljivo je da je u sve tri sastavnice urbanog područja zabilježen pad broja stanovnika. Predviđa se da će budući popisi stanovništva prikazati nastavak pada broja stanovništva u svim sastavnicama urbanog područja Sisak.

Razlozi negativnog migracijskog salda mogu biti različiti, a od najčešćih ističe se nepovoljna ekonomska situacija u sastavnicama urbanog područja, slabija mogućnost zapošljavanja te posljedice pandemije COVID-19 i razornog potresa iz 2020. godine koji je prouzročio veliku štetu u cijeloj Sisačko-moslavačkoj županiji i šire. U nastavku je prikazana usporedba broja stanovnika Grada Siska te Općina Sunja i Martinska Ves na temelju Popisa stanovništva provedenih 2001. i 2011. godine.

Tablica 3. Usporedba broja stanovnika u Gradu Sisku, Općini Sunja i Općini Martinska Ves, Popisi stanovništva iz 2001. i 2011. godine

	2001.	2011.
Grad Sisak	52.236	47.768
Sunja	7.376	5.748
Martinska Ves	4.026	3.488

Izvor: www.dzs.hr, Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2011. godine, preuzeto 26. listopada 2021. godine

Promatrajući migracijske značajke stanovništva Grada Siska, vidljivo je da 24.129 osoba od rođenja stanuje u istom naselju. U Grad Sisak je iz drugih naselja, gradova, županija i nepoznatih mjesta Republike Hrvatske doselilo 16.993 osoba. Najveći dio osoba doselio je iz drugog grada ili općine Sisačko-moslavačke županije, točnije njih 7.310. U istom razdoblju 6.638 osoba doselilo je u Grad Sisak

iz inozemstva, a najviše stanovnika doselilo je iz Bosne i Hercegovine, točnije njih 3.900, zatim iz Njemačke, Srbije te s Kosova.

Promatrajući brojke u postotcima, 50,5% stanovništva živi u Gradu Sisku od rođenja, a 49,5% stanovništva doselilo se u Grad Sisak iz drugih krajeva. 72% osoba doselilo se u Grad Sisak iz drugih područja Republike Hrvatske, dok se iz inozemstva doselilo 28% ukupnog broja doseljenog stanovništva. Unutar broja doseljenika iz inozemstva, 59% doseljenika došlo je iz Bosne i Hercegovine, 18,7% iz Njemačke, 9% iz Srbije itd.

U Općini Sunja 1.816 stanovnika od rođenja živi u istom naselju. Najveći broj stanovnika doselio je u Općinu iz nekog drugog područja Republike Hrvatske (2.116), dok je jedan dio stanovnika došao iz inozemstva (1.816), najviše iz Bosne i Hercegovine (814). Najveći broj stanovnika Općine Martinska Ves živi u istom naselju Općine od rođenja, točnije njih 2.151, dok je dobar dio stanovnika doselio iz drugih krajeva Republike Hrvatske (1.184). Manji broj stanovnika doselio je u Općinu iz inozemstva (153), ponajviše iz Njemačke (66) te Bosne i Hercegovine (54).

U nastavku je prikaz stanovništva Grada Siska te Općina Sunja i Martinska Ves prema migracijskim obilježjima.

Tablica 4. Stanovništvo Grada Siska prema migracijskim obilježjima, Popis stanovništva iz 2011. godine

Grad Sisak	
Ukupno	47.768
Od rođenja stanuje u istom naselju	
24.129	
Doseljeni u mjesto stanovanja s područja RH	
Ukupno	16.993
Iz drugog naselja istog grada ili općine	4.399
Iz drugog grada ili općine iste županije	7.310
Iz druge županije	5.270
Nepoznato mjesto u RH	14
Doseljeni u mjesto stanovanja iz inozemstva	
Ukupno	6.638
Bosna i Hercegovina	3.900
Njemačka	1.240
Srbija	595
Slovenija	188
Kosovo	65
Ostale zemlje	650
Nepoznato	8

Izvor: *www.dzs.hr, Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2011. godine, preuzeto 26. listopada 2021. godine*

Tablica 5. Stanovništvo Općine Sunja prema migracijskim obilježjima, Popis stanovništva iz 2011. godine

Sunja	
Ukupno	5.748

Od rođenja stanuje u istom naselju	
1.816	
Dospeljeni u mjesto stanovanja s područja RH	
Ukupno	2.116
Iz drugog naselja istog grada ili općine	939
Iz drugog grada ili općine iste županije	832
Iz druge županije	345
Nepoznato mjesto u RH	-
Dospeljeni u mjesto stanovanja iz inozemstva	
Ukupno	1.816
Bosna i Hercegovina	814
Njemačka	118
Srbija	773
Slovenija	18
Kosovo	4
Ostale zemlje	89
Nepoznato	-

Izvor: *www.dzs.hr, Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2011. godine, preuzeto 26. listopada 2021. godine*

Tablica 6. Stanovništvo Općine Martinska Ves prema migracijskim obilježjima, Popis stanovništva 2011. godine

Martinska Ves	
Ukupno	3.488
Od rođenja stanuje u istom naselju	
2.151	
Dospeljeni u mjesto stanovanja s područja RH	
Ukupno	1.184
Iz drugog naselja istog grada ili općine	410
Iz drugog grada ili općine iste županije	563
Iz druge županije	211
Nepoznato mjesto u RH	-
Dospeljeni u mjesto stanovanja iz inozemstva	
Ukupno	153
Bosna i Hercegovina	54
Njemačka	66
Srbija	9
Slovenija	4
Kosovo	-
Ostale zemlje	20

Nepoznato	-
-----------	---

Izvor: www.dzs.hr, Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2011. godine, preuzeto 26. listopada 2021. godine

Prema podacima DZS-a o migracijama stanovništva Republike Hrvatske u 2020. godini, najveći negativan međužupanijski migracijski saldo (više iseljenih nego doseljenih) bio je u Sisačko-moslavačkoj županiji (-368). Prema istom izvoru o doseljenom i odseljenom stanovništvu za 2020. godinu na razini gradova i općina više je osoba odselilo, nego doselilo u sve sastavnice urbanog područja Sisak. Iz urbanog područja Sisak tako je ukupno odselilo 1.180 osoba, dok su u istom razdoblju doselile 1.032 osobe. Iz Grada Siska i iz Općine Sunja najviše je osoba odselilo u inozemstvo (35,8%), dok je najveći broj osoba iz Općine Martinska Ves otišao u drugi grad ili općinu unutar Sisačko-moslavačke županije (55,3%). Doseljeno stanovništvo u Gradu Sisku najvećim je dijelom iz inozemstva (29,8%), a u Općine Sunja i Martinska Ves najveći broj osoba došao je iz drugog grada ili općine Sisačko-moslavačke županije (45%).

Tablica 7. Doseljeno i odseljeno stanovništvo u Gradu Sisku, Općini Sunja i Općini Martinska Ves u 2020. godini

	Doseljeno stanovništvo	Odseljeno stanovništvo
Grad Sisak	912	977
Sunja	83	147
Martinska Ves	37	56

Izvor: www.dzs.hr, Statistika u nizu; Stanovništvo – pregled po županijama i općinama, preuzeto 3. studenoga 2021. godine

1.1.4. Očekivani životni vijek

Prema Eurostatu, prosječno očekivano trajanje života pri rođenju za EU-27 u 2019. godini je iznosilo 81,3 godine za oba spola, odnosno 78,5 godina za muškarce i 84,0 godine za žene. Prema podacima za 2020. godinu zbog Covid-19 pandemije očekivano trajanje života u padu je u većini zemalja pa tako i u RH. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku u 2020. godini vrijednost očekivanog trajanja života u RH za oba spola blago je pala u odnosu na 2019. godine i to sa: 78,5 godina na 77,8 godina zbog porasta smrtnosti uzrokovane pandemijom Covid-19. Za muškarce je očekivano trajanje života palo sa 75,4 na 74,7 godina, a za žene je palo s 81,5 godina na 80,9 godina.

Sukladno podacima dostupnima u Procjeni stanovništva Republike Hrvatske Državnog zavoda za statistiku iz 2020. godine, očekivani životni vijek stanovnika Sisačko-moslavačke županije je 76,2 godine. Prosječni životni vijek muškaraca u županiji je 72,6 godine, a za žene 80,2 godina. Zbog nedostupnih podataka za područja općina i gradova nije moguće utvrditi očekivani životni vijek za stanovnike konkretnog urbanog područja.

1.1.5. Prostorna distribucija stanovništva

Prostorna distribucija stanovništva pokazuje raspored stanovništva na urbanom području. Na području živi 57.004 stanovnika na 835,32 km² što čini prosječnu gustoću stanovnika od 68,82

stanovnika na km². Prosječna gustoća stanovnika, za usporedbu u RH je 75,7 stanovnika na km², u Županiji svega 38,6 stanovnika po km² dok je za EU 28 iznosi 116 stanovnika po km².

Na urbanom području najveću gustoću stanovnika ima Grad Sisak s 113,18 stanovnika na km², a najmanju Općina Sunja sa svega 19,93 stanovnika po km². Međutim vidljiva je i velika razlika u prostornoj distribuciji stanovnika po naseljima unutar ubranog područja.

Grad Sisak podijeljen je na 35 naselja. Najmnogoljudnije naselje je Sisak s 33.322 stanovnika, zatim naselje Budaševo s 1.644 stanovnika dok najmanji broj stanovnika ima naselje Suvoj (41).

Općina Sunja ima sveukupno 40 naselja. Najveće je naselje Sunja, ujedno i administrativno središte Općine, sa 1.412 stanovnika, a potom slijede naselja Greda Sunjska s 366 stanovnika te Bobovac sa 330 stanovnika. Najmanje naselje u Općini je naselje Kladari sa svega sedam stanovnika.

Općina Martinska Ves podijeljena je na 16 naselja, a većina stanovništva smještena je u istoimenom naselju Martinska Ves koje broji 683 stanovnika. Najslabije je naseljeno naselje Lijevo Željezno sa devet stanovnika. Navedeno ukazuje na nejednaku prostornu distribuciju stanovnika.

U tablicama u nastavku dani su podaci o gustoći naseljenosti svih naselja u Gradu Sisku te u Općinama Sunja i Martinska Ves.

Tablica 8. Broj stanovnika po naseljima u Gradu Sisku, Popis stanovništva iz 2011. godine

Naselje	Stanovnici	Naselje	Stanovnici
Blinjski Kut	277	Novo Pračno	452
Budaševo	1.664	Novo Selo	633
Bukovsko	89	Novo Selo Palanječko	519
Crnac	545	Odra Sisačka	823
Čigoč	98	Palanjek	318
Donje Komarevo	325	Prelošćica	525
Gornje Komarevo	506	Sela	963
Greda	858	Sisak	33.322
Gušće	385	Stara Drenčina	226
Hrastelnica	897	Staro Pračno	895
Jazvenik	146	Staro Selo	110
Klobučak	69	Stupno	484
Kratečko	199	Suvoj	41
Letovanci	56	Topolovac	897
Lonja	111	Veliko Svinjičko	275
Lukavec Posavski	132	Vurot	103
Madžari	237	Žabno	511
Mužilovčica	77	-	-

Izvor: www.dzs.hr, Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2011. godine, preuzeto 26. listopada 2021. godine

Tablica 9. Broj stanovnika po naseljima u Općini Sunja, Popis stanovništva iz 2011. godine

Naselje	Stanovnici	Naselje	Stanovnici
Bestрма	86	Krivaj Sunjski	120
Bistrač	40	Mala Gradusa	20
Blinjska Greda	35	Mala Paukova	39
Bobovac	330	Novoselci	38
Brđani Cesta	135	Papići	56
Brđani Kosa	103	Petrinjci	183
Crkveni Bok	117	Pobrđani	22
Čapljani	37	Radonja Luka	31
Četvrtkovac	232	Selišće Sunjsko	37
Donja Letina	30	Sjeverovac	33
Donji Hrastovac	217	Slovinci	152
Drljača	277	Staza	220
Gornja Letina	71	Strmen	135
Gradusa Posavska	89	Sunja	1.412
Greda Sunjska	366	Šaš	307
Ivanjski Bok	35	Timarci	119
Jasenovčani	41	Vedro Polje	119
Kinjačka	213	Velika Gradusa	87
Kladari	7	Vukoševac	21
Kostreši Šaški	71	Žreme	65

Izvor: www.dzs.hr, Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2011. godine, preuzeto 26. listopada 2021. godine

Tablica 10. Broj stanovnika po naseljima u Općini Martinska Ves, Popis stanovništva iz 2011. godine

Naselje	Stanovnici	Naselje	Stanovnici
Bok Palanječki	138	Ljubljanica	31
Desni Dubrovčak	115	Mahovo	269
Desno Trebarjevo	334	Martinska Ves	683
Desno Željezno	170	Setuš	157
Jezero Posavsko	70	Strelečko	537
Lijeva Luka	233	Tišina Erdedska	305
Lijevo Trebarjevo	59	Tišina Kaptolska	259
Lijevo Željezno	9	Zirčica	119

Izvor: www.dzs.hr, Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2011. godine, preuzeto 26. listopada 2021. godine

Analizom broja stanovnika po naseljima jasno se uočava trend pada broja stanovnika i trend napuštanja seoskih sredina te preseljenje u gradske sredine.

1.1.6. Etničke skupine i manjine

Prema popisu stanovništva 2011. godine u Sisačko-moslavačkoj županiji žive brojne nacionalne manjine, među kojima se posebno ističe srpska (12,8%), bošnjačka (1.43%), romska (0,85%), te češka (0.34%) nacionalna manjina.

Prema nacionalnom sastavu, većinu stanovništva Grada Siska čine Hrvati (84,97% ukupnog stanovništva). Na drugom mjestu su pripadnici srpske manjine (6,43%), a slijede ih Bošnjaci (3,45%), Romi (1,36%) te ostale nacionalnosti. Prema popisu stanovništva iz 2011. godine, u Općini Sunja od ukupno 5.748 stanovnika njih 74,18% su Hrvati. Slijede pripadnici srpske manjine (22,27%), dok Romii pripadnici ostalih nacionalnosti u postotku manjem od 1%. Gledajući nacionalni sastav Općine Martinska Ves, većinsko stanovništvo čine Hrvati (98,51%) iza kojih slijede pripadnici srpske manjine (0,54%) te Bošnjaci (0,32%) i ostale nacionalnosti u postotku manjem od 1%.

U tablici u nastavku prikazan je sastav stanovništva Grada Siska te Općina Sunja i Martinska Ves prema nacionalnoj pripadnosti.

Tablica 11. Stanovništvo prema narodnosti u Gradu Sisku, u Općini Sunja i Općini Martinska Ves, Popis stanovništva iz 2011. godine

	Grad Sisak	Sunja	Martinska Ves
Ukupno	47.768	5.748	3.488
Hrvati	40.590	4.264	3.436
Albanci	179	12	-
Austrijanci	-	-	-
Bošnjaci	1.646	24	11
Bugari	1	-	-
Crnogorci	29	-	-
Česi	96	3	-
Mađari	22	2	3
Makedonci	53	4	-
Nijemci	15	2	2
Poljaci	6	1	-
Romi	648	28	2
Rumunji	-	-	2
Rusi	9	1	-
Rusini	2	-	-
Slovaci	13	1	-
Slovenci	61	1	1
Srbi	3.071	1.280	19
Talijani	10	-	-
Turci	1	-	-
Ukrajinci	20	3	-
Vlasi	-	-	-
Židovi	5	-	-

Ostali	44	6	1
Regionalna pripadnost	5	-	-
Izjasnili se u smislu vjerske pripadnosti	504	42	3
Neraspoređeno	9	1	-
Ne izjašnjavaju se	615	72	2
Nepoznato	114	1	6

Izvor: www.dzs.hr, Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2011. godine preuzeto 26. listopada 2021. godine

Populacija koja je u posebnom riziku od siromaštva je romska populacija. Najveći broj pripadnika romske nacionalne manjine živi na području Grada Siska (648 pripadnika). Rizik od siromaštva proizlazi iz činjenice otežanog zapošljavanja zbog niske razine obrazovanja ali i predrasuda poslodavaca oko Roma. Romska populacija ima otežan pristup obrazovanju i brojne zdravstvene rizike uslijed nepovoljnih stambenih uvjeta te je njihovo preživljavanje većim dijelom oslonjeno na socijalne pomoći i potpore.

U Urbanom području Sisak prisutan je snažan trend starenja stanovništva te općenite depopulacije predmetnog područja. Uz već duže prisutne nepovoljne ekonomske situacije, dodatan povod za iseljavanje stanovništva dale su posljedice COVID-19 pandemije i razoran potres u 2020. koji je prouzročio veliku štetu u cijeloj Sisačko-moslavačkoj županiji. Kako bi se zaustavio taj izrazit depopulacijski trend potrebne su ozbiljne intervencije u vidu promjene demografske politike, saniranja posljedica razornog potresa, kao i jačanja gospodarstva i stvaranju novih prilika na tržištu rada.

1.2. Socijalno uključivanje i usluge socijalne skrbi

1.2.1. Podaci o stanovništvu prema razini prihoda

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku o Popisu stanovništva 2011. godine u Sisačko-moslavačkoj županiji od ukupnog broja stanovnika (172.439) prihode od stalnog rada ostvarivalo je 49.526 stanovnika. Prihode od povremenog rada 3.004 stanovnika, prihode od poljoprivrede 4.606, starosnu mirovinu 21.903, ostale mirovine 25.719, prihode od imovine 265, socijalne naknade 8.275 i ostale prihode 4.331. Povremenu potporu drugih primalo je 2.993 stanovnika dok je bez prihoda bilo 57.318 osoba. Istovremeno na urbanom području Sisak od ukupno 57.004 stanovnika prihode od samostalnog rada ostvarivalo je 17.852 stanovnika, prihode povremenog rada 821 osoba, prihode od bavljenja poljoprivredom 668, starosnu mirovinu 7.788, ostalu mirovinu 1.702. Pravo na socijalnu naknadu ostvarivala je 1.896 osoba. Ostale prihode i povremenu potporu imale su 2.286 osobe dok su bez prihoda bile 17.626 osoba. Podaci o stanovništvu prema razini prihoda pokazuju da na urbanom području Grada Siska, Općine Sunja i Općine Martinska Ves prihode od stalnog rada ostvaruje 31,3% ili 17.852 stanovnika, prihode od mirovina (starosne ili ostale) 29,41% ili 16.770 stanovnika dok je 30,9% stanovnika (17.626) bilo bez ikakvih prihoda. Dakle, gotovo je identičan udio stanovnika koji je ostvario prihode od rada kao i udio stanovnika koji je bio bez prihoda ili je ostvario prihode od mirovina. Istovremeno 1896 stanovnika (30,9%) primalo je neki oblik socijalnih naknada.

Zbog nedostatka službenih pokazatelja o siromaštvu na razini urbanog područja, može se iskazati samo nacionalna stopa rizika od siromaštva, a koja je 2011. godine iznosila 20,9% dok je na razini Republike

Hrvatske prema podacima Državnog zavoda za statistiku prema pokazateljima siromaštva i socijalne isključenosti u 2020.g. stopa rizika od siromaštva iznosila 18,3%. Prema istom izvoru udio osoba u RH u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti za 2020. godinu iznosio je 23,2%. Prag rizika od siromaštva u 2020.g. za jednočlano kućanstvo iznosio je 35.124,00 kn na godinu, dok je za kućanstvo s dvije odrasle osobe i dvoje djece mlađe od 14 godina iznosio 73.761,00 kn na godinu.

Slijedom navedenog, na području Urbanog područja Sisak postoji određena skupina ljudi koja živi ispod granice siromaštva. Razlog tome je nepovoljna financijska slika društva, gotovo identičan udio stanovništva koji živi od samostalnog rada, mirovina ili je bez prihoda, značajna nezaposlenost te starosna slika društva u kojoj je vidljivo da je velik dio stanovništva starije životne dobi što znači da nije u mogućnosti ostvarivati prihode.

1.2.2. Korištenje socijalnih usluga

S obzirom na starosnu strukturu Urbanog područja Sisak prema Popisu stanovništva iz 2011. godine potrebno je obratiti pozornost na broj osoba koje su u nekoj mjeri ovisne o tuđoj pomoći u obavljanju svakodnevnih aktivnosti. Stoga su nastavku prikazani podaci o stanovništvu koje ima određene teškoće u obavljanju svakodnevnih aktivnosti te koristi pomoć druge osobe.

Tablica 12. Stanovništvo s teškoćama u obavljanju svakodnevnih aktivnosti prema potrebi za pomoći druge osobe i korištenju pomoći druge osobe, po spolu, Popis 2011. godine

Spol	Sisak			Sunja			Martinska Ves		
	sv.	m	ž	sv.	m	ž	sv.	M	ž
Ukupno	9.211	4.503	4.708	1.438	663	775	841	381	460
Osoba treba pomoć druge osobe	2.510	966	1.544	466	149	317	292	103	189
Osoba koristi pomoć druge osobe	2.185	847	1.338	380	127	253	248	85	163

Izvor: www.dzs.hr, Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2011. godine, preuzeto 26. listopada 2021. godine

Prema navedenim podacima vidljivo je da postoji određeni broj osoba koje su u nekoj mjeri ovisne o tuđoj pomoći u obavljanju svakodnevnih aktivnosti kao i broj osoba koje koriste pomoć. Uzimajući u obzir ukupan broj stanovnika u odnosu na broj stanovnika s teškoćama kojima je potrebna pomoć možemo zaključiti da 19,3% stanovnika Grada Siska treba ili koristi pomoć druge osobe, 25,01% stanovnika Općine Sunja odnosno 24,3% u Općini Martinska Ves. Iz podataka je vidljivo da je velik dio osoba kojima je potrebna pomoć uspješno koristi pomoć druge osobe. U Gradu Sisku pokrivenost je 87%, u Sunji je 81,54%, a u Općini Martinska Ves pokrivenost je 84,93%. Unatoč povoljnim brojkama, svakako je cilj povećati postotak pokrivenosti tako da pomoć dođe do svake osobe kojoj je pomoć i potrebna. Navedena potreba posebno je postala uočljiva nakon snažnog potresa koji je pogodio ovo područje u 2020. godini gdje je trebalo brzo i adekvatno reagirati pogotovo u onim područjima koji su dislocirani.

1.2.3. Pružatelji usluga socijalne pomoći

Društvena briga za socijalnu sigurnost pojedinaca te socijalno osjetljivih i marginaliziranih društvenih skupina vrši se uslugama socijalne skrbi.

Grad Sisak svake godine donosi Program javnih potreba u socijalnoj skrbi i zdravstvu, a u cilju sprečavanja socijalne isključenosti građana lošijeg socijalnog statusa, jačanje izvaninstitucionalne skrbi, poticanja različitih oblika partnerstva s privatnim i civilnim inicijativama, jačanja koncepta međugeneracijske solidarnosti, poticanja svojih građana na uključivanje u preventivne zdravstvene programe i aktivnosti te promicanje zdravih načina življenja. Program se utvrđuju aktivnostima kojima će se zadovoljiti potreba građana u javnom zdravlju, a usmjerene su na prevenciju bolesti i očuvanje zdravlja te poboljšanje kvalitete života. Provođenjem aktivnosti spomenutog programa smanjuje se socijalna isključenost stanovnika te se poboljšava njihov, relativno nizak, životni standard budući je postoje kategorije stanovništva o kojima je potrebno skrbiti (stare i nemoćne osobe, samci, teže bolesni, osobe s invaliditetom i dr.). Za provedbu Programa u 2021. godinu („Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije“, br. 33/2020.) osigurana su sredstva 10.426.900,00 kuna za aktivnosti:

- Gradsko društvo Crvenog križa Sisak (javne ovlasti i redovne djelatnosti, Služba traženja, Savjetovništvo za djecu i mlade s problemima u ponašanju, Služba za socijalne djelatnosti Gradskog društva Crvenog križa Sisak),
- Pomoć u kući,
- Udruga osoba s invaliditetom i udruge u području socijalno-humanitarne djelatnosti,
- Naknada za troškove stanovanja,
- Pučka kuhinja,
- Pomoć za ogrjev,
- Potpora obiteljima za novorođeno dijete,
- Naknada troškova smještaja u predškolske ustanove,
- Sufinanciranje programa za djecu s teškoćama u razvoju i naknada roditelju njegovatelju ili njegovatelju,
- Sklonište za žene i djecu žrtve obiteljskog nasilja,
- Uskrsnice za umirovljenike i nezaposlene,
- Program „Dnevni boravak 3+2“,
- Jednokratna pomoć i posmrtna potpora,
- Školski džeparac,
- Socijalna samoposluga,
- Usluge provođenja gradskih programa,
- Ostale aktivnosti,
- Ostale aktivnosti udruga.

Gradsko društvo Crvenog križa Sisak prikuplja i raspoređuje humanitarnu pomoć, provodi osposobljavanje građana u pružanju prve pomoći, vodi službu traženja za razdvojene članove obitelji tijekom oružanih sukoba, migracija i sličnih okolnosti te provodi aktivnosti Savjetovništva za djecu i mlade s problemima u ponašanju u sklopu Odjela za mlade s ciljem poboljšanja zdravstvene kulture i promicanja nenasilja, ali i nudi usluge savjetovanja djece i njihovih roditelja. Crveni Križ vodi brigu o osobama starije životne dobi kojima pruža pomoć u njihovim domovima te provodi programe za pomoć socijalno ugroženim građanima kao što su humanitarne akcije. Program Pomoć u kući trenutno ima 90 korisnika. Centar vodi brigu o osobama koje su pod međunarodnom zaštitom te trenutno skrbe o dvije peteročlane obitelji i o četiri osobe koji žive u Gradu Sisku.

Udruga osoba s invaliditetom i udruge u području socijalno-humanitarne djelatnosti rade na poboljšanju kvalitete života osoba s invaliditetom te starijih i nemoćnih osoba. Buduće aktivnosti udruga koje se bave socijalno-humanitarnom djelatnošću bit će sufinancirane iz proračuna prema mogućnostima u danom trenutku.

Grad Sisak u svom proračunu osigurava sredstva za podmirenje troškova stanovanja samcima ili kućanstvima koji koriste zajamčenu minimalnu naknadu. Trenutno ovu uslugu koristi 350 građana. Isto tako Grad za korisnike minimalne naknade osigurava pomoć u ogrjevu koja je u 2021. godini osigurana za oko 500 korisnika. Grad Sisak daje naknadu od 3.500 kuna za svako novorođeno dijete te se godišnje podijeli oko 360 takvih naknada. Za oko 260 djece godišnje Grad Sisak sudjeluje u plaćanju vrtićkih programa, dok su neki roditelji u potpunosti oslobođeni plaćanja programa. Sufinanciraju se programi edukacije i rehabilitacije djece predškolske dobi u ustanovama koje se nalaze izvan mjesta njihova prebivališta. Roditelj njegovatelj ili njegovatelj koji živi na području Grada Siska ima pravo na mjesečnu naknadu koju isplaćuje Grad Sisak. Grad provodi dodatne aktivnosti humanitarne i socijalne djelatnosti u sklopu gradskih programa.

Umirovljenici i nezaposlene osobe koje su u evidenciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje imaju pravo na jednokratnu naknadu u obliku uskrsnice te ovu uslugu koristi 14.500 korisnika. U programu „Dnevni boravak 3+2“ Doma za starije i nemoćne osobe Sisak sudjeluje do 50 korisnika za koje su organizirane razne kreativne i sportske aktivnosti kao i zdravstvene usluge kojima se korisnike želi osnažiti kako bi što duže ostali živjeti u vlastitim domovima.

Na području Grada Siska Caritas Sisačke biskupije i Dobrotvorno društvo Merhamet – Crveni polumjesec Sisak vode dvije pučke kuhinje te evidenciju korisnika kojih trenutno ima oko 300.

Jednokratnu pomoć koristi oko 400 socijalno ugroženih građana godišnje kojima je također osigurana pomoć putem socijalne samoposluge. Evidentirano je oko 100 građana koji mjesečno koriste uslugu socijalne samoposluge. Jednokratna novčana naknada isplaćuje se i učenicima osnovnih i srednjih škola koji žive na području Grada Siska kako bi se poboljšao školski standard. Pravo na jednokratnu novčanu naknadu ostvaruje oko 4.000 učenika.

Posmrtna potpora osigurana je za pogreb osobe koja nema članova uže obitelji te za neidentificirane preminule osobe. Centar za žene Adela vodi Sklonište za djecu i žene žrtve obiteljskog nasilja koje financira Grad Sisak, a skrbi za oko 40 korisnika godišnje.

U sklopu integriranih teritorijalnih ulaganja Grad Sisak planira provesti obnovu i prenamjenu prostora jedne zgrade oštećene u potresu, a koja je u vlasništvu Grada, kako bi se osposobio Centar za pružanje podrške ranjivim skupinama Grada Siska.

Općina Martinska Ves u proračunu za 2021. godinu u okviru Programa javnih potreba u društvenim djelatnostima za 2021. godinu² izdvojila je sredstva za Program socijalne zaštite koji obuhvaća:

- Pomoći obiteljima (zbrinjavanje socijalno ugroženih stanovnika, stanovanje, prehrana, ostale naknade u naravi),
- Pomoći udrugama,
- Sigurna kuća,
- Rad ustrojstvenih oblika Crvenog križa,
- Rad HGSS-a,
- Program Zaželi.

Općina Martinska Ves osigurava pomoć obiteljima u obliku jednokratne pomoći socijalno ugroženim obiteljima i roditeljima koju koristi 21 korisnik, pomoći u slučaju elementarnih nepogoda, naknada za mirovine, uskrsnice za 799 umirovljenika, isplate stipendija i školarina te sufinanciranja prijevoza.

² Izvor: www.martinskaves.hr, I. izmjene i dopune Programa javnih potreba u društvenim djelatnostima za 2021. godinu, preuzeto 29. listopada 2021.

Jednokratnu novčanu potporu dobiva 141 učenik osnovne škole, 87 srednjoškolaca te 41 student s područja Općine Martinska Ves. Prema dostupnim podacima Općine Martinska Ves samo jedan korisnik koristi sufinanciranje troška smještaja u vrtiću, dok 25 korisnika prima novčanu potporu za novorođeno dijete. Novčana potpora za prvo i drugo dijete iznosi 4.000,00 kuna, dok za treće i svako sljedeće dijete potpora iznosi 5.000,00 kuna. Usluge socijalne zaštite koristi 1.115 osoba. Iz proračuna se također sufinancira nabava ogrjeva, troškovi vode i električne energije za socijalno ugrožene građane kao i odvoz komunalnog otpada. Izdvaja se određena suma novaca za prehranu za učenike, za maturalac te za sufinanciranje cijene dječjeg vrtića i financiranje troškova pokopa za socijalne slučajeve. Određeni dio sredstava iz proračuna Općine Martinska Ves uplaćuje se udrugama građana i humanitarnim organizacijama poput Hrvatske gorske službe spašavanja i Crvenog križa. Za sve navedene aktivnosti Općina Martinska Ves u proračunu za 2021. godinu osigurala je 2,9 milijuna kuna. Posebno se ističe provedba programa

„Zaželi“ od 2019. godine za koji je u 2021. godini osigurano 486.860,00 kuna. Program „Zaželi“ ukupne vrijednosti 1.531.648,00 kuna sufinanciran je sredstvima iz Europskog socijalnog fonda, a zaposleno je 10 žena za rad i brigu o socijalno ugroženim skupinama stanovništva.

Općina Sunja u proračunu za 2021. godinu izdvojila je sveukupno 409.200,00 kuna za Program javnih potreba u socijalnoj skrbi za 2021. godinu³ putem kojeg je osigurana pomoć obiteljima i kućanstvima. U 2021. godini zabilježeno je 137 korisnika Centra za socijalnu skrb. Program javnih potreba u socijalnoj skrbi obuhvaća sljedeće stavke:

- Naknada za novorođenčad,
- Jednokratne novčane pomoći,
- Pomoć za stanovanje / odvoz smeća,
- Podmirenje pogrebnih troškova,
- Pomoć u paketima Crvenog križa,
- Tekuća donacija za ginekološku ambulantu,
- Pomoć za ogrjev,
- Sufinanciranje boravka u dječjem vrtiću,
- Sufinanciranje prehrane učenika OŠ Sunja,
- Stipendije za učenike srednjih škola i redovite studente,
- Pomoć u kući starijim osobama.

Općina Sunja sufinancira troškove dječjeg vrtića obiteljima koje imaju dvoje ili više djece, djeci samohranih roditelja te djeci s poteškoćama u razvoju. Nadalje, Općina sufinancira troškove prehrane u osnovnoj školi djeci iz obitelji s troje ili više djece, dok su stipendije za učenike srednjih škola i studente osigurane za osobe iz socijalno ugroženih obitelji. Za osnovno obrazovanje djeci, učenicima i studentima osigurano je 89.800,00 kuna, dok je za Program javnih potreba u osnovnom školstvu izdvojeno dodatnih 52.000,00 kuna. Iz proračuna Općine izdvojeno je 20.000,00 kuna za aktivnost Pomoć u kući za starije i nemoćne osobe.

Općina Sunja je za 2021. godinu osigurala sredstva za udruge društvenog usmjerenja koje nisu obuhvaćene Programom javnih potreba Općine za 2021. godinu. Iznos koji je namijenjen spomenutim udrugama ukupno iznosi 60.000,00 kuna, a bit će raspodijeljen sljedećim udrugama:

- Hrvatska žena Sunja,
- Udruga HVIDR Općine Sunja,
- Udruga umirovljenika Općine Sunja,
- Dječji zbor Lastavice,

³ Izvor: www.glasila.hr, Službeni vjesnik 2020., broj 79, preuzeto 29. listopada 2021.

- Udruga hrvatskih dragovoljaca Domovinskog rata Općine Sunja za održavanje društvenih manifestacija.

Temeljem gore navedenih podataka o socijalnim uslugama koje su u nadležnosti JLS-a vidljivo je da postoji razvijen sustav s raznim oblicima pomoći i potpora. Međutim, navedeni se programi također mogu dodatno unaprijediti posebno kad su u pitanju osobe starije životne dobi. Postoje brojni primjeri dobre prakse u JLS-ovima na nivou Republike Hrvatske vezano za organizaciju dnevnih boravaka starijih osoba, razne edukacije te društvene aktivnosti u cilju poboljšavanja kvalitete života i slobodnog vremena stanovnika.

1.2.4. Stopa kriminala

Što se tiče sigurnosti stanovnika, Policijska uprava sisačko-moslavačka svojim djelokrugom nadležnosti pokriva prostor Sisačko-moslavačke županije. Sjedište je u Gradu Sisku te sveukupno ima jedanaest policijskih postaja: Sisak, Sunja, Kutina, Dvor, Glina, Hrvatska Kostajnica, Petrinja, Gvozd, Novska i dvije postaje prometne policije u Kutini i Sisku. Općina Martinska Ves nema vlastitu policijsku postaju.

U 2020. godini, prema podacima Ministarstva unutarnjih poslova Policijske uprave Sisačko-moslavačke od 27. siječnja 2021., zabilježeno je 2.177 kaznenih djela koja uključuju kaznena djela protiv sigurnosti cestovnog prometa koja čine 98% od ukupnog broja kaznenih djela. U 2019. godini prijavljeno je 1.825 kaznenih djela što pokazuje da je u 2020. godini došlo do povećanja kaznenih djela od 19,3%. I u 2019. godini zabilježena kaznena djela velikim dijelom (97%) se odnose na kaznena djela protiv sigurnosti cestovnog prometa. Koeficijent razriješenosti kaznenih djela u 2020. godini iznosi 80% što je za 2% više u odnosu na 2019. godinu kada je razriješeno 78% prijavljenih kaznenih djela.

U nastavku se nalazi tablica usporedbe broja kaznenih djela u 2019. godini i 2020. godini na razini Sisačko-moslavačke županije.

Tablica 13. Kaznena djela u razdoblju od 2019. do 2020. god.

Kaznena djela	2019.	2020.
Ukupno	1825	2177
Ukupno (bez kaznenih djela protiv sigurnosti cestovnog prometa)	1770	2144

Izvor: Izvješće o stanju sigurnosti i rezultatima rada Policijske uprave Sisačko-moslavačke u 2020. godini, preuzeto 27. listopada 2021. godine

Promatrajući podatke o broju kaznenih djela na području Grada Siska te Općina Sunja i Martinska Ves u periodu 2017.-2021. godine vidljivo je povećanje svih oblika kaznenih djela u 2021. u odnosu na 2017. godinu. Naime, na području Grada Siska 2017. godine izvršeno je 348 kaznenih djela, 2018. godine 421, 475 djela u 2019. godini, 539 u 2020. godini te 544 u 2021. godini što u promatranom razdoblju iznosi povećanje za 63,9%. Na području Općine Martinska Ves broj kaznenih djela povećavao se sa 6 u 2017. godini na 47 u 2020. godini, no u 2021. godini zabilježen je pad na 28 kaznenih djela. Na području Općine Sunja broj kaznenih djela u promatranom periodu se zadržao na istoj razini odnosno 40-tak godišnje.

Za očekivati je da su i posljedice potresa 2020. godine koji je zadesio promatrano područje svakako utjecale na broj izvršenih kaznenih djela odnosno nisu pridonijele smanjenju stope kriminaliteta.

S obzirom na nepovoljnu ekonomsku situaciju Urbanog područja Sisak, očekivano relativno veći broj stanovnika živi ispod granice siromaštva. Isto tako, obzirom na starost stanovništva, prisutan je veći broj ljudi kojima je potrebna pomoć u obavljanju svakodnevnih aktivnosti. Kako bi se pomoglo najranjivijim i marginaliziranim društvenim skupinama Grad Sisak, Općina Sunja i Općina Martinska Ves imaju dobro razvijenu socijalnu skrb koja se očituje u izravnim intervencijama predmetnih jedinica lokalne samouprave, kao i u vidu izdvajanja dijela financijskih sredstava proračuna u svrhu financiranja aktivnosti organizacija civilnog društva koje se bave socijalnom skrbi. Međutim, postojeći programi potpora i pomoći uvijek se mogu dodatno unaprijediti i obogatiti primjerima dobre prakse drugih JLS-ova.

1.3.1. Društvena infrastruktura

U Gradu Sisku djeluju brojne ustanove u kulturi – domovi kulture, knjižnice, arhiv, muzej i samostalna galerija. Dom kulture Kristalna kocka vedrine javna je ustanova u kulturi Grada Siska, čiji je osnivač Grad Sisak. Ima obrazovnu, kulturnu i društvenu funkciju za Grad, a programska djelatnost se oslanja na organizacijske jedinice: Gradsko kazalište Sisak – Kazališna družina, Kreativno učilište te Filmski centar i kino. Zgrada Doma kulture Kristalna kocka vedrine te zgrada Kazališta 21 trenutno se obnavljaju sredstvima Fonda solidarnosti Europske unije, nakon posljedica katastrofalnog potresa krajem 2020. godine, no svoje djelovanje trenutno vrše na izmještenim lokacijama, s ciljem omogućavanja građanima nastavka glazbeno-scenskih programa, koncerata, izložbi, tribina, kreativnih radionica za djecu i mlade. Gradsku galeriju Striegl osniva Grad Sisak u rujnu 2003. godine kao javnu gradsku ustanovu koja obavlja muzejsko-galerijsku djelatnost. Izložbena djelatnost Gradske galerije Striegl obuhvaća:

- izložbe tematsko-monografskog karaktera vezane uz valorizaciju, prezentaciju, kontekstualizaciju, aktualizaciju te interpretaciju stvaralaštva Slave u suradnji s privatnim i javnim zbirkama te muzejsko-galerijskim ustanovama na području Republike Hrvatske i Europe
- tematske izložbe umjetnika koji su Strieglovi suvremenici, koji su generacijski i po vremenu i načinu stvaranja srodni Slavi Strieglu kao i umjetnika čiji opusi su utjecali na Strieglovo stvaralaštvo, a koje izborom radova kao i specifičnim temama iz sasvim novih i drugačijih uglova promatranja izravno i neizravno pozicioniraju Strieglovo stvaralaštvo
- tematske godišnje cikluse grupnih izložbi "Suvremena umjetnička produkcija" koji predstavljaju temom aktualni, kurirani izbor radova suvremenih hrvatskih umjetnika
- tematske samostalne izložbe umjetnika koji su svojim stvaralaštvom, rođenjem, mjestom života i rada vezani uz lokalno područje Siska i okolice – prezentacija recentnih ciklusa i ostvarenja; presjeci radova
- tematske samostalne izložbe umjetnika koji čine suvremenu umjetničku scenu u Hrvatskoj – srednja i mlada generacija umjetnika, izložbe koje u jednom segmentu promoviraju suvremenu umjetničku produkciju na način da kroz suvremene umjetničke forme i koncepte interpretiraju i aktualiziraju i dio Strieglvih umjetničkih vizija

- izložba međugalerijske i međumuzejske suradnje – izložba kao rezultat suradnje s drugim galerijama i muzejima s područja Republike Hrvatske i Europe.

Gradska galerija Striegl obuhvaća i programske aktivnosti:

- kreiranja, formiranja i osmišljavanja galerijskog programa kroz suradnju s drugim galerijskim i muzejskim ustanovama i stručnim suradnicima na području Sisačko-moslavačke županije i Republike Hrvatske, te razvijanja stručne međugalerijske suradnje sa susjednim europskim zemljama

- kreiranje i osmišljavanje vlastite programske produkcije s ciljem razvijanja specifične kulturne prepoznatljivosti, prezentaciju najnovijih saznanja i istraživanja s područja povijesti umjetnosti, kustoske prakse, te filozofije i teorije umjetnosti

- razvijanje produkcijskog segmenta galerijskog programa koji se tiče realizacije privremenih i stalnih umjetničkih projekata u javnom prostoru Grada Siska (privremene umjetničke intervencije, site-specific radovi, performansi, produkcija novih skulptorskih radova u sklopu Parka skulptura Željezara Sisak).

Gradski muzej Sisak kao središnja ustanova u kulturi Grada Siska, ima cilj razviti sve segmente muzejske djelatnosti, sačuvati i predstaviti dragocjenu materijalnu i nematerijalnu baštinu sisačkog kraja, naglasiti njihove specifičnosti, od razdoblja prapovijesti do suvremenosti.

Primarna djelatnost Gradskog muzeja Sisak je razvijanje svih segmenata muzejske djelatnosti te čuvanje i predstavljanje dragocjene materijalne i nematerijalne baštine sisačkog kraja. Područje djelovanje Gradskog muzeja je Grad Sisak s pripadajućim naseljima, a nadležnost muzeja su objekti od muzejske i arheološke važnosti. Objekti visoke muzeološke vrijednosti dio su stalnog postava sisačkog muzeja te se u nekoliko zbirki nalaze u muzeju kao stalno otvorena izložba.

Djelatnosti domova kulture uključuju scenske, glazbene, filmske, galerijske, obrazovne i knjižničarske te nakladničke djelatnosti. Isto tako, Gradski muzej Sisak sa svojom bogatom arheološkom i povijesnom zbirkom pokriva muzeološku djelatnost. U Gradu Sisku također djeluju brojne kulturno-umjetničke udruge koje se okupljaju oko Zajednice kulturno-umjetničkih udruga Grada Siska.

Grad Sisak ima i izrazito kvalitetnu mrežu knjižnica o kojima skrbi Narodna knjižnica i čitaonica Vlado Gotovac Sisak, a sastoji se od narodnih i gradskih knjižnica koje imaju status ustanova, kao i knjižnica u osnovnim i srednjim školama, visokoškolskoj ustanovi, muzeju te drugim ustanovama i poduzećima. Dvije knjižnice u Sisku imaju uspostavljene dječje odjele i odjele za mlade u kojima mogu kvalitetno provoditi svoje vrijeme, ali su knjižnice iznimno aktivne i u organizaciji različitih kulturnih i društvenih događanja.

Objekte poput odgojno-obrazovnog kompleksa Galdovo te gradske knjižnice koja je pretrpjela velika oštećenja u potresu je potrebno obnoviti. Nakon potresa velik dio knjižnične građe morao je biti premješten te se knjižnica trenutačno nalazi na više lokacija. Knjižnica je važan dio društvene infrastrukture, stoga je njena obnova jedan od prioriteta.

U Općini Sunja nalazi se samostalna ustanova Narodna knjižnica i čitaonica Sunja s knjižnim fondom od 14500 svezaka koja se uz svoje redovne djelatnosti bavi i promicanjem kulturnog stvaralaštva: organiziranjem izložbi likovnih radova, kreativnih radionica za djecu, književnih večeri te raznih edukativnih, stručnih i prigodnih predavanja. U samom naselju Sunja nalazi se i kino i kazališna dvorana „Sven Lasta“. Općina potiče udruživanje građana u svrhu očuvanja kulturne baštine i poticanja kulturnog amaterizma te na njenom području, prema podacima iz Registra udruga Republike Hrvatske, djeluju:

- KUD „Sunjanka“ Sunja,
- KUD „Seljačka sloga“ Bobovac,
- Udruga kulturne baštine „Timarci“,
- Zavičajno društvo bivših učenika Osnovne škole "Brđani" Brđani Cesta,
- Hrvatsko-norveško društvo prijateljstva Sunja,
- KUD „Slovinci“,
- Udruga za očuvanje kulturne baštine „Bobovac“,
- Udruga Sunjanke iz Sunje,
- Udruga „Hrvatska žena“ Sunja,
- KUD „Seljačka sloga“ Greda Sunjska,
- Vokalni ansambl „Magdalene“
- Udruga umirovljenika Općine Sunja,
- Udruga građana Sjeverovac,
- Dječji zbor Lastavice.

Knjižnica i čitaonica Martinska Ves osnovana je 2000. godine uz pomoć Županijske matične službe Narodne knjižnice i čitaonice Sisak. Kako je navedeno na službenim stranicama Knjižnice⁴, svoje djelovanje usmjerava prema cilju da postane kulturno i informacijsko središte Općine Martinska Ves. Knjižnica okuplja korisnike svih dobi, a ponajviše djecu i mlade kojima nudi slikovnice, knjige, društvene igre i korištenje računala, a od 2005. godine dva puta tjedno djeluje i igraonica za djecu od 3 do 5 godina. U osnovnoj školi djeluje školska knjižnica. Na području Općine društveni život odvija se u Društvenom domu u naselju Martinska Ves te pomoć udruga koje se bave kulturnim i sl. aktivnostima: Mažoretkinje Martinska Ves „Martinčice“, OSS KUD Braće Radić – Desno Trebarjevo, KUD „Martinčani“ Martinska Ves, Kulturno-umjetničko društvo „Tišinčani“ Tišina Erdedska, Tamburaški orkestar Janko Stjepušin Martinska Ves, Udruga za obnovu i očuvanje stare „Podravske iže“.

Kulturni centar braće Radić od 2017. godine djeluje kao ustanova - čuvar tradicije, običaja, nošnji, pjesama i plesova martinske Posavine, čija je djelatnost promocija nasljeđa braće Radić koja se temelji na:

- Izdavačko – informativnoj djelatnosti,
- Edukativnoj djelatnosti,
- Organiziranju i održavanju kulturno-umjetničkih radionica, predstava, koncerata, predavanja, izložbi i sličnih manifestacija,
- Suradnja s drugim ustanovama iz područja kulture, obrazovanja i srodnim organizacijama,
- Organiziranju i koordiniranju stručnih i znanstvenih istraživanja,
- Domaćoj i međunarodnoj suradnji s udrugama, pojedincima i ustanovama na području kulture i audiovizualne djelatnosti,
- Prodaji suvenira i promotivnih materijala.⁵

Sport i rekreaciju na razini Grada Siska organizirani su u Zajednici sportskih udruga Grada Siska koja djeluje kao dio Zajednice športskih udruga i saveza Sisačko-moslavačke županije. Zajednica okuplja oko 80 sportskih udruženja, a njezin je cilj doprinositi razvitku i promicanju raznih sportova na

⁴ <https://www.knjiznica.hr/martinska-ves>

⁵ Statut Kulturnog centra braće Radić, objavljen u Službenom glasniku Sisačko-moslavačke županije, 8. rujna 2017. godine.

području Grada, poticati vrhunska sportska stvaralaštva, stvarati uvjete za postizanje vrhunskih sportskih rezultata, razvijati sportske aktivnosti djece i mladih, te poticati sportsko- rekreativne aktivnost građana i osoba s invaliditetom, ali i odgojnu ulogu sporta. Sportske udruge natječu se u 39 sportova u organizaciji nacionalnih sportskih saveza, a po rezultatima se posebno ističu odbojka, plivanje, rukomet, košarka, hokej, hrvanje, karate, kuglanje, streličarstvo, ronjenje, sportski ribolov, nogomet. Treninzi i natjecanja održavaju se u sportskim objektima Športsko rekreacijskog centra Sisak koji uključuje gradski stadion, bazen, kuglanu i klizalište, te u sportskoj dvorani Brezovica, dvorani Zeleni brijeg kao i u dvoranama osnovnih škola na području Grada. Financijska sredstva za ostvarivanje javnih potreba u sportu osiguravaju se u proračunu Grada Siska.

PUNOPRAVNI ČLANOVI ZAJEDNICE SPORTSKIH UDRUGA GRADA SISKA

NOGOMET:

1. HNK "SEGESTA" SISAK
2. NK "METALAC" SISAK
3. ŠNK "FRANKOPAN" GALDOVO
4. NK "BSK" BUDAŠEVO
5. NK "TŠK 1932" TOPOLOVAC
6. NK "ZELENI BRIJEG"
7. NK "HAJDUK" SELA
8. NK "AŠK" STARO PRAČNO
9. NK "MLADOST" GREDA
10. NK "POSAVINA" PRELOŠČICA
11. MNK "SISCIA" SISAK

EKIPNI SPORTOVI:

12. ODBOJKAŠKI KLUB "SISAK"
13. RUKOMETNI KLUB "SISAK"
14. ŽENSKI RUKOMETNI KLUB "SISAK"
15. KOŠARKAŠKI KLUB "SISAK"
16. VATERPOLO KLUB "SISCIA"
17. KLUB HOKEJA NA LEDU "SISAK"
18. RAGBI KLUB "SISAK"
19. BASEBALL KLUB "SISAK STORKS"
20. ODBOJKAŠKI KLUB "QUIRIN" SISAK
21. KLUB SJEDUĆE ODBOJKE "SISAK"

22. HOKEJSKI KLUB SISCIA

POJEDINAČNI SPORTOVI:

23. PLIVAČKI KLUB SISAK JANAF
24. HRVAČKI ŠPORTSKI KLUB "SISAK"
25. ŠPORTSKI GIMNASTIČKI KLUB "SOKOL"
26. ŠAHOVSKO DRUŠTVO "SISAK"
27. KARATE KLUB "SISAK"
28. KARATE KLUB "TIGAR"
29. KARATE KLUB "CROATIA"
30. KICKBOXING KLUB "CROATIA"
31. KUGLAČKI KLUB "SISCIA"
32. KUGLAČKI KLUB "JEDINSTVO"
33. KUGLAČKI KLUB "ZANATLIJA"
34. STRELIČARSKI KLUB "SISAK"
35. ŠPORTSKI ATLETSKI KLUB "SISAK"
36. STOLNOTENISKI KLUB "SISAK"
37. STRELJAČKI KLUB "HVIDR-A SISAK"
38. RONILAČKI KLUB "SISAK"
39. ŠPORTSKI PLESNI KLUB "TOP-STEP"
40. KLUB SINKRONIZIR. PLIVANJA "SISAK"
41. KAJAK KANU KLUB "ODRA"
42. ŠPORTSKA RIBOLOVNA UDRUGA "SMUĐ"
43. KARATE KLUB KONDURA
44. BICIKLISTIČKI KLUB RODA

PRIDRUŽENI ČLANOVI ZAJEDNICE SPORTSKIH UDRUGA GRADA SSKA:

45. ŠKOLSKI ŠPORTSKI SAVEZ GRADA SSKA
46. UDRUGA KINEZIOLOGA SISAK
47. UDRUGA LAĐARA "SISAK"
48. HRVATSKO PLANINARSKO DRUŠTVO "SISAK"

49. BODY BUILDING KLUB "SISAK"
50. KICKBOXING KLUB "SISAK"
51. KICKBOXING KLUB DRAGON & SOKOL
52. AIKIDO KLUB BOKUSEKI SISAK
53. PLESNA UDRUGA "DIJAMANT"
54. AEROKLUB "SISAK"
55. BADMINTON KLUB "ZVRK SISAK"
56. SISAČKI SPORTSKI SAVEZ GLUHIH
57. SP. I REKR. DRUŠTVO SLIJEPIH SISAK
58. ŠPORTSKO-REKREACIJSKI CENTAR SISAK
59. PIKADO KLUB JAGERBAR BUDAŠEVO
60. UDRUGA UMIROVLJENIKA SISAK
61. PLESNA UDRUGA STARDANCE
62. UDRUGA STUDENTSKE ORGANIZACIJE
63. HRVATSKI JEDRILIČARSKI KLUB SISCIA

PRIVREMENI ČLANOVI ZAJEDNICE SPORTSKIH UDRUGA GRADA SSKA:

64. CURLING KLUB SISAK 17.12.2018. 17.12.2020.
65. NOGOMETNI KLUB DINAMO ODRA 12.09.2018. 12.09.2020.
66. KLIZAČKI KLUB ZIBEL 12.09.2018. 12.09.2020.
67. TRIATLON KLUB SISAK
68. STRELJAČKI KLUB OSOBA S INVALIDITETOM „CENTAR“.

Na području Općine Sunja sportsko-rekreativne aktivnosti stanovnika odvijaju se u sportskoj dvorani Osnovne škole Sunja, prostorijama klubova te na igralištu u dvorištu stare škole u Sunji. Tijekom ljetnih mjeseci djeca i mladi za sportske aktivnosti, posebno odbojku na pijesku, koriste obalu rijeke Sunje. Prema podacima iz Registra udruga Republike Hrvatske na području Općine aktivne su brojne udruge i društva za različite sportove i sportske aktivnosti: Športski nogometni klub „Mladost“ Bobovac, Streljački klub „Osa“ Timarci, Nogometni klub „Slunjski“, Pikado klub Royal, Odbojkaški klub „Sunja“, Turističko-sportsko-rekreativna udruga Adrenalin park Sunja, Športsko ribolovno društvo „Štuka“ Bobovac, Športsko ribolovna udruga „Kormoran“ Crveni bok, Športsko ribolovna udruga „Som“ Ivanjski bok, Pikado klub „Sloga“ Greda Sunjska, Športsko ribolovna udruga „Bjelka“ Sunja, Odbojkaški klub „Sunja“, Pikado klub „Medo“ – Sunja i dr.

Općina Martinska u Proračunu osigurava sredstva za rad športskih udruga i to u vidu: pomoći u podmirivanju financijskih obaveza u svezi s redovnim funkcioniranjem kluba/udruge, odigravanjem utakmica, održavanjem športskih objekata i opreme, osposobljavanjem i školovanjem stručnih športskih radnika te troškova vezanih uz športsko rekreacijske aktivnosti građana. Pored navedenog sredstva se osiguravaju i za izgradnju te opremanje dječjih igrališta. U 2021. godini za program sportskih aktivnosti planirano je 160.000,00 kuna od čega za provedbu aktivnosti i programa udruga 60.000 kuna, te za uređenje igrališta 100.000,00 kuna. Na području Općine Martinska Ves djeluju sljedeće udruge: Nogometni klub "Mahovo", Nogometni klub "Martinska ves", Rekreacijsko športsko ribolovno društvo "Štuka" Martinska Ves", Lovačko društvo "Srna" Trebarjevo desno te Lovačko društvo "Prepelica".

Prema podacima o društvenoj infrastrukturi te planovima daljnjeg razvoja može se zaključiti da je dostignuta visoka razina razvoja i to ponajviše na području Grada Siska s obzirom na to da se i radi o najvećoj JLS, međutim uvijek postoji potreba za unaprijeđenjem postojećih kapaciteta te aktivnosti posebno na području obje općine. Ipak, u svim segmentima društvenog razvoja treba posebno istaknuti i vrednovati značajnu ulogu civilnog sektora te s tim u vezi i podržavati i poticati rad športskih i kulturnih udruga i društava te njihov doprinos cjelokupnom životu zajednice.

1.3.2. Zdravstvena infrastruktura

U Republici Hrvatskoj usluge zdravstvene skrbi organizirane su na tri razine (primarna, sekundarna i tercijarna). Na području Sisačko-moslavačke županije postoje tri ispostave Doma zdravlja, po jedan u Sisku, Petrinji i Kutini. Sekundarna zdravstvena zaštita provodi se u Općoj bolnici „Dr. Ivo Pedišić“ u Sisku s Odjelom za pulmologiju i produženo liječenje u Petrinji, Neuropsihijatrijskoj bolnici „Dr. Ivan Barbot“ u Popovači i Lječilištu Topusko. Ostale zdravstvene usluge pokrivaju Zavod za hitnu medicinu Sisačko-moslavačke županije, Zavod za javno zdravstvo Sisačko-moslavačke županije, Gradske ljekarne Sisak te privatne liječničke ordinacije. Najveću ulogu u zbrinjavanju pacijenata ima županijska bolnica - Opća bolnica „Dr. Ivo Pedišić“ Sisak, smještena na tri lokacije sa sveukupno šest zgrada od čega su dvije lokacije u Sisku. Od ukupnog kapaciteta 426 kreveta 393 se nalaze u Sisku. Međutim, objekti su i prije potresa 2020. godine zahtijevali ulaganja u sanaciju i modernizaciju, a potresom je znatno oštećena zgrada bolnice, dok je u funkciji ostala novija zgrada ginekologije. Sisačko-moslavačka županija kao osnivač OB „Dr. Ivo Pedišić“, Sisak sredstvima Fonda solidarnosti EU obnavlja u Sisku zgradu stare interne, nove interne, pedijatrije, tzv. Lječilišta Jodno i gradi novu zgradu kuhinje. Također, iako u Sisku djeluju brojne ordinacije opće i obiteljske medicine zbog oštećenja potresom izmještene su na druge lokacije. Mreža dentalne medicine je dobro pokrivena doktorima u domovima zdravlja te u privatnim ordinacijama. U sklopu Doma zdravlja Sisak djeluju ginekološka ambulanta te pedijatrija.

1.3.2.1. Dom zdravlja Sisačko-moslavačke Županije

Sjedište ustanove u Sisku, Ulica kralja Tomislava 1. Privremeno smješteni u Kutini.

Dom zdravlja Sisačko-moslavačke županije obavlja djelatnost ugovorene sa HZZO na razini primarne zdravstvene zaštite, djelatnosti na razini specijalističko-konzilijarne zdravstvene zaštite, iz djelokruga medicine rada, ljekarničke djelatnosti, poslovi u okviru povećanog zdravstvenog standarda (specijalistički pregledi) i djelatnosti zdravstvene zaštite tražitelja azila (osoba smještenih u Prihvatilištu u Kutini). Ima ispostave u Kutini i Petrinji.

Osnovne djelatnosti su: obiteljska medicina, zdravstvena zaštita predškolske djece, zdravstvena zaštita žena, dentalna zdravstvena zaštita, patronažna zdravstvena skrb, medicinsko-biokemijska dijagnostika, dentalna protetika, oralna kirurgija, palijativna zdravstvena skrb, medicina rada.

1.3.2.2. Opća Bolnica „Dr. I. Pedišić“ Sisak

Sjedište bolnice je u Sisku, J.J.Strossmayera 59.

Djelatnost bolnice je interna medicina, infektologija, neurologija, pedijatrija, kirurgija, urologija, ortopedija i traumatologija, otorinolaringologija, oftalmologija i optometrija, ginekologija i opstetricija, dugotrajno liječenje i palijativna skrb. Bolnica u skladu sa Mrežom javne zdravstvene službe ima ugovoreno 407 kreveta. Ustanova zapošljava 1125 djelatnika od čega su 833 zdravstveni, a 292 nezdravstveni djelatnici.

Nakon potresa na lokaciji u Strossmayerovoj ulici u upotrebi su ostale samo zgrade Ginekologije, Patologije i objekt dispanzera, izvan upotrebe su ostale sve ostale zgrade (stara i nova interna, kirurgija, pedijatrija, citologija, ljekarnička kuhinja). Na lokaciji Jodnog izvan upotrebe je bio odjel za dermatologiju i venerologiju.

Dio objekata je vraćen u funkciju, dok se drugi dio obnavlja.

U Proračunu Grada Siska za 2021. godinu osigurano je 100.000,00 kuna koji će biti raspodijeljeni udrugama u zdravstvu te zdravstvenim ustanovama kao dodatna potpora. Programi koji se financiraju uključuju aktivnosti promicanja aktivnog stila života te programe zdravstvenih ustanova poput programa Odjela za ginekologiju Opće bolnice „dr. Ivo Pedišić“ u Sisku koji provode tečajeve za trudnice.

Na području Općine Sunja djeluju dvije ordinacije obiteljske medicine, dvije ordinacije dentalne medicine kao i jedan tim hitne pomoći - ispostava Sunja u sklopu Zavoda za hitnu medicinu Sisačko-moslavačke županije. Za sve ostale potrebe stanovništvo je primorano odlaziti u obližnje veće gradove, najčešće Sisak.

1.3.2.3. Zavod za Javno Zdravstvo Sisačko-Moslavačke Županije

Sjedište ustanove je u Sisku, Ulica kralja Tomislava 1. Zavod je privremeno izmješten na više lokacija, a djeluje na području cijele županije.

Cilj djelovanja Zavoda je zaštita zdravlja pojedinca i zajednice kroz programe preventivne zdravstvene zaštite kao i unapređivanje znanja, stavova, te promjena loših, a usvajanje zdravih navika djece, mladih i odraslih osoba o zdravlju. Zaštita od zaraznih bolesti, higijenski ispravna voda za piće, kontrolirane namirnice, kvalitetan zrak potrebni su svima bez obzira u kojem mjestu u Županiji žive i rade.

Djelatnost obavlja kroz rad službi za epidemiologiju, medicinsku mikrobiologiju i parazitologiju, služba za školsku i sveučilišnu medicinu i službe za zdravstvenu ekologiju. Provodi javnozdravstvene aktivnosti vezano uz prevenciju svih vrsta ovisnosti te promicanje zdravog načina života.

1.3.2.4. Zavod za Hitnu Medicinu Sisačko-Moslavačke Županije

Zavod obavlja djelatnost hitne medicine i sanitetskog prijevoza na području Sisačko-moslavačke županije kroz 10 organizacijskih jedinica-ispostava.

Sjedište Ustanove je u Sisku, Ulica 1. svibnja 20.

Rad medicinsko-prijavno-dojavne jedinice organiziran je tijekom 24 sata u sjedištu Ustanove, u kojoj sve pozive zaprimaju dva dispečera u jednoj smjeni. Rad je organiziran s pet timova u ovoj jedinici. Osim navedenog, rad se organizira kroz 18 timova sanitetskog prijevoza, te ugovorenih 35 tima T1 i 15 timova T2. Na dan 31.12.2021. godine bilo je zaposleno 250 djelatnika i to 36 liječnika, 126 medicinskih sestara/tehničara, 86 vozača i 10 nezdravstvenih radnika.

1.3.2.5. Gradske Ljekarne Sisak

Sjedište ustanove je u Sisku, S.i A. Radića 28.

Gradske Ljekarne Sisak zdravstvena su ljekarnička ustanova u vlasništvu Sisačko-moslavačke županije. Ustanova je nastala iz nekadašnjeg OUR-a za Ljekarništvo Medicinskog centra Sisak, iz kojeg se izdvojila 1989.godine, nastavljajući tako kontinuitet Ljekarništva u Gradu Sisku, a koje po pisanim nalazima datira još od 1836. godine.

Danas Ljekarnička ustanova broji 8 Ljekarničkih jedinica od kojih se 4 jedinice nalaze u Gradu Sisku, te po jedna jedinica u Hrvatskoj Dubici, Jasenovcu, Lekeniku i Sunji.

Broj zaposlenih djelatnika je 36.

U Općini Martinska Ves djeluje jedan tim obiteljske medicine te jedan tim dentalne medicine. Područje cijele Općine pokriva jedna ljekarna u naselju Martinska Ves. Ostale zdravstvene usluge stanovnici Općine obavljaju u Domu zdravlja Sisak, ispostavi Martinska Ves, u Zavodu za javno zdravstvo Sisačko-moslavačke županije, Općoj bolnici „dr. Ivo Pedišić“ u Sisku ili u drugim gradovima RH. Također na području općina ne djeluje niti jedan dom za starije i nemoćne osobe

Sve institucije zdravstvene zaštite u Sisačko-moslavačkoj županiji nalaze se u većim gradovima te zdravstvene usluge nisu jednako dostupne svom stanovništvu. Iako je broj i raspored timova u određenoj djelatnosti primarne razine zdravstvene zaštite utvrđen Mrežom javne zdravstvene službe (Mreža) na način da dostupnost zdravstvenoj zaštiti bude podjednaka svom stanovništvu, zbog raspršenosti stanovništva u ruralnim krajevima i dalje postoje oni koji su izoliraniji zbog čega im je pristup zdravstvenim uslugama otežan. Velik je nedostatak liječnika specijalista svih profila, manjak kadra medicinskih sestara, manjak zdravstvene njege i fizikalne terapije u kući te slabo razvijen sustav palijativne skrbi.

1.3.3. Socijalna infrastruktura

U Gradu Sisku postoji nekoliko Domova za starije i nemoćne osobe, što državnih, što prihvatnih. Grad ne financira boravak u domovima, ali kroz program Dnevni boravak „3+2“ sufinancira izvaninstitucionalni oblik skrbi u Domu za starije i nemoćne osobe Sisak.

U stambenom dijelu su jednokrevetne i dvokrevetne sobe u kojima je smješteno 109 korisnika. Polupokretne osobe smještene su u polustacionaru čiji je kapacitet 60 ležajeva. Teško pokretne i nepokretne osobe smještene su u stacionaru u kojem se pruža neprekidna zdravstvena njega za 71 korisnika.

Dom ima sljedeće odjele:

- Poslovi socijalnog rada i radne terapije
- Odjel računovodstva, pravnih i administrativnih poslova
- Odjel zdravstvene i pojačane njege korisnika
- Odjel za skrb osobama oboljelim od Alzheimerove demencije i drugih demencija
- Odjel prehrane
- Odjel pomoćno tehničkih poslova

U naselju Sunja ne postoji niti jedna ljekarna. Općina nema Dom za starije i nemoćne osobe što nije idealno za Općinu sa većinski starim stanovništvom kojem je u velikoj mjeri potrebna tuđa pomoć i skrb.

1.3.4. Analiza stanovanja

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku i Popisa stanovništva iz 2011. godine u Gradu Sisku evidentirano je ukupno 18.203 kućanstava od kojih je 90,3% u privatnom vlasništvu ili suvlasništvu. Preostalih 1.765 kućanstava spada pod određenu vrstu podstanarstva jer stanari nisu vlasnici stambene jedinice u kojoj žive. Evidentirana su dva beskućnika u 2011. godini.

U Općini Sunja također prednjači privatno vlasništvo ili suvlasništvo kućanstava u kojem osoba živi (80,9%), isto kao i u Općini Martinska Ves u kojoj je udio privatnog vlasništva ili suvlasništva 95,5%. Pandemija bolesti COVID-19 koja je započela 2020. godine te razoran potres koji je pogodio Sisačko-moslavačku županiju i okolice u prosincu 2020. godine ostavili su utjecaj na brojke po pitanju broja stanovnika te po pitanju uporabljivih i neuporabljivih stambenih jedinica kao i broja jedinica koje su zaista u uporabi. Potres je uzrokovao znatna oštećenja obiteljskih kuća i povijesnih dijelova u Sisku te obiteljskih kuća u širem okruženju dok su naknadna podrhtavanja manjeg intenziteta i dalje uzrokuju štete i gubitke. U nastavku je prikaz broja stambenih jedinica podijeljen prema osnovi njihova korištenja.

Tablica 14. Privatna kućanstva prema osnovi korištenja stambene jedinice u Gradu Sisku, Općini Sunja i Općini Martinska Ves, Popis 2011. godine

	Ukupno	Privatno vlasništvo ili suvlasništvo	Najmoprimac sa slobodno ugovorenim najamnikom	Srodstvo s vlasnikom ili najmoprimcem stana	Najmoprimac sa zaštićenom najamnikom	Najam dijela stana (podstanar)	Ostale osnove korištenja	Beskućnik
Grad Sisak	18.203	16.436	467	632	442	153	71	2
Sunja	2.238	1.811	18	45	23	3	338	-
Martinska Ves	1.18	1.127	8	43	1	1	-	-

Izvor: www.dzs.hr, Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2011. godine, preuzeto 28. listopada 2021.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku za područje građevinarstva, u 2019. godini u Općini Martinska Ves površina završenih stambenih zgrada iznosila je 164 m², dok je površina završenih

nestambenih zgrada iznosila 271 m². U Gradu Sisku u istoj godini izgrađeno je 2.510 m² stambenog prostora te 5.521 m² nestambenog prostora. U spomenutoj godini u Općini Sunja izgrađeno je 130 m² stambenog prostora, dok je površina nestambenog prostora ostala nepromijenjena u odnosu na 2018. godinu.

Prema podacima iz Izvješća o tržištu nekretnina Grada Siska za 2020. godinu koje je izdao Upravni odjel za prostorno uređenje i zaštitu okoliša, vidljiv je pad ukupnog prometa nekretnina na području Grada Siska u 2020. godini u usporedbi s 2019. godinom. Zabilježen je pad kupoprodaje stanova i obiteljskih

Društvena infrastruktura važna je komponenta standarda unutar zajednice koja utječe na kvalitetu života određenog područja. Iz dostupnih podataka vidljivo je da tri sastavnice urbanog područja imaju različito razvijenu društvenu infrastrukturu što utječe i na migracije stanovništva. Situaciju dodatno narušavaju posljedice razornog potresa 2020. godine koji je ošteti infrastrukturu u cijeloj Sisačko-moslavačkoj županiji te u susjednim županijama. Što se sigurnosti stanovnika tiče, Urbano područje Sisak relativno je sigurno, no obzirom da se zabilježena kaznena djela većinom odnose na kaznena djela protiv sigurnosti cestovnog prometa, očigledna je potreba za obrazovanjem stanovništva o sigurnosti u prometu. U Urbanom području Sisak uz institucionalne oblike kulturnih i sportskih sadržaja, djeluju brojna kulturna i sportska udruženja koja doprinose podizanju kvalitete života zajednice. Društvenu infrastrukturu potrebno je unaprijediti u cilju poboljšanja kvalitete života stanovnika urbanog područja, posebno na području Općina.

1.4. Obrazovanje

U Gradu Sisku prema Popisu stanovništva iz 2011. godine, u strukturi prevladavaju osobe sa završenom srednjom školom, točnije njih 23.691 ili 57,1%. Slijede osobe sa završenom osnovnom školom, 16,8 % ili 7.005 osoba, dok je visoko obrazovanje steklo je 6.381 osoba, od čega je više žena, odnosno 2.859. Broj osoba koje nisu završile nijedan stupanj školskog obrazovanja je 789 ili 1,9%.

Slična je situacija u Općini Sunja, najveći broj osoba ima završenu srednju školu, njih 2.045 (40,6%). Slijedi ih 1.760 osoba s najviše završenom osnovnom školom, visoko obrazovanje steklo je tek 4,4% ili 221 osoba, dok je 300 osoba odnosno 6% bez škole.

I u Općini Martinska Ves najveći udio čine osobe sa srednjom školom (41,8% ili 1.254 osoba), slijedi 39,5% osoba sa osnovnom školom, dok je broj osoba sa završenim stupnjem visokog obrazovanja 134 ili 4,5%. S druge strane, 36 stanovnika Općine ili njih 1,2% nema završenu niti osnovnu školu.

⁶ Izvor: www.sisak.hr, Izvješće o tržištu nekretnina Grada Siska za 2020. godinu, preuzeto 28. listopada 2021.

Detaljan prilaz sastava stanovništva prema najviše završenoj školi u sastavnicama urbanog područja Sisak slijedi u nastavku.

Tablica 15. Stanovništvo staro 15 i više godina prema najviše završenoj školi i spolu u Gradu Sisku, Općini Sunja i Općini Martinska Ves, Popis 2011.

Obrazovna područja	Spol	Ukupno	Bez škole	Osnovna škola	Srednja škola	Visoko obrazovanje
Grad Sisak	sv.	41.490	789	7.005	23.691	6.381
	m	19.527	129	2.751	12.883	2.859
	ž	21.963	660	4.254	10.808	3.522
Općina Sunja	sv.	5.038	300	1.760	2.045	221
	m	2.472	43	820	1.255	97
	ž	2.566	257	940	790	124
Općina Martinska Ves	sv.	2.999	36	1.254	1.185	134
	m	1.431	7	484	724	64
	ž	1.568	29	701	530	70

Izvor: www.dzs.hr, Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2011. godine, preuzeto 27. listopada 2021.

U Gradu Sisku aktivna su dva dječja vrtića: Sisak Stari i Sisak Novi s pripadajućim brojem objekata te devet osnovnih škola. Grad ima šest srednjih škola: Gimnazija Sisak, Ekonomska škola Sisak, Tehnička škola Sisak, Srednja škola Viktorovac Sisak, Industrijsko-obrtnička škola Sisak, Strukovna škola Sisak.

Grad Sisak kontinuiranim naporima nastoji osigurati adekvatne uvjete za učenike s posebnim potrebama kao i pomoćnike u nastavi. Provedbom projekta "Rukom pod ruku – faza III" financiran je u sklopu javnog poziva „Osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama, faza III“ u sklopu Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020. osigurani su pomoćnici za 116 učenika u razdoblju od 21.08.2017. do 20.08.2021. godine. Navedena je usluga osigurana učenicima i u školskoj godini 2021./2022. također uz pomoć sredstava iz Europskog socijalnog fonda. Trenutačno su u srednjim školama u sklopu projekta Sisačko-moslavačke županije „Učimo zajedno“ zaposlena 2 pomoćnika u nastavi.

U Gradu Sisku djeluje i dom „Dječji dom Vrbina“ čija djelatnost uključuje sljedeće socijalne usluge djeci i mladima od 7 do 21 godine života:

- Usluga smještaja (do 30 korisnika),
- Usluga poludnevnog boravka,
- Usluga cjelodnevnog boravka,
- Usluga organiziranog stanovanja uz povremenu podršku,
- Usluga organiziranog stanovanja uz sveobuhvatnu podršku,
- Usluga savjetovanja i pomaganja primarnih, udomiteljskih i posvojiteljskih obitelji,

- Usluga savjetovanja i pomaganja pojedincu, djeci i mladima nakon izlaska iz skrbi i djeci smještenoj u udomiteljskim obiteljima.

Štićenici doma su morali biti premješteni u Općini Lekenik jer je zgrada Doma pretrpjela veliku štetu u potresu krajem 2020. godine. Potrebno je obnoviti zgradu što prije kako bi se štićenici vratili u prijašnji smještaj. Strukovna škola Sisak neuporabljiva je zbog potresa kao i Gimnazija Sisak i Ekonomska škola Sisak koje zbog oštećenja od potresa nastavu održavaju na drugim lokacijama. Isto tako, Glazbena škola Frana Lhotke Sisak također je neuporabljiva zbog štete nastale potresom.

U Sisku djeluje samo jedan fakultet i to Metalurški fakultet (Sveučilište u Zagrebu) sa sljedećim studijskim programima: Preddiplomski i Diplomski sveučilišni studij Metalurgija, Preddiplomski i Diplomski sveučilišni studij Sigurnost, zdravlje na radu i radni okoliš, Preddiplomski sveučilišni stručni izvanredni studij Ljevarstvo. Također, postoji mogućnost da se u suradnji s postojećim sveučilištima organizira nastava na novo otvorenim studijskim programima. Postoji velika potreba i interes za širenjem ponude fakulteta te za ustanovama za obrazovanje odraslih na području Grada Siska i okolice. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku za školsku godinu 2018./2019.⁷, u Gradu Sisku zabilježeno je 1.578 studenata upisanih na stručni i sveučilišni studij što uključuje visoke škole, veleučilišta, fakultete i umjetničke akademije.

U Općini Sunja djeluje dječji vrtić „Bambi“ s jaslicama, a Općina pomaže samohranim roditeljima i roditeljima djece s teškoćama u razvoju u sufinanciranju cijene dječjeg vrtića. Djeca invalida Domovinskog rata besplatno pohađaju vrtić. U godini 2020./2021. ukupno 72 djece pohađa dječji vrtić. Na području Općine postoji potreba za dogradnjom postojećeg i/ili izgradnjom novog vrtića kako bi se osigurao dovoljan broj mjesta u vrtiću za svu djecu kojoj je takva briga potrebna.

Na području Općine postoji i osmogodišnja osnovna škola koju u godini 2021./2022. pohađa 245 učenika, koja nažalost nema uređeno igralište što bitno umanjuje mogućnost bavljenja sportom za djecu i odrasle tog područja.

S područja Općine Sunja srednju školu polazi 160 srednjoškolaca koja svakodnevno putuju u obližnja mjesta, najviše u Grad Sisak jer u Općini nema niti jedne srednje škole. Isto tako, studenti putuju na fakultet svaki dan ili se moraju preseliti iz mjesta prebivališta kako bi pohađali fakultet. U školskoj godini 2018./2019. zabilježena su 73 studenta s područja Općine Sunja upisana na stručni i sveučilišni studij.

Prema najnovijim podacima na području Općine Martinska Ves nije evidentiran nijedan dječji vrtić. Aktivna je jedna osmogodišnja osnovna škola u naselju Desna Martinska Ves s 27 djelatnika. U školskoj godini 2021./2022. školu pohađaju 102 učenika.

Općina Martinska Ves u proračunu za 2021. godinu izdvojila je sredstva za program odgoja i obrazovanja u vrijednosti 2.780.000,00 kuna kojima su pokrivene aktivnosti Male škole, osnovnog školstva te predškolskog odgoja.⁸ Na području Općine ne postoji srednja škola ni ustanova visokog obrazovanja. U školskoj godini 2018./2019. zabilježena su 43 studenta s područja Općine Martinska Ves koji su upisani na stručni i sveučilišni studij.

Zbog posljedica potresa 2020. godine mnoge zgrade proglašene su neuporabljivima na području cijele Sisačko-moslavačke županije. Na području Sisačko-moslavačke županije ukupno 66 učenika u osnovnoj školi te 15 učenika srednjih škola zatražilo je premještanje u drugu školu zbog potresa. Nastoji se spriječiti

⁷ https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/SI-1645.pdf

⁸ Izvor: www.martinskaves.hr, I. izmjene i dopune Program javnih potreba u društvenim djelatnostima za 2021. godinu, preuzeto 29. listopada 2021.

odlazak učenika iz urbanog područja Sisak koji bi posljedično uzrokovao odlazak radnog stanovništva iz područja koje je već sada u procesu starenja te bi regija sve više zaostajala u razvoju u odnosu na druge regije Republike Hrvatske.

Prema podacima Popisa stanovništva iz 2011. godine, na čitavom Urbanom području Sisak najviše je osoba sa završenom srednjom školom. U Gradu Sisku trenutno su aktivna dva dječja vrtića, devet osnovnih škola i šest srednjih škola. Od sveučilišnih ustanova u Gradu Sisku djeluje samo Metalurški fakultet u Sisku pa stoga postoji velika potreba i interes za širenjem ponude sveučilišta te za ustanovama za obrazovanje odraslih na području Grada Siska i okolice, a kako bi se mladi zadržali na urbanom području. U Općini Sunja djeluje jedan vrtić dok na području Općine Martinska Ves vrtića nema. Općina Sunja ima jednu osnovnu školu, dok Općina Martinska Ves ima jednu osnovnu školu te jednu područnu osnovnu školu u kojoj se ujedno provode i aktivnosti Male škole i predškolskog odgoja. Ni jedna općina na svom području nema srednju školu kao ni visokoobrazovnu ustanovu. Postoji velika potreba za obnovom odgojno-obrazovnih ustanova koje su oštećene u potresu krajem 2020. godine.

1.5. SWOT analiza – društvo

DRUŠTVO	
SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Na urbanom području provode se programi u socijalnoj skrbi i zdravstvu • Značajan rad udruga i drugih organizacija socijalne skrbi u pomaganju najpotrebitijim stanovnicima • Iskustvo korištenja EU fondova kroz projekte „Zaželi“ i zapošljavanje marginaliziranih skupina društva • Sufinanciranje troškova predškolskih ustanova, troškova prehrane osnovnoškolcima, naknade za njegovatelje, stipendije za studente iz socijalno ugroženih obitelji • Dnevne migracije unutar urbanog područja Sisak ukazuju na povezanost većih gradova i okolnih mjesta • Dug životni vijek stanovništva, pretežito staračko stanovništvo 	<ul style="list-style-type: none"> • Trend iseljavanja stanovništva • Povećan indeks starenja stanovništva • Povećan rizik od siromaštva zbog posljedica potresa • Relativno nizak životni standard • Neravnomjerna naseljenost unutar urbanog područja • Nedovoljna uključenost rizične skupine stanovništva u sustav socijalne skrbi, neinformiranost o socijalnim uslugama u zajednici • Nedovoljan broj domova za starije i nemoćne osobe i dnevnog boravka za starije sukladnosti trendu starenja stanovništva • Nedostatak smještajnih kapaciteta za osobe s tjelesnim invaliditetom koje su ovisne o tuđoj pomoći • Potreba za izgradnjom novih i ulaganjem u postojeće vrtiće i škole (dotrajnost opreme i zgrada) • Nerazvijena mreža visokoobrazovnih i srednjoškolskih ustanova

	<ul style="list-style-type: none"> • Gradska knjižnica oštećena u potresu, podijeljena na više lokacija • Nedostatak adekvatne infrastrukture za djecu i odrasle s invaliditetom • Neusklađenost obrazovnog sustava i potražnje na tržištu rada • Obrazovne ustanove nedovoljno koriste sredstva iz EU fondova • Nedostatak osnovnih zdravstvenih usluga i specijalističkih ambulanti, dotrajalo zdravstvene opreme i objekata • Nedostatak odgovarajuće društvene infrastrukture
PRIJEDLOG	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • Razvoj međunarodne suradnje ustanova, udruga i pojedinaca • Razvoj međunarodne suradnje između škola putem Erasmus+ projekata • Mogućnost korištenja sredstava iz EU fondova za razvoj urbanog područja • Usklađivanje obrazovnih programa s potrebama na tržištu rada na državnoj razini 	<ul style="list-style-type: none"> • Starenje stanovništva i iseljavanje • Smanjena društvena aktivnost kao posljedica pandemije COVID-19 te posljedica potresa • Politička nestabilnost na razini države uzrokuje neadekvatno provođenje mjera razvoja urbanog područja • Složenost zakona za provođenje mjera i projekata i međusobna neusklađenost zakona • Klimatske promjene koje utječu na zdravlje i život stanovnika

2. Gospodarstvo

U ovome poglavlju slijedi prikaz gospodarske strukture urbanog područja Sisak koji uključuje analizu generalnog poslovnog okruženja, poduzetničke infrastrukture te turizma i kulturne baštine.

2.1. Gospodarsko okruženje

2.1.1. Bruto domaći proizvod

Bruto domaći proizvod (BDP) prikazuje kretanje ali i doprinos u nacionalnom gospodarstvu. Prema uvriježenoj metodologiji najniža razina u Republici Hrvatskoj za koju se BDP izračunava jesu županije. Opća gospodarska kretanja u Republici Hrvatskoj moguće je pratiti temeljem osnovnih makroekonomskih podataka.

Promatrajući BDP Hrvatske u zadnjih 5 godina, jasno se može iščitati trend rasta koji je prekinut pandemijom COVID-19. U sljedećoj tablici te na pripadajućem grafikonu jasno je vidljiv taj trend.

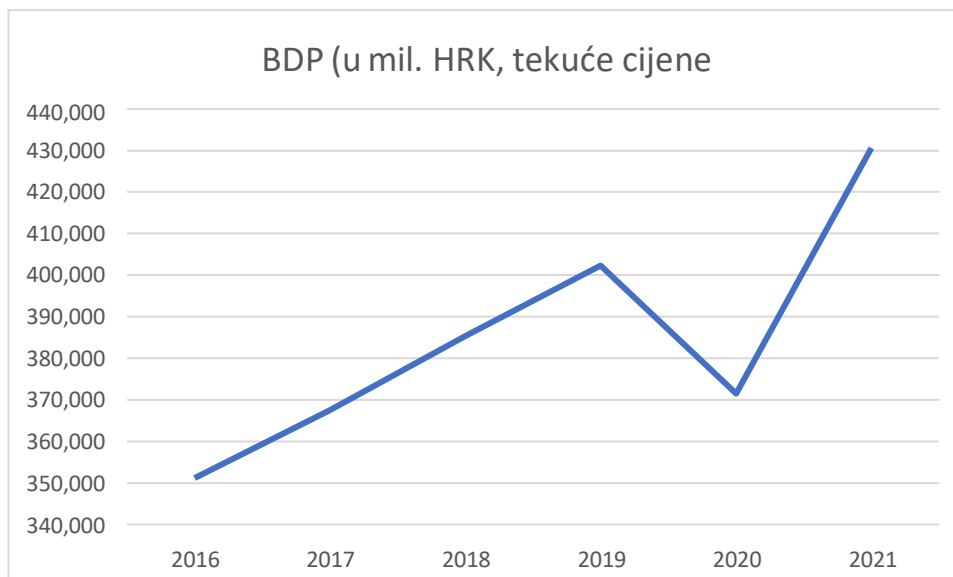
Tablica 16. BDP Republike Hrvatske u razdoblju 2016. – 2020.

Godina	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
--------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

BDP (u mil. HRK, tekuće cijene)	351.197	367.501	385.377	402.332	371.517	430.621
--	---------	---------	---------	---------	---------	---------

Izvor: HNB, vlastita obrada, preuzeto 17. prosinca 2021.

Grafikon 1. BDP Republike Hrvatske u razdoblju 2016. – 2021.

Izvor: HNB, vlastita obrada, preuzeto 29 rujna 2022.

Promatrajući BDP na regionalnoj razini odnosno razini Sisačko-moslavačke županije, a prema dostupnim informacijama, može se zaključiti da BDP županije prati nacionalni BDP. Naime, Sisačko-moslavačka županija višestruko je deprivirano područje s jednim od najnižih indeksa razvijenosti u odnosu na ostatak Republike Hrvatske. Sisačko-moslavačka županija s indeksom 68,1 nalazi se na 15. mjestu od 20 županija (BDP po stanovniku, prosjek 2016.-2018., indeksi RH=100). Među najsiromašnijim je županijama u Republici Hrvatskoj s najnižim BDP-om po stanovniku, najvećim ograničenjima u pružanju usluga i najvišim stopama rizika od siromaštva. Stopa rizika od siromaštva u RH iznosila je 19,2 % u 2021. godini, Sisačko-moslavačka županija nalazi se u regiji Panonska Hrvatska koja ima najveće stope rizika od siromaštva Demografska slika Sisačko-moslavačke županije obilježena je izrazito nepovoljnim socijalnim i ekonomskim kretanjima.

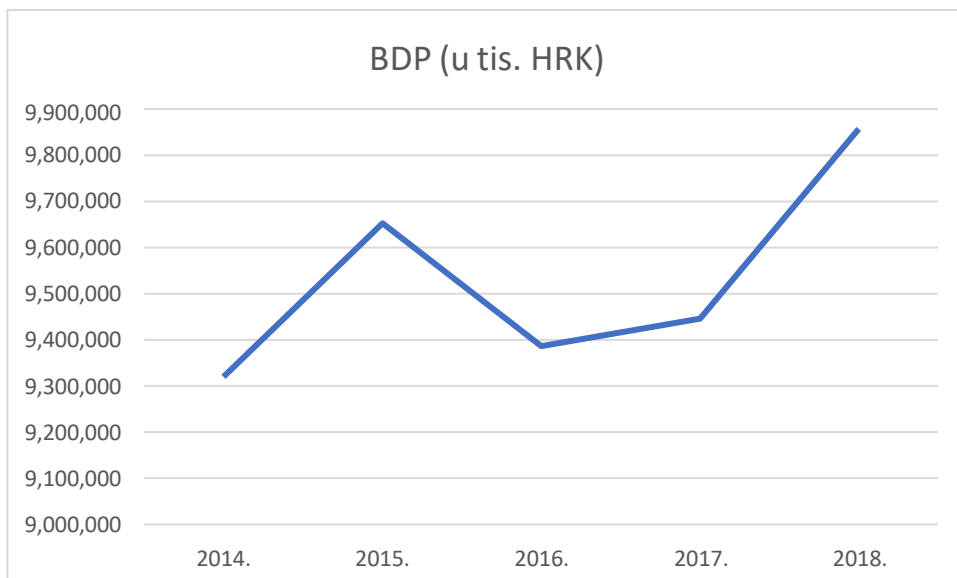
Iz sljedeće tablice te pripadajućeg grafikona mogu se izvući ti zaključci. U promatranom razdoblju 2014. do 2018. godine BDP po glavi stanovnika Sisačko-moslavačke županije porastao je za 5,45%.

Tablica 17. BDP Sisačko-moslavačke županije u razdoblju 2014. – 2018.

Godina	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
BDP (tis. HRK)	9.319.742	9.652.291	9.386.582	9.446.190	9.856.908

Izvor: DZS, vlastita obrada, preuzeto 17. prosinca 2021.

Grafikon 2. BDP Sisačko-moslavačke županije u razdoblju 2014. – 2018.

Izvor: DZS, vlastita obrada, preuzeto 17. prosinca 2021.

S obzirom na pandemiju bolesti COVID-19, u 2020. godini, očekivano, zabilježen je pad BDP-a od 8%, a čemu su pridonijeli i ostali nepovoljni makroekonomski pokazatelji hrvatskog gospodarstva, poput industrijske proizvodnje, prometa u trgovini na malo, noćenja u turizmu.

2.1.2. BDP po stanovniku

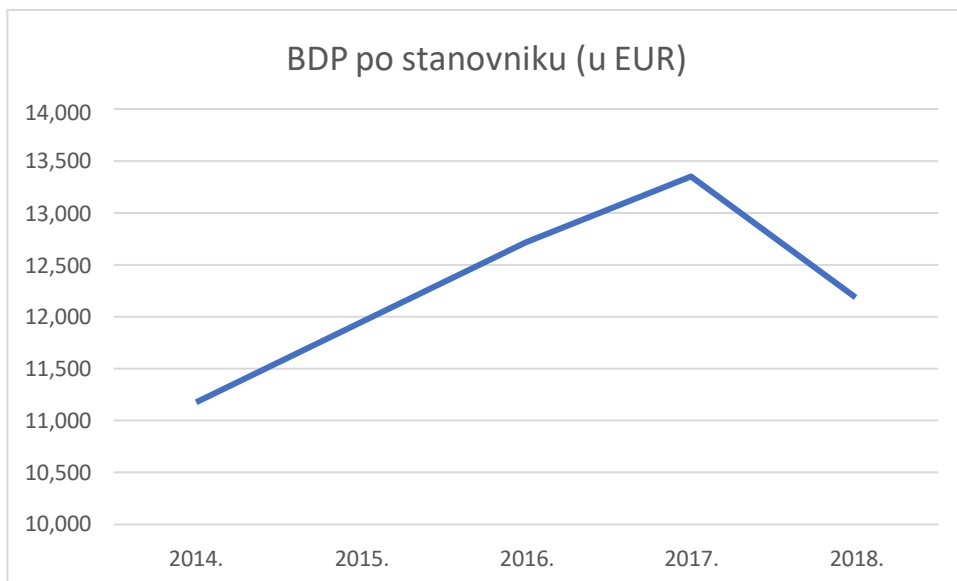
Promatrajući sljedeću tablicu u kojoj su vrijednosti BDP po stanovniku na razini Republike Hrvatske za referentno razdoblje 2016.-2020. može se izvući zaključak da je pandemija COVID-19 zaustavila rast koji je do tada bio izrazito stabilan. Uspoređujući 2016. sa 2017. godinom stopa rasta iznosila je 6,43% godišnje, 2017/2018. godišnji rast je bio 6,09%, dok je 2018. na 2019. godinu rast iznosio 4,74%. Međutim u 2020. godini dolazi do pada BDP-a iz već navedenih razloga za čak 9,54%. Sve navedeno vidljivo i iz grafikona niže.

Tablica 18. BDP po stanovniku RH u razdoblju 2016.-2020.

Godina	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
BDP po stanovniku (u EUR)	11.324	12.101	12.896	13.678	12.408

Izvor: HNB, vlastita obrada, preuzeto 17. prosinca 2021.

Grafikon 3. BDP po stanovniku RH u razdoblju 2016.-2020.

Izvor: HNB, vlastita obrada, preuzeto 17. prosinca 2021.

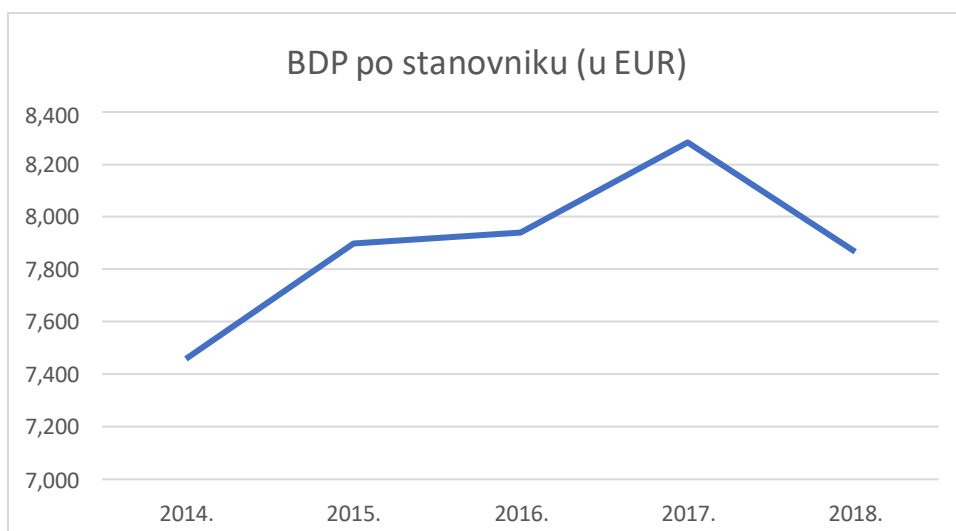
Promatrajući isti pokazatelj na regionalnoj razini Sisačko-moslavačke županije u razdoblju 2014.-2018. za koje postoje informacije koje su predočene niže u tablici i grafikonu, može se zaključiti da je BDP po stanovniku Sisačko-moslavačke županije ispod prosjeka Republike Hrvatske.

Tablica 19. BDP po stanovniku u Sisačko-moslavačkoj županiji u razdoblju 2014.-2018.

Godina	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
BDP po stanovniku (u EUR)	7.459	7.899	7.939	8.284	7.868

Izvor: DZS, vlastita obrada, preuzeto 17. prosinca 2021.

Grafikon 4. BDP po stanovniku u Sisačko-moslavačkoj županiji u razdoblju 2014.-2018.

Izvor: DZS, vlastita obrada, preuzeto 17. prosinca 2021.

U 2021. godini na razini Sisačko-moslavačke županije zabilježeno je 52.003 zaposlenih osoba od čega je 20.416 osoba bilo zaposleno kod poduzetnika u privatnom sektoru.

Promatrajući podatke o vanjskotrgovinskoj razmjeni koji se prikupljaju na razini županija, vidljivo je da je Sisačko-moslavačka županija u 2019. godini bila među uspješnijim županijama u kontekstu odnosa uvoza i izvoza robe. U 2019. godini iz Sisačko-moslavačke županije više se dobara izvezio nego što se uvezilo, odnosno izvezeno je robe u vrijednosti 3.546.657.000 kuna dok je uvezeno robe u iznosu od 2.130.745.000 kuna. Sličan je rezultat ostvaren i 2020. godine, odnosno ukupna vrijednost izvoza bila je 3.182.083.000 kuna, a uvoza 2.153.948.000 kuna⁹.

2.1.3. Poduzetništvo

Urbano područje Sisak spada u prostorna područja sa skromnim udjelom broja poduzetnika u RH.

Tijekom 2021. godine na razini Sisačko-Moslavačke županije zabilježeno je 2.536 poduzetnika, što Županiju po broju poduzetnika smješta tek na 13. mjesto. Prvi po broju poduzetnika u Sisačko-moslavačkoj županiji bio je Grad Sisak (924 poduzetnika) kod kojih je u 2021. godini bilo zaposleno ukupno 7.009 osoba, a 2020. godine njih 6.225¹⁰.

Općina Sunja u 2021. godini imala je 52 poduzetnika koji su zapošljavali 209 osoba, a 2020. godine 163 osobe.

Općina Martinska Ves 2021. imala je evidentirano 28 poduzetnika sa 205 zaposlenih, dok je 2020. godine bilo 193 zaposlenih¹¹.

Prema podacima DZS, prosječna neto plaća poduzetnika na razini Sisačko-moslavačke županije u pravnim osobama u 2020. godini iznosila je 6.222,00 kuna što čini 92% nacionalnog prosjeka (6.763 kune).

⁹ Izvor: www.dsz.hr, preuzeto 28. listopada 2021. godine

¹⁰ Izvor: HGK, www.fina.hr, preuzeto 30. rujna 2022. godine

¹¹ Izvor: HGK www.fina.hr, preuzeto 30. rujna 2022. godine

Ukupni prihodi poduzetnika u 2019 godini iznosili su preko 10,9 milijardi kuna te je zabilježen dobitak od preko 348 milijuna kuna. Ako se usporede brojke iz 2019. godine i 2018. godine, vidljivo je da je u 2019. godini u poslovanju poduzetnika bio prisutan nominalni rast.

Međutim, potres koji je zadesio urbano područje Sisak i okolice krajem 2020. godine imao je razorne posljedice koje su se odrazile i na poduzetništvo u vidu daljnjeg smanjenja broja poduzetnika.

Tablica 20. Uspješnost poduzetnika u Sisačko-moslavačkoj županiji u 2021. godini

Opis	Sisačko-moslavačka županija ¹²
Broj poduzetnika	2.536
Broj zaposlenih	20.416
Prosječna mjesečna neto plaća	6.222
Ukupni prihodi (u tisućama)	13.350.000
Ukupni rashodi (u tisućama)	12.780.000
Dobitak/gubitak razdoblja (u tisućama)	483.000

Izvor: www.fina.hr, preuzeto 13. prosinca 2021. godine

Promatrajući urbano područje, u Gradu Sisku u 2019. godini najuspješnije poduzeće bilo je MLIN I PEKARE d.o.o. s ukupnih prihodom od 665.302.000,00 kuna i s 1.477 zaposlenih. Na drugom mjestu bilo je ABS SISAK d.o.o. s ukupnim prihodom od 346.550.000,00 kuna i 122 zaposlenih. Navedena poduzeća našla su se i na rang listi Top 10 poduzetnika sa sjedištem u Sisačko-moslavačkoj županiji po ukupnom prihodu u 2019. godini gdje je poduzeće MLIN I PEKARE d.o.o. zasjelo na drugo mjesto, dok je poduzeće ABS SISAK zauzelo peto mjesto.

Godine 2020. nastupa pandemija COVID-19 koja za sobom donosi ozbiljne probleme u gospodarstvu koje su osjetili i najuspješniji poduzetnici ovoga područja. Kada se usporede podaci iz Tablice 21. i Tablice 22. vidljivo je da su 3 najjača poduzeća iz 2019. godine uspjela održati tu svoju poziciju i u 2020. godini, ali s ozbiljnijim promjenama u broju zaposlenih i ukupnom prihodu kod nekih. Stoga, dok je vodeće poduzeće MLIN I PEKARE d.o.o. u 2020. godini zabilježilo rast ukupnog prihoda i broja zaposlenih, poduzeću ABS SISAK d.o.o. ukupni su prihodi pali na 164.993.000,00, a broj zaposlenih se smanjio za 54. S druge strane, treće plasirano poduzeće RUDMAN d.o.o. u 2019. godini imalo je ukupan prihod od 139.670.000,00 kuna i 11 zaposlenih, a 2020. godine ostvarilo je ukupan prihod od 110.863.000,00 kuna, ali i jednu novozaposlenu osobu.

Tablica 21. Rang lista TOP 10 poduzetnika sa sjedištem u Gradu Sisku po ukupnom prihodu u 2019. godini

Rbr.	Naziv	Broj zaposlenih	Ukupni prihodi ¹³
1	MLIN I PEKARE D.O.O.	1.477	665.302
2	ABS SISAK D.O.O.	122	346.550
3	RUDMAN D.O.O.	11	139.670
4	AUTO KUĆA CINDRIĆ D.O.O.	36	79.014
5	CESTE SISAK D.O.O.	134	73.949
6	OPTIPLAST D.O.O.	62	63.356

¹² Iznosi u tisućama kuna.

¹³ Isto.

7	APPLIED CERAMICS D.O.O.	110	52.516
8	SISAČKI VODOVOD D.O.O.	155	50.659
9	INA VATROGASNI SERVISI D.O.O. ZA VATROGASTVO	226	47.388
10	GRADSKJE LJEKARNE SISAK	37	45.269

Izvor: www.fina.hr, preuzeto 13. prosinca 2021. godine

Tablica 22. Rang lista TOP 10 poduzetnika sa sjedištem u Gradu Sisku po ukupnom prihodu u 2021. godini

Rbr.	Naziv	Broj zaposlenih	Ukupni prihodi ¹⁴
1	MLINI PEKARE D.O.O.	1.641	822.706.863
2	ABS SISAK D.O.O.	141	466.983.376
3	INA VATROGASNI SERVISI D.O.O. ZA VATROGASTVO	247	88.122.171
4	KEFO d.o.o.	26	82.714.113
5	APPLIED CERAMICS D.O.O.	137	79.534.941
6	CESTE SISAK D.O.O.	140	78.813.185
7	AUTO KUĆA CINDRIĆ D.O.O.	36	75.183.051
8	RUDMAN d.o.o.	11	71.577.771
9	OPTIPLAST D.O.O.	60	65.918.608
10	SISAČKI VODOVOD D.O.O.	121	57.408.549

Izvor: HGK i www.fina.hr, preuzeto 30. rujna 2022. godine

Disruptivnost 2020. godine očitija je na području Općine Sunja (Tablica 23. i Tablica 24.) gdje je 2019. godine vodeću poziciju imalo poduzeće DAVOR VRBANEK s 48 zaposlenih i ukupnim prihodom od 29.038.000,00 kuna, a slijedili su ga poduzeće ROBUR d.o.o. s 17.268.000,00 kuna i 10 zaposlenih te GRGIĆ INTERIJERI d.o.o. s 22 zaposlena i ukupnim prihodom od 9.576.000,00 kuna.

U 2020. godini poduzeće DAVOR VRBANEK ostaje na vodećoj poziciji, drugo mjesto zauzima poduzeće GRGIĆ INTERIJERI d.o.o., dok poduzeće ROBUR d.o.o. 2020. godine uopće nije dospjelo na Rang lista TOP 10 poduzetnika sa sjedištem u Općini Sunja po ukupnom prihodu u 2020. godini. Također, još tri poduzeća nisu dospjela na rang listu u 2020. godini – CSP ADAPTACIJA d.o.o., CATTUS SISCIA d.o.o. i BORASI d.o.o. iako su na listi 2019. godine.

Tablica 23. Rang lista TOP 10 poduzetnika sa sjedištem u Općini Sunja po ukupnom prihodu u 2021. godini

Rbr.	Naziv	Broj zaposlenih	Ukupni prihodi ¹⁵
1	GME ELEKTROTEHNIKA I GRAĐENJE D.O.O.	44	29.712.448

¹⁴ Isto.

¹⁵ Isto.

2	SIMGRO d.o.o.	25	17.946.312
3	GRGIĆ INTERIJERI D.O.O.	20	7.458.403
4	BAJIĆ ŠUMARSTVO J.D.O.O.	1	5.314.150
5	CSP ADAPTACIJA D.O.O.	7	5.085.932
6	KOMUNALAC SUNJA D.O.O.	39	5.055.991
7	FERT - MONT OBRT	4	4.293.115
8	KERA-MONT D.O.O.	11	2.822.096
9	VITOCOMMERCE D.O.O.	5	2.786.119
10	DALVO INTERIJERI D.O.O.	3	2.748.074

Izvor: HGK i www.fina.hr, preuzeto 30. rujna 2022. godine

U Općini Martinska Ves u 2019. godini najuspješnije poduzeće gledajući ukupni prihod bilo je MAXAM DETINES d.o.o. s 14.447.000,00 kuna i 51 zaposlenim, zatim MAXAM HRVATSKA d.o.o. s 35.336.000,00 kuna i dvoje zaposlenih te POŽGAJEC d.o.o. s 31.231.000,00 kn i 46 zaposlenih. U 2020. godini sva su tri poduzeća zadržala svoje pozicije, od kojih prva dva poduzeća broje rast ukupnog prihoda i broja zaposlenih, dok je poduzeće POŽGAJEC d.o.o. zabilježilo pad ukupnog prihoda no blagi rast broja zaposlenih.

Za razliku od Općine Sunja, u Općini Martinska Ves sva poduzeća koja su se u 2019. godini našla na rang listi top 10 poduzetnika, nalaze se na istoimenoj listi i u 2020. godini uz manje promjene u redoslijedu. U nastavku slijede Tablice 25. i Tablica 26. s detaljnijim prikazom top 10 poduzeća u 2019. i 2020. godini obzirom na ukupan prihod.

Tablica 24. Rang lista TOP 10 poduzetnika sa sjedištem u Općini Martinska Ves po ukupnom prihodu 2021. godine

Rbr.	Naziv	Broj zaposlenih	Ukupni prihodi
1	MAXAM DETINES D.O.O.	65	107.704.069
2	POŽGAJEC D.O.O.	32	32.522.651
3	ŠAREC, OBRT, MARIO ŠAREC	54	15.339.078
4	TELEMONT SISAK USLUŽNI OBRT VL NENO SADAK	35	12.094.722
5	GOOD WOOD	11	8.903.078
6	KELEČIĆ D.O.O.	7	8.798.776
7	PILANA JURČAČAK D.O.O.	11	7.849.104
8	MATLEKOVIĆ J.D.O.O.	15	3.030.241
9	INHIBITOR SISAK D.O.O.	1	2.875.271
10	ŽIRČICA HRASST D.O.O.	2	2.448.983

Izvor: HGK i www.fina.hr, preuzeto 30. rujna 2022. godine

Promatrajući broj poduzeća u Gradu Sisku obzirom na veličinu poduzeća, u 2019. godini od sveukupno 866 poduzeća najviše poduzeća bavilo se sljedećim djelatnostima:

- Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala (N=209),
- Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti (N=116),
- Prerađivačka industrija (N=116),

- Građevinarstvo (N=100).

Na području Grada Siska dominiraju mikro poduzeća, zatim slijede mala, a najmanje je velikih poduzeća i to samo 2 u djelatnosti prerađivačke industrije.

Ta situacija nastavila se u 2020. godini te je od navedenih četiri djelatnosti jedino stručna, znanstvena i tehnička djelatnost doživjela pad broja poduzeća, a ukupan broj poduzeća se povećao na 868.

U nastavku slijedi detaljniji prikaz broja tvrtki u Gradu Sisku prema veličini poduzeća u 2019. i 2020. godini.

Tablica 25. Raspodjela poduzeća na mikro, mala, srednja i velika poduzeća u Gradu Sisku u 2019. godini

DJELATNOST	MIKRO	MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	19	0	0	0	19
Rudarstvo i vađenje	2	0	0	0	2
Prerađivačka industrija	90	21	3	2	116
Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	13	1	0	0	14
Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	8	3	1	0	12
Građevinarstvo	87	12	1	0	100
Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	192	17	0	0	209
Prijevoz i skladištenje	23	8	1	0	32
Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	85	2	0	0	87
Informacije i komunikacije	32	2	0	0	34
Poslovanje nekretninama	16	2	0	0	18
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	112	4	0	0	116
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	26	2	0	0	28
Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	0	0	1	0	1
Obrazovanje	10	0	0	0	10
Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	17	1	0	0	18
Umjetnost, zabava i rekreacija	9	0	0	0	9
Ostale uslužne djelatnosti	39	2	0	0	41
BROJ TVRTKI					866

Izvor: FINA, obrada HGK ŽK Sisak, preuzeto 17. studenoga 2021.

Tablica 26. Raspodjela poduzeća na mikro, mala, srednja i velika poduzeća u Gradu Sisku u 2020. godini

DJELATNOST	MIKRO	MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	21	0	0	0	21
Rudarstvo i vađenje	3	0	0	0	3
Prerađivačka industrija	88	25	3	2	118
Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	9	1	0	0	10
Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	7	3	1	0	11
Građevinarstvo	97	14	1	0	112
Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	188	22	1	0	211
Prijevoz i skladištenje	24	7	1	0	32
Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	81	3	0	0	84
Informacije i komunikacije	34	2	0	0	36
Poslovanje nekretninama	17	1	0	0	18
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	108	4	0	0	112
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	21	2	0	0	23
Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	0	0	1	0	1
Obrazovanje	10	0	0	0	10
Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	17	1	0	0	18
Umjetnost, zabava i rekreacija	6	0	0	0	9
Ostale uslužne djelatnosti	40	2	0	0	42
BROJ TVRTKI					868

Izvor: www.fina.hr, preuzeto 13. prosinca 2021. godine

U Općini Sunja u 2020. godini poslovala su 44 poduzeća u sljedećim djelatnostima:

- Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo (N=10),
- Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala (N=10),
- Prerađivačka industrija (N=4).

Bitno je naglasiti da svih 44 poduzeća pripadaju kategoriji mikro poduzeća, što je i vidljivo u Tablici 27.

Tablica 27. Raspodjela poduzeća na mikro, mala, srednja i velika poduzeća u Općini Sunja u 2020. godini

DJELATNOST	MIKRO	MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	10	0	0	0	10
Rudarstvo i vađenje	0	0	0	0	0
Prerađivačka industrija	4	0	0	0	4
Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	0	0	0	0	0
Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	1	0	0	0	1
Građevinarstvo	8	2	0	0	10
Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	10	0	0	0	10
Prijevoz i skladištenje	1	0	0	0	1
Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	2	0	0	0	2
Informacije i komunikacije	2	0	0	0	2
Poslovanje nekretninama	0	0	0	0	0
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	2	0	0	0	2
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	1	0	0	0	1
Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	0	0	0	0	0
Obrazovanje	0	0	0	0	0
Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	0	0	0	0	0
Umjetnost, zabava i rekreacija	0	0	0	0	0
Ostale uslužne djelatnosti	1	0	0	0	1
BROJ PODUZEĆA					44

Izvor: www.fina.hr, preuzeto 13. prosinca 2021. godine

Općina Martinska Ves 2020. godine imala je svega 22 poduzeća i to prema djelatnostima:

- Prerađivačka industrija (N=10),
- Građevinarstvo (N=5),
- Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo (N=3).

Najviše je mikro poduzeća, no za razliku od Općine Sunja, na području Općine Martinska Ves djeluju i 3 mala poduzeća te jedno srednje poduzeće, sve unutar prerađivačke industrije. Na području Općine ne djeluje niti jedno veliko poduzeće. U nastavku slijedi Tablica 30. s detaljnim prikazom poduzeća u Općini Martinska Ves obzirom na veličinu u 2020. godini.

Tablica 2828. Raspodjela poduzeća na mikro, mala, srednja i velika poduzeća u Općini Martinska Ves u 2020. godini

DJELATNOST	MIKRO	MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	3	0	0	0	3
Rudarstvo i vađenje	0	0	0	0	0

Prerađivačka industrija	6	3	1	0	10
Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	0	0	0	0	0
Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	0	0	0	0	0
Građevinarstvo	4	1	0	0	5
Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	1	0	0	0	1
Prijevoz i skladištenje	0	0	0	0	0
Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	1	0	0	0	1
Informacije i komunikacije	1	0	0	0	1
Poslovanje nekretninama	0	0	0	0	0
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	0	0	0	0	0
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	0	0	0	0	0
Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	0	0	0	0	0
Obrazovanje	1	0	0	0	1
Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	0	0	0	0	0
Umjetnost, zabava i rekreacija	0	0	0	0	0
Ostale uslužne djelatnosti	0	0	0	0	0
BROJ PODUZEĆA					22

Izvor: www.fina.hr, preuzeto 13. prosinca 2021. godine

2.1.4. Tržište rada

Urbano područje Sisak prostorno je područje sa skromnim udjelom broja poduzetnika u RH stoga je u 2020. godini u Gradu Sisku 13.065 stanovnika bilo zaposleno u pravnim osobama. Isto tako, u Općini njih 324 bilo je zaposleno u pravnim osobama, a u Općini Martinska Ves 204 osobe.

Zbog posla su prisutne dnevne migracije ljudi unutar urbanog područja Sisak prema većim, razvijenijim gradovima poput Grada Siska, ali i prema većim gradovima izvan urbanog područja Sisak.

Na području Općine Sunja zabilježene dnevne migracije prema Gradu Sisku, Petrinji, Hrvatskoj Dubiciji Hrvatskoj Kostajnici kao i prema Zagrebu.

Dnevne migracije s područja Općine Martinska Ves usmjerene su poglavito prema Zagrebu, Gradu Sisku te Ivanić Gradu.

Tablica 29. Zaposleni u pravnim osobama po NKD-u u razdoblju 2019. – 2020. godine

Djelatnost (NKD 2007.)	Područja	2019	2020
Ukupno	Sisak	11.925	13.065
	Sunja	335	324

	Martinska Ves	193	204
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	Sisak	111	125
	Sunja	42	41
	Martinska Ves	-	-
Rudarstvo i vađenje	Sisak	-	-
	Sunja	-	-
	Martinska Ves	-	-
Prerađivačka industrija	Sisak	2.091	1.590
	Sunja	-	5
	Martinska Ves	66	140
Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	Sisak	358	303
	Sunja	14	14
	Martinska Ves	-	-
Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	Sisak	339	391
	Sunja	38	35
	Martinska Ves	-	-
Građevinarstvo	Sisak	459	648
	Sunja	28	41
	Martinska Ves	4	-
Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikla	Sisak	1.978	2.989
	Sunja	58	37
	Martinska Ves	66	9
Prijevoz i skladištenje	Sisak	610	642
	Sunja	4	19
	Martinska Ves	-	-
Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	Sisak	156	221
	Sunja	3	7
	Martinska Ves	1	-
Informacije i komunikacije	Sisak	96	153
	Sunja	-	-
	Martinska Ves	-	1
Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	Sisak	252	273
	Sunja	2	1
	Martinska Ves	-	-
Poslovanje nekretninama	Sisak	43	45
	Sunja	-	-
	Martinska Ves	-	-

Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	Sisak	285	289
	Sunja	7	6
	Martinska Ves	4	-
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	Sisak	438	491
	Sunja	-	-
	Martinska Ves	-	-
Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	Sisak	1.440	1.513
	Sunja	45	37
	Martinska Ves	10	11
Obrazovanje	Sisak	1.236	1.273
	Sunja	61	46
	Martinska Ves	32	33
Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	Sisak	1.691	1.726
	Sunja	15	15
	Martinska Ves	4	4
Umjetnost, zabava i rekreacija	Sisak	208	242
	Sunja	-	-
	Martinska Ves	1	2
Ostale uslužne djelatnosti	Sisak	134	151
	Sunja	18	20
	Martinska Ves	5	4

Izvor: www.dsz.hr, preuzeto 28. listopada 2021. godine

Prema podacima o investicijama poduzetnika podijeljenih po područjima djelatnosti, u 2019. godini najviše se investiralo u prerađivačku industriju te u trgovinu na veliko i na malo (popravak motornih vozila i motocikala). Djelatnosti s najvećim udjelom zaposlenosti gledaju se kao djelatnosti koje najviše utječu na prosperitet promatranog područja.

U Gradu Sisku 2019. godine najveći udio zaposlenosti imale su sljedeće djelatnosti¹⁶:

- Prerađivačka industrija (N=2.091),
- Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikla (1.978 zaposlenih),
- Prijevoz i skladištenje (N=610),
- Građevinarstvo (N=459).

Od gore navedenih djelatnosti, 2020. godine u Gradu Sisku zabilježen je pad zaposlenosti u prerađivačkoj industriji, dok ostale tri djelatnosti bilježile su rast zaposlenosti.

S druge strane, u Općini Sunja je 2019. godine najveći broj zaposlenih bio u:

- Trgovini na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikla (N=58),

¹⁶ Djelatnosti prema NKD-u 2007.

- Poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu (N=42).

Unutar obje navedene djelatnosti u 2020. godini Općina Sunja bilježi pad zaposlenosti. U Općini Martinska Ves najveći udio zaposlenih u 2019. godini bio je u:

- Prerađivačkoj industriji (N=66),
- Trgovini na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikla (N=66).

U 2020. godini Martinska Ves bilježi porast zaposlenosti u prerađivačkoj industriji (N=140), te pad zaposlenosti u trgovini na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikla (N=9).

Velik udio stanovništva u urbanom području Sisak zaposlen je u javnom sektoru. U Gradu Sisku 2019. godine najviše zaposlenih bilo je u sljedećim djelatnostima:

- Djelatnost zdravstvene zaštite i socijalne skrbi (N=1.691),
- Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje (N=1.440),
- Obrazovanje (N=1.236).

U 2020. godini na području Grada Siska zabilježen je porast zaposlenosti u sve tri gore navedene djelatnosti.

U Općini Sunja u 2019. godini najviše zaposlenih bilo je u obrazovanju (N=61), javnoj upravi i obrani, obveznom socijalnom osiguranju (N=45) te u djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi (N=15), no za razliku od Grada Siska zabilježen je pad zaposlenosti u svim gore navedenim djelatnostima osim u djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi gdje broj zaposlenih stagnira.

Općina Martinska Ves 2019. godine unutar djelatnosti obrazovanja bilježi 32 zaposlenih, u javnoj upravi i obrani, obveznom socijalnom osiguranju bilježi 10 zaposlenih, a u djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi bilježi 4 zaposlena te taj broj ostaje nepromijenjen i u 2020. godini dok prethodne dvije djelatnosti bilježe blagi rast.

U sve tri jedinice lokalne samouprave urbanog područja Sisak 2020. godine zabilježen je blagi porast nezaposlenih u odnosu na 2019. godinu. S druge strane, u sve tri jedinice je 2021. godine zabilježen pad nezaposlenosti što se može objasniti činjenicom da je velik broj nezaposlenih zapravo odselio s područja zbog devastacije koju je uzrokovao potres krajem 2020. godine.

Važno je spomenuti da se stopa nezaposlenosti u Republici Hrvatskoj ne računa za jedinice lokalne samouprave već se mogu pratiti samo podaci o broju nezaposlenih osoba evidentiranih pri Hrvatskom zavodu za zapošljavanje. Po broju nezaposlenih osoba, prema evidenciji HZZ-a, Statistika on line, prednjači Grad Sisak s obzirom na najveći broj stanovnika. U strukturi nezaposlenih u svim sastavnicama urbanog područja (Sisak, Sunja, Martinska Ves) prednjače žene.

Tablica 30. Nezaposlenost u razdoblju 2019. – 2021. godine

GODINA	PODRUČJE	NOVOPRIJAVLJENI			NEZAPOSLENE OSOBE		
		UKUPNO	M	Ž	UKUPNO	M	Ž
2019.	Sisak	346	161	185	2.481	1.064	1.417
	Martinska Ves	*	*	*	147	59	88
	Sunja	33	16	17	376	186	190

2020.	Sisak	299	127	172	2.588	1.149	1.439
	Martinska Ves	*	*	*	151	66	85
	Sunja	17	7	10	393	195	198
2021.	Sisak	238	111	127	2.022	914	1.108
	Martinska Ves	*	*	*	119	54	65
	Sunja	33	5	28	311	129	182

Izvor: HZZ, Statistika on-line, <https://statistika.hzz.hr/>, pregledano 10. prosinca 2021. (* podaci nisu dostupni)

Prema najnovijim dostupnim podacima, u 2019. godini BDP po stanovniku u Sisačko-moslavačkoj županiji iznosio je 71.958,00 kn, što Sisačko-moslavačku županiju svrstava na 14 mjesto od 21 županije u Republici Hrvatskoj. Urbano područje Sisak spada u prostorna područja sa skromnim udjelom broja poduzetnika u RH, a potres koji je zadesio ovo područje i okolice krajem 2020. godine imao je razorne posljedice koje su se odrazile i na poduzetništvo u vidu daljnjeg smanjenja broja poduzetnika. Urbano područje Sisak bilježi visoku nezaposlenost, koja se 2021. godine umanjila, no većinski zbog iseljavanja stanovništva potaknuto razornim potresom krajem 2020. godine.

2.2. Poduzetnička infrastruktura

Poduzetnička infrastruktura sukladno Zakonu o unaprjeđenju poduzetničke infrastrukture (NN br. 93/13, 114/13, 41/14, 57/18 i 138/21.) obuhvaća poduzetničke zone i poduzetničke potporne institucije. Svrha razvoja i unapređenja poduzetničke infrastrukture je poticanje gospodarskog rasta kroz planiranje i pravodobnu izgradnju poduzetničke infrastrukture koja je nadalje u funkciji ravnomjernog regionalnog razvoja Republike Hrvatske, bržeg rasta poduzetništva i povećanja investicija i zaposlenosti unutar područja na kojem se poduzetnička infrastruktura planira, odnosno gradi. U nastavku se daje pregled poduzetničke infrastrukture urbanog područja Siska te Općina Sunjai Martinska Ves.

2.2.1. Poduzetnička infrastruktura Grada Siska

Poduzetničku infrastrukturu Grada Siska čine poduzetničke zone: Komunalna zona, Barutana, Tanina – Gorički, Južna industrijska zona, Južna industrijska zona – Novo Pračno.

Komunalna zona prema podacima iz Jedinstvenog registra poduzetničke infrastrukture¹⁷ osnovana je 2003. godine, smještena je uz sjeverozapadni ulaz u Sisak između velikih stambenih četvrti, riječne luke, robnog i carinskog terminala kao i glavnog gradskog kolodvora. Zona je potpuno komunalno opremljena. Obuhvaća 21,6 ha odnosno 37 parcela, od kojih je raspoloživa samo jedna parcela. U zoni posluje 37 poduzetnika.

¹⁷ <http://reg.mingo.hr/pi/public/#>, preuzeto 14.01.2022.

Poslovna zona Tanina – Gorički nalazi se u neposrednoj blizini gradskog središta i važne gradske prometnice, osnovana je 2006. godine, a zauzima 5,2 ha odnosno 48 parcela koje su sve zauzete. Zona je namijenjena proizvodnim, poslovnim, uslužnim i ugostiteljskim djelatnostima, a trenutku u njoj posluje 18 poslovnih subjekata.

Južna industrijska zona djeluje od 2006. godine, prostire se na 41,1 ha odnosno 15 parcela. Nastala je na području Željezare, a neke od djelatnosti za koje je izrazito povoljna su industrijska proizvodnja, djelatnost obnove okoliša i iskorištavanje postojećih resursa. Namijenjena je proizvodnoj, poslovnoj i industrijskoj djelatnosti te na njoj trenutno djeluje 47 poslovnih subjekata.

Južnu industrijsku zonu – Novo Pračno čini 15 parcela površine 14,5 ha. Raspoloživo je još 10 parcela. Modernom prometnicom povezana je s Južnom industrijskom zonom. Prikladna je za proizvodna ulaganja te za obavljanje poslovne i industrijske djelatnosti.

Od 2006. godine djeluje i zona Barutana, površine 13,1 ha. Od ukupno 7 parcela raspoloživo je 5. Zauzima područje bivše vojarne, a okružena je gradskim četvrtima, Južnom industrijskom zonom i važnim cestovnim prometnicama. Namijenjena je razvoju malih i srednjih poduzeća, a u blizini zone se nalazi glavni željeznički kolodvor koji čini iznimno važan faktor u obavljanju industrijske djelatnosti, kao i prijevoza putnika i teretne robe u Gradu Sisku.

Na području Grada Siska djeluju dva poduzetnička inkubatora:

Centar kreativnih industrija (CIKS) obuhvaća 950 m² i predstavlja najmlađi prostor poduzetničke poslovne infrastrukture. Otvoren je 2021. godine u svrhu unaprjeđenja poslovne infrastrukture u Gradu i povećavanja opsega i dostupnosti usluga poduzetnički potpornih institucija u području kreativne industrije. Očekuje se da će navedenu infrastrukturu koristiti dvije poduzetničko potporne institucije te više od sto poduzetnika kao korisnici CIKS-a. Predviđeno je 9 uredskih jedinica za inkubaciju ukupno 30 poduzetnika te co-working prostor za 32 poduzetnika uz inkubaciju od 5 godina. Uz to, postoji još i Laboratorij za multimedijalnu produkciju i Laboratorij za 3D produkciju. Rekonstrukcija, odnosno prenamjena prostora u CIKS financirana je sredstvima Europske unije iz Europskog fonda za regionalni razvoj.

U Sisku od 2014. godine djeluje Poduzetnički inkubator Sisak – PISAK, projekt društveno odgovorne kompanije Applied Ceramics koji je nastao sa željom stvaranja okruženja koje će svojim znanjima, kvalitetom i umrežavanjem omogućiti razvoj malog i srednjeg poduzetništva, start up tvrtki te razvoj dobrih poduzetničkih ideja. PISAK se prostire na preko 3.000 m² uređenog i opremljenog poslovnog prostora u kojem je inkubirano 55 poduzetnika i 2 visokoškolske ustanove koji kontinuirano koriste usluge PISKA, od uredskog prostora, virtualnog ureda, savjetovanja poduzetnika, poslovne edukacije i sl. te su im na raspolaganju 5 poslovnih i konferencijskih sala. PISAK danas predstavlja prvi i najveći privatni poduzetnički inkubator u RH.

Grad Sisak od 2016. godine provodi program Sisački poduzetnik/ca te poduzetnicima uključujući i žene poduzetnice u suradnji s poslovnim bankama omogućuje pristup kreditnim sredstvima za realizaciju razvojnih projekata kroz sufinanciranje kamate na kredite čija stopa ovisi o vrsti projekta odnosno ulaganja. Sisačko-moslavačka županija, u sklopu programa „HBOR-subvencija kredita“, osigurava mikro, malim i srednjim subjektima malog gospodarstva s područja Sisačko-moslavačke županije subvenciju kamatne stope u visini do 1,00 postotnog poena, odnosno do nule.

Subvencija se odobrava na prethodno odobrene HBOR-ove kredite po programima: Poduzetništvo mladih, žena i početnika, Investicije privatnog sektora i Obrtna sredstva do iskorištenja potencijala.

2.2.2. Poduzetnička infrastruktura Općine Sunja

Općina Sunja razvija gospodarstvo na svom području osnivanjem gospodarskih zona i izgradnjom komunalne infrastrukture.

U Jedinствени registar poduzetničke infrastrukture Općina Sunja upisala je dvije poduzetničke zone: Sajmište i Vajda.

Poslovno poduzetnička zona Sajmište obuhvaća 10,33 ha te je opremljena infrastrukturom: strujom, vodom, telefonom, djelomično cestom i odvodnjom. Zona je predviđena za skladištenje i preradu poljoprivrednih proizvoda, preradu drveta te hladnjače. U zoni djeluje sedam poduzetnika¹⁸.

Poduzetnička zona Vajda površine 5,44 ha, namijenjena je za djelatnost prerade poljoprivrednih proizvoda. Pored zone postoji infrastruktura: struja, voda, telefon, cesta i željeznica. Ministarstvo državne je tijekom 2020. godine odlučivalo o darovanju zemljišta za ovu zonu Općini.

Prostornim planom uređenja Općine planirane su još i poduzetnička zona Cvijetnjak površine 13,8 ha kao pretežito industrijska, Greda Sunjska površine 2,10 ha kao pretežito industrijska te Kinjačka kao poljoprivredna površine 0,60 ha¹⁹. U rujnu 2020. godine Općinsko vijeće donijelo je Odluku o osnivanju Poslovno poduzetničke zone u Sunji u ulice Sajmište.

Poduzetnicima s područja Općine Sunja na raspolaganju je „SIMORA“, županijska razvojna agencija koja priprema i izrađuje razvojne projekte i koordinira aktivnosti na povlačenju sredstava, kako iz fondova Europske unije, tako i domaćih izvora.

2.2.3. Poduzetnička infrastruktura Općine Martinska Ves

Poduzetnička zona Mahovo osnovana 2007. godine jedina je poduzetnička zona u Općini Martinska Ves. Zauzima površinu 128,9962 ha te je županijskim cestama 3120 i 3121 koje idu u pravcu sjever- jug lijevom i desnom obalom Save dobro prometno povezana sa Siskom. Prostornim planom Općine u zoni su predviđene: proizvodno-poslovne namjene, poljoprivredna namjena te sportsko—rekreacijska zona. Prema dostupnim podacima²⁰ u zoni posluje poduzeće MAXAN DETINES d.o.o. koji zapošljava 36 radnika. Do poduzetničke zone postoji asfaltirana pristupna cesta obnovljena 2011. godine dok je unutar zone makadamski put. Projekt vodoopskrbe Poduzetničke zone „Mahovo“ je izrađen, a planira se daljnji razvoj zone, posebice njene energetske i komunalne infrastrukture.

Općina Martinska Ves poduzetnicima u zoni omogućuje povoljni komunalni doprinos od: 1 kn/m³. Također za gospodarske objekte namijenjene poljoprivrednoj proizvodnji utvrđeni iznos umanjuje se za 60% dok za gradnju poslovnog objekta postoji i mogućnost obročne otplate.

¹⁸ Program razvoja poduzetničkih zona na području Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2015. – 2020. godine.

¹⁹ Izvješće o stanju u prostoru Općine Sunja za razdoblje 2017.-2020. godine.

²⁰ <https://www.martinskaves.hr/poslovne%20zone.htm>, preuzeto 14.01.2022.

Poduzetnička infrastruktura odnosi se na postojanje poduzetničkih zona i potpornih institucija koje omogućavaju i olakšavaju obavljanje poduzetničkih aktivnosti. Poduzetnička infrastruktura Grada Siska, Općina Sunja i Martinska Ves sastoji se od nekoliko poduzetničkih zona, od koji su neke u funkciji, a neke još uvijek u planiranju. Za potpuno stavljanje zona u funkciju potrebno je cjelokupno komunalno i infrastrukturno opremanje poduzetničkih zona sukladno planiranim namjenama. Postoje potpore za poduzetnike, no uvijek postoji potreba za njihovom unaprjeđenjem sukladno potrebama poduzetnika i tržišta rada.

Turistički sektor urbanog područja Sisak još uvijek je nedovoljno razvijen, posebice u odnosu na potencijal samog područja koje je bogato kulturnom i prirodnom baštinom.

„Holandska kuća“, nekadašnje žitno skladište sagrađeno oko 1860. godine, realizacijom projekta „Info centar industrijske baštine – Holandska kuća“ dobila je svoju novu namjenu. Jedinствен je to primjer prenamijene na hrvatskom, ali i europskim nivou. Na svojih šest etaža „Holandska kuća“ obuhvaća multimedijalni postav izložbe industrijske baštine, zbirku starih uređaja za reprodukciju zvuka sisačkog kolekcionara Veljka Krakera, galeriju velikog sisačkog akademskog slikara Slave Striegla te multimedijalne prostore za održavanje stručnih skupova i projekcija.

Realizacija Projekta svakako doprinosi očuvanju objekata industrijske baštine na području Grada Siska, ali njegov utjecaj je daleko širih razmjera, te stvara preduvjete ne samo očuvanja kulturne baštine već i valorizacije bogate industrijske baštine Grada Siska u kulturno - turističke i razvojne svrhe.

Realizacija Projekta svakako doprinosi očuvanju objekata industrijske baštine na području Grada Siska, ali njegov utjecaj je daleko širih razmjera, te stvara preduvjete ne samo očuvanja kulturne baštine već i valorizacije bogate industrijske baštine Grada Siska u kulturno - turističke i razvojne svrhe. Dodijeljena bespovratna sredstva Projektu su dala „vjetar u leđa“, no realizacija aktivnosti Centra ne završavaju realizacijom Ugovora. Baš naprotiv, „život“ Centra industrijske baštine tek počinje.

U kontekstu kulturne baštine, bitno je istaknuti Grad Sisak koji predstavlja arheološko nalazište prapovijesnog i rimskog doba. Uz zaštićenu kulturnu i arhitektonsku zonu centra grada posebno se ističe Stari grad, renesansna utvrda s kraja 16. stoljeća, koja svjedoči o bojevima protiv Osmanlija. O prikupljanju, čuvanju, obradi i prezentaciji baštinske ostavštine Grada Siska, između ostalih, sudjeluje Gradski muzej Sisak koji djeluje na nekoliko lokacija i čiji izložbeni i čuvaonički prostori su djelomično oštećeni u razornom potresu 2020. godine. Među brojnim spomenicima kulturne baštine posebno se ističe perivoj Viktorovac, poznato šetalište koje za stanovnike Grada Siska ima važno povijesno, kulturno i socijalno značenje, a upisano je u Registar kulturnih dobara RH kao nepokretno kulturno dobro. Tijekom godina pokretano je više akcija za stavljanje cjelokupnog parka u funkciju, no potrebne su daljnje aktivnosti za cjelokupno uređenje i unaprjeđenje. U sisačkom naselju Caprag nalazi se jedinstvena zbirka skulptura na otvorenom koje predstavljaju industrijsku baštinu Grada Siska.

U Gradu djeluje Dom kulture Kristalna kocka vedrine koji predstavlja mjesto okupljanja i druženja za Sišćane i okolice. U Domu kulture nalazi se jedino kino i kazalište u Gradu, no, kao i mnogi drugi ranije spomenuti spomenici kulture, Dom kulture oštećen je u razornom potresu 2020. godine.

Na obnovu dugo godina čeka i spomenik NOB-a Zastava slavnoga Antuna Augustinčića. U Gradu Sisku nalazi se niz drugih spomenika žrtvama Domovinskog rata, poput spomenika poginulim hrvatskim

braniteljima na Trgu dr. Franje Tuđmana te spomen-sobe poginulim braniteljima koja je smještena u zgradi odsjeka za poslove obrane u Sisku.

Grad Sisak poznat je i po velikim slikarima i umjetnicima poput Slave Striegla čija su djela izložena u prostoru Gradske galerije Striegl osnovane 2003. godine. Gradska galerija Striegl je djelovala u sada bivšem prostoru od 2003.-2007., da bi sve do kraja 2019. godine djelovala u unajmljenim prostorima. Prostor koji je bio i jest u procesu adaptacije je rodna kuća Slave Striegla koja se prenamjenjuje u muzejsko-galerijski prostor. Kuća Striegl se nalazi u samom centru Grada i predstavlja doprinos kvaliteti urbanog tkiva Grada Siska smještajem muzejsko-galerijskog prostora u samom centru Grada. Prostor Galerije bio je usred adaptacije kada je zadobio dodatna oštećenja u potresu 2020. godine te mu je potrebna ekstenzivna obnova. Kao oblik brownfield investicije pridonosi urbanoj regeneraciji Grada kroz obnovu i prenamjenu postojećeg objekta i infrastrukture nastale krajem 19. st.

U Gradu Sisku mnogo je drugih objekata kulturne i prirodne baštine kojima je potrebna obnova zbog štete pretrpljene u potresu, poput parne dizalice Granik, društvenog doma Budaševo te etno sela Ušće.

Općina Sunja bogata je kulturnim dobrima poput tradicijskih kuća i okućnica od kojih se ističe kulturno-povijesna seoska cjelina Greda Sunjska smještena blizu Parka prirode Lonjsko polje. U naselju su prisutne tradicionalne drvene kuće te katnice od opeke građene početkom 20. stoljeća. Naselje ima karakterističnu izduženu formu uz cestu.

Općina Sunja poznata je u Republici Hrvatskoj i šire po svojoj narodnoj nošnji, autohtonoj vrsti lovačkog psa Posavski gonič, spilji Gradusa te po gastronomiji u kojoj se ističe posavski kulen.

Turistički potencijal Općine Sunja: očuvana kulturna i bogata prirodna baština, biološka raznolikost Sunjskog polja i područja uz rijeku Savu te sjeverni obronci Zrinske gore, seoska gospodarstva s uzgojem zdrave hrane predstavljaju potencijal za razvoj selektivnih oblika turizma: izletničkog, seoskog, lovnog i ribolovnog, cikloturizma i dr.

U Općini Martinska Ves od kulturnih dobara ističe se niz tradicijskih kuća poznatih za ovo područje te Crkva sv. Martina iz 17. stoljeća. U crkvi se čuva vrijedan barokni inventar te poznate orgulje vrsnog zagrebačkog graditelja orgulja Mije Heferera. Naselje Bok Palanječki čini kulturno-povijesnu cjelinu zbog svoje povijesne matrice s kraja 18. stoljeća te se odlikuje tradicionalnim drvenim kućama sagrađenima na izduženim parcelama. U Naselju se nalazi i poznata kapela sv. Petra i Pavla.

Općina Martinska Ves zahvaljujući geografskom položaju te izrazito zanimljivim prirodnim vrijednostima kao što su: vode, šume, zaštićeno područje u kategoriji značajni krajobraz „Odransko polje“ ima veliki potencijal za razvoj svih tipova turizma: izletničkog, seoskog, lovnog i ribolovnog.

Urbano područje Sisak nalazi se na području koje je, unatoč urbaniziranosti, uspjelo sačuvati prirodne predjele od ljudskih intervencija i devastacije koji danas predstavljaju temeljne elemente prirodne baštine i krajobraznih vrijednosti.

Najznačajnije lokalitete čine: Odransko polje, Sunjsko polje te Lonjsko polje koje je 1990. proglašeno parkom prirode.

Iako Urbano područje Sisak ima velik turistički potencijal, turizam ne ostvaruje dovoljno značajne gospodarske učinke, prvenstveno zbog premalih smještajnih kapaciteta.

Smještajni kapaciteti raspoređeni su u seljačka domaćinstva, domaćinstva građana, hotele, trgovačka društva i obrte. Sisak u 2020. godini broji samo 1 hotel, dok Općina Sunja i Općina Martinska Ves nemaju nijedan hotel.

Što se tiče smještajnih kapaciteta u domaćinstvima, u 2020. godini Sisak broji 3 seoska domaćinstva i 7 privatnih iznajmljivača, Općina Sunja samo 1 domaćinstvo građana dok je Općina Martinska Ves imala ukupno 3 domaćinstva, od kojih jedno u seljačkim domaćinstvima i dva u domaćinstvima građana.

U Gradu Sisku je 2020. godine bilo prisutno 9 trgovačkih društava, 4 obrta te dva kampa. Uspoređujući podatke od 2020. do 2021. godine, vidljiv je blag porast u smještajnim kapacitetima samo u Gradu Sisku dok su kapaciteti u Općini Sunja i Martinska Ves ostali nepromijenjeni.

Tablica 31. Smještajni kapaciteti u domaćinstvu u 2020. i 2021. godini

Subjekti		Martinska			Sisak	Martinska	
		Sisak	Ves	Sunja		Ves	Sunja
		2020.				2021.	
Seljačka Domaćinstva	Broj Subjekata	3	1	0	3	1	0
	Broj kreveta	6	6	0	26	6	0
Domaćinstva građana	Broj subjekata	7	2	1	8	2	1
	Broj kreveta	30	6	6	34	6	6
Ukupno subjekata		10	3	1	11	3	1
Ukupno kreveta		36	12	6	60	12	6

Izvor: Turistička zajednica Grada Siska, preuzeto 1. prosinca 2021. g.

Tablica 32. Smještajni kapaciteti u 2020. - hoteli, trgovačka društva, obrti

Subjekti		Sisak	Sunja	Martinska Ves
Hoteli	Broj subjekata	1	0	0
	Broj kreveta	89	0	0
Trgovačka društva	Broj subjekata	9	0	0
	Broj kreveta	133	0	0
Obrti	Broj subjekata	4	0	0
	Broj kreveta	46	0	0

Izvor: Turistička zajednica Grada Siska, preuzeto 1. prosinca 2021. g.

Tijekom 2019. godine Grad Sisak ostvario je 11.577 dolazaka turista i 25.429 noćenja, Općina Martinska Ves imala je 96 dolazaka i 271 noćenje, a u Općini Sunja zabilježeno je 53 dolaska i 191 noćenje. U 2020. i 2021. godini zbog COVID-19 pandemije te zbog potresa dolazi do pada posjeta i noćenja u cijelom urbanom području Sisak te se broj dolazaka i noćenja prepолоvio u odnosu na 2019. godinu.

Tablica 33. Broj dolazaka i noćenja u razdoblju 2019. – 2021.

Godina	Dolasci			Noćenja		
	Sisak	Sunja	Martinska Ves	Sisak	Sunja	Martinska Ves
2019.	11.311	53	96	25.429	191	271
2020.	4.211	104	57	12.077	385	146
2021.	3.490	47	66	10.129	168	136

Izvor: Turistička zajednica Grada Siska, preuzeto 1. prosinca 2021. g.

Iz Tablice 36. razvidno je da su 2019. godine na čitavom ubranom području većinu činili strani turisti i posjetitelji, 2020. godine u Sisku je bilo više domaćih gostiju za razliku od Općina Sunja i Martinska Ves gdje su većinu činili stranci da bi tijekom 2021. godine strani turisti ostvarili više posjeta i Gradu Siskui na području općina.

Tablica 34. Podrijetlo posjetitelja u razdoblju 2019. – 2021.

Godina	Domaći			Strani		
	Sisak	Sunja	Martinska Ves	Sisak	Sunja	Martinska Ves
2019.	5.205	4	1	6.367	49	95
2020.	2.528	18	7	1.631	86	50
2021.	1.640	3	3	1.850	44	63

Izvor: Turistička zajednica Grada Siska, preuzeto 1. prosinca 2021. g.

Urbano područje Sisak ima velik turistički potencijal, naročito u vidu kulturnih znamenitosti, prirodnih značajki te seoskog turizma, no turizam ne ostvaruje dovoljno značajne gospodarske učinke, prvenstveno zbog premalih smještajnih kapaciteta. Dodatne otegotne okolnosti uzrokovala je pandemija bolesti COVID-19, kao i potres krajem 2020. godine čije su se posljedice odrazile na cjelokupno društvo pa tako i na gospodarstvo.

2.4. SWOT analiza - gospodarstvo

GOSPODARSTVO	
SNAGE	SLABOSTI

<ul style="list-style-type: none"> • Značajna industrijska uloga urbanog područja – industrijska postrojenja • Mlin i pekare d.o.o. i ABS Sisak d.o.o. među Top 10 poduzetnika Sisačko-moslavačke županije • Snažne industrije na urbanom području: prerađivačka industrija, građevinarstvo, trgovina na veliko i malo, prijevoz i skladištenje, poljoprivreda • Riječna luka za pretovar nafte i brodogradilišno pristanište • Bogata kulturna i prirodna baština • Arheološko nalazište iz rimskog doba na području Grada Siska • Mogućnosti razvoja turizma • Veliki broj opremljenih postojećih i planiranih poduzetničkih zona uz glavne prometne smjerove • Postojanje potpornih institucija za poduzetnike (poduzetnička infrastruktura) • Povoljni poduzetnički krediti s povlaštenim kamatama za poduzetnike • Razvoj investicijskog okruženja s ciljem poticanja ulaganja i jačanja poduzetničke kulture • Postojanje raspoloživih i neiskorištenih gospodarskih kapaciteta koji se brzo mogu staviti u funkciju • Postojanje preradbenih kapaciteta za poljoprivredu i prehrambenu industriju 	<ul style="list-style-type: none"> • Propast glavne industrije, Željezare Sisak • Posljedice koje je na gospodarstvo ostavio potres 2020. godine te pandemija bolesti COVID-19 • Nedovoljan broj poduzetnika • Nedostatak poduzetničkog inkubatora na području općina • Slab interes za poticajne mjere za poduzetnike • Pad broja zaposlenih kao posljedica pandemije COVID-19 i razornog učinka potresa • Nedovoljno iskorišten potencijal za razvoj selektivnih oblika turizma • Nedovoljni smještajni kapaciteti za razvoj turizma • Nedovoljno razvijena turistička infrastruktura područja • Neobnovljeni uništeni gospodarski objekti • Nedovoljno razvijena poduzetnička klima • Neravnomjerna gustoća naseljenosti i broja zaposlenih • Nedovoljno razvijeni zdravstveni turizam • Slaba povezanost obrazovno-istraživačkih institucija i gospodarstva te nedovoljna razina ulaganja u istraživanje i razvoj • Zastarjeli tehnološki procesi • Niska razina korištenja informacijsko-komunikacijske tehnologije
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • Gospodarske prilike za rast BDP-a • Pogodno tlo za razvoj turizma i dolazak gostiju iz RH i inozemstva • Mogućnosti korištenja sredstava iz EU fondova za razvoj gospodarstva i turizma • Domaća i strana poticanja razvoja poduzetništva • Nacionalni sustav poticanja poduzetništva • Program društvene i gospodarske revitalizacije područja SMŽ pogođenih potresom • Poticati razvitak novih industrija temeljenih na suvremenim 	<ul style="list-style-type: none"> • Odlazak radno sposobnog stanovništva • Složena zakonska regulativa za poslovna ulaganja, neusklađeni zakonski propisi • Pandemija bolesti COVID-19 koja je narušila gospodarske aktivnosti • Smanjivanje interesa za tradicionalna zanimanja • Demografski nepovoljni trendovi – značajno smanjenje stanovništva do 2050 • Nefleksibilan i neadekvatan model obrazovnog sustava koji ne odgovara potrebama gospodarstva

<p>tehnologijama i sa što višim stupnjem dodane vrijednosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • NPOO - sredstva EU fondova na raspolaganju za projekte • Razvoj znanstvenoistraživačkih i IT centara povezanih s potrebama i u suradnji s gospodarskim sektorom • Usklađivanje obrazovnog sustava sa potrebama tržišta rada 	<ul style="list-style-type: none"> • Nezainteresiranost poslodavca za zapošljavanje radnika starije dobi • Nedovoljno poticanje stvaranja vlastitih proizvoda više dodane vrijednosti – orijentacija na jednostavne proizvode s malom dodanom vrijednošću i niskim plaćama
---	--

3. Urbano okruženje

U nastavku je prikazana analiza urbanog okruženja koja uključuje analizu kvalitete urbanog okoliša, izloženost ekološkim rizicima i klimatskim opasnostima, analizu primarne infrastrukture, infrastrukture za povezanost i mobilnost te analizu urbanog prijevoza.

3.1. Kvaliteta urbanoga okoliša, izloženost ekološkim rizicima i klimatskim opasnostima

Urbani okoliš svakog područja ima svoje specifičnosti te ima opterećenja vezano za kvalitetu zraka, kvalitetu vode za pića, zbrinjavanje otpada i otpadnih voda, buke, nedostatka javnih i zelenih površina, prekomjerne i neravnomjerne urbanizacije te nepoštivanja prostora uopće.

U nastavku su prikazani podaci koji se odnose na onečišćenje zraka, vode i tla, podaci o zelenim površinama, zaštićenim područjima, prirodnoj baštini i podaci o bio-raznolikosti, gospodarenju otpadom, izloženosti prirodnim rizicima te podaci o tzv. brownfield područjima na Urbanom području Sisak.

3.1.1. Podaci o kvaliteti te onečišćenju zraka

Kvaliteta zraka na području Grada Siska mjeri se na dvije automatske mjerne postaje: postaji AMP Sisak-1 u naselju Caprag (u nastavku: AMP Sisak-1) u okviru državne mreže za praćenje kvalitete zraka te na automatskoj mjernoj postaji AMP Sisak-2 u naselju Galдово (u nastavku: AMP Sisak-2) u okviru lokalne mreže za praćenje kvalitete zraka. Kako spomenute mjerne stanice, uz Kutinu-1 i Vatrogasni dom (K2)-Kutina, predstavljaju jedine mjerne stanice u Sisačko-moslavačkoj županiji, rezultati ispitivanja zraka na stanicama AMP Sisak-1 i AMP Sisak-2 moguće je primjeniti na cjelokupno urbano područje Sisak.

U **Izvešću o stanju kvalitete zraka u Gradu Sisku za 2019. godinu** ²¹ navodi se da na mjernim postajama AMP Sisak-1 i AMP Sisak-2 koncentracije NO₂²² i SO₂²³ nisu prekoračile graničnu vrijednost za satno

²¹ Izvor: <https://sisak.hr/wp-content/uploads/2010/08/Izve%C5%A1%C4%87e-o-stanju-kvalitete-zraka-u-Gradu-Sisku-za-2019..pdf>

²² Dušikov dioksid.

²³ Sumporov dioksid.

vrijeme usrednjavanja niti jedan put, dok je na mjernoj postaji AMP Sisak-1 H₂S²⁴ prekoračio satnu vrijednost 8 puta. Na istim mjernim postajama koncentracije SO₂ i H₂S nisu prekoračile granične vrijednosti za dnevno vrijeme usrednjavanja niti jedan put, dok je koncentracija lebdećih čestica bila prekoračena 8 puta. Podaci ukazuju da koncentracije onečišćujućih tvari NO₂ i SO₂ nisu prekoračile prag upozorenja u 2019. godini.

Prema zaključku iz istog dokumenta, zrak na području Grada Siska za 2019. godinu klasificiran je kao zrak I. kategorije²⁵ u odnosu na NO₂, SO₂, CO²⁶ i benzen s obzirom na zaštitu zdravlja ljudi i kategorije u odnosu na H₂S s obzirom na kvalitetu življenja (tzv. dodijavanje mirisom).

Podaci u **Izvešću o stanju kvalitete zraka u Gradu Sisku za 2020. godinu**²⁷ također pokazuju da na mjernim postajama AMP Sisak-1 i AMP Sisak-2 onečišćujućih tvari NO₂, SO₂ i H₂S nisu prekoračile graničnu vrijednost za satno vrijeme usrednjavanja niti jedan put. Koncentracije SO₂ nisu prekoračile granične vrijednosti za dnevno vrijeme usrednjavanja niti jedan put, dok je na mjernoj postaji AMP Sisak-1 koncentracija H₂S bila prekoračena 17 puta, a koncentracija lebdećih čestica 9 puta u 2020. godini.

Maksimalne dnevne 8-satne srednje vrijednosti onečišćujuće tvari CO u 2020. godini nisu prekoračile graničnu vrijednost, kao ni onečišćujuće tvari NO₂ i benzena. Koncentracije onečišćujućih tvari NO₂ i SO₂ nisu prekoračile prag upozorenja u 2020. godini. Slijedom iznijetih podataka, zrak na području Grada na AMP Sisak-2 klasificiran je kao zrak I. kategorije u odnosu na NO₂, SO₂, CO i benzen s obzirom na zaštitu zdravlja ljudi i I. kategorije u odnosu na H₂S s obzirom na kvalitetu življenja (dodijavanje mirisom).

U emisiji onečišćujućih tvari u zrak najveću ulogu imaju djelatnosti koje su prema NKD 2007 svrstane u područje C – prerađivačka industrija i u usporedbi s kojom su ostale djelatnosti, u smislu emisija u zrak, zanemarive. Također, u ukupnoj emisiji onečišćujućih tvari u zrak najviše se ispušta SO₂ zatim slijede NO₂, CO te lebdeće čestice (PM₁₀).

3.1.2. Podaci o kvaliteti i onečišćenju voda

Pitanje kvalitete i ispravnosti vode promatra se u kontekstu ljudske potrošnje te je regulirano Zakonom o vodi za ljudsku potrošnju²⁸ kojim su preuzete su odredbe Direktive Vijeća 1998/83/EZ od 3. studenoga 1998. godine o kvaliteti vode namijenjene za ljudsku potrošnju (u daljnjem tekstu „Direktiva“) i Direktive Komisije (EU) 2015/1787 od 6. listopada 2015. godine o izmjeni priloga II. i III. Direktivi Vijeća 98/83/EZ o kvaliteti vode namijenjene za ljudsku potrošnju (SL L 260, 7. 10. 2015.). Zakonom se uređuje zdravstvena ispravnost vode za ljudsku potrošnju, obveze pravnih osoba koje obavljaju djelatnost javne vodoopskrbe (u nastavku: JIVU), načini postupanja i izvještavanja u slučaju odstupanja od parametara za provjeru sukladnosti vode za ljudsku potrošnju, monitoring (praćenje) i druge službene kontrole zdravstvene ispravnosti vode za ljudsku potrošnju u cilju zaštite ljudskog

²⁴ Sumporovodik.

²⁵ I. kategorija - čisti ili neznatno onečišćen zrak - nisu prekoračene granične vrijednosti kakvoće zraka (GV) niti za jednu onečišćujuću tvar.

²⁶ Ugljikov monoksid.

²⁷ Izvor: <https://sisak.hr/wp-content/uploads/2010/08/Izve%C5%A1%C4%87e-o-stanju-kvalitete-zraka-u-Gradu-Sisku-za-2020..pdf>

²⁸ Narodne novine broj 56/13, 64/15, 104/17, 115/18, 16/20

zdravlja od nepovoljnih utjecaja bilo kojeg onečišćenja vode za ljudsku potrošnju i osiguravanja zdravstvene ispravnosti vode za ljudsku potrošnju na području RH.

U nastavku će biti prikazani podaci iz Izvještaja o zdravstvenoj ispravnosti vode za ljudsku potrošnju u RH za 2020. godinu²⁹ (u nastavku: Izvještaj HZJZ), a koji će prikazati podatke na razini Sisačko-moslavačke županije, dok će podaci o kvaliteti vode na urbanom području biti prikazani kroz Godišnje izvješće o kvaliteti vode za ljudsku potrošnju za 2020. godinu koje je izradilo trgovačko društvo Sisački vodovod d.o.o.

Javnu vodoopskrbu u RH obavljaju pravne osobe koje su registrirane za obavljanje djelatnosti javne vodoopskrbe. Lokalna vodoopskrba podrazumijeva lokalne vodovode o kojima uglavnom skrbe grupe građana ili lokalne samouprave. Individualna vodoopskrba podrazumijeva upotrebu individualnih zdenaca, cisterni /gusterni o kojima brigu vode građani pojedinci za vlastite potrebe.

Na području Sisačko-moslavačke županije u segmentu javne vodoopskrbe smješteno je 11 vodovoda na koje je priključeno 152.517 stanovnika, što čini 88,4% priključenosti te se prema navedenom parametru Sisačko-moslavačka županija nalazi ispod prosjeka RH koji iznosi 91,5%.

U segmentu lokalne vodoopskrbe, na području Sisačko-moslavačke županije smješteno je 27 vodovoda na koje je priključeno 4.560 stanovnika, što čini 2,64% priključenosti te se prema navedenom parametru Sisačko-moslavačka županija nalazi iznad prosjeka RH koji iznosi 1,45%.

U pogledu zona opskrbe³⁰ 2020. godine u RH je bilo definirano ukupno 507 zona, od čega 291 u javnoj vodoopskrbi i 216 u lokalnoj vodoopskrbi. U lokalnoj vodoopskrbi veći je broj zona opskrbe koje opskrbljuju > od 50 stanovnika, nego broj zona opskrbe koje opskrbljuju < od 50 stanovnika, dok u Sisačko-moslavačkoj situacija prati navedenu statistiku te postoje 24 zone opskrbe koje opskrbljuju više od 50 stanovnika.

Sukladno odredbama Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o vodi za ljudsku potrošnju³¹ sve pravne osobe koje obavljaju djelatnost javne vodoopskrbe obvezne su izraditi godišnji izvještaj o kvaliteti vode za ljudsku potrošnju za prethodnu godinu i dostaviti ga HZJZ-u do 31. ožujka tekuće godine za prethodnu godinu. Pravna je osoba dužna obavijestiti javnost putem sredstava javnog informiranja o kvaliteti vode za ljudsku potrošnju, posebice u slučajevima kada voda nije zdravstveno ispravna. U slučaju kada se utvrdi da voda nije zdravstveno ispravna, pravna osoba mora dati potrošačima i odgovarajuće preporuke, osim ako Stručno povjerenstvo ne ocijeni da je prekoračenje vrijednosti takvo da ne može imati utjecaj na ljudsko zdravlje. Svi javni isporučitelji u slučajevima kada voda nije zdravstveno ispravna obavještavaju javnost. Većina JIVU-a javnost izvještava putem internetskih stranica, a neki JIVU-i korisnike obavještavaju i putem računa za vodu, lokalnih novina, godišnjih izvještaja i slično.

Grad Sisak smješten je na ušću rijeka Odre u Kupu i Kupe u Savu. Gornji tok Kupe je vodozaštitno područje. Zbog izrazito ravničarskog terena sve tri rijeke u okolici Siska teku sporo i imaju malen pad. S druge strane, sve tri rijeke imaju sklonost plavljenju okolnih terena. Rijeka Odra, na čiji vodostaj utječe Kupa, plavi Odransko polje, dok Sava i Lonja plave Lonjsko polje koje zajedno sa Sunjskim poljem čini prirodnu cjelinu. Odransko polje i Lonjsko polje skupa sa Sunjskim poljem predstavljaju zaštićena

²⁹ Preuzeto 15. prosinca 2021. godine sa internetske stranice: <https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2021/11/IZVJE%C5%A0TAJ-O-ZDRAVSTVENOJ-ISPRAVNOSTI-VODE-ZA-LJUDSKU-POTRO%C5%A0NJU-U-REPUBLICI-HRVATSKOJ-ZA-2020.pdf>

³⁰ Zona opskrbe je zemljopisno definirano područje unutar kojega voda namijenjena za ljudsku potrošnju dolazi iz jednog ili više izvora te unutar kojega se kvaliteta vode može smatrati otprilike ujednačenom.

³¹ Narodne novine broj 104/17

područja. Područje Grada Siska te Općina Sunja i Martinska Ves predstavlja područje bogato vodama koje je sklono plavljenju.

Rijeka Kupa je značajna za stanovnike urbanog područja Sisak i u kontekstu vodoopskrbe jer iz njezinog vodotoka Sisački vodovod d.o.o. crpi vodu za vodno-komunalnu infrastrukturu kojoj pripadaju Grad Sisak te Općine Sunja i Martinska Ves.

U pogledu tehnologije obrade vode, a što je važno za postizanje adekvatne kvalitete vode, važno je istaknuti da se voda, po zahvaćanju iz otvorenog vodotoka rijeke Kupe, nakon prolaska kroz grubu rešetku kojom se uklanjaju mehaničke nečistoće, cjevovodom doprema do bubnjastog mikro-sita koje služi za uklanjanje finijih mehaničkih nečistoća. Nakon toga slijedi postupak daljnjeg pročišćavanja te primarne i sekundarne dezinfekcije vode. Po provedbi postupka sekundarne dezinfekcije vode koja se vrši u vodospremi Sv. Trojstvo, voda se magistalnim cjevovodom doprema lokalnom distributeru, nakon čega slijedi dokloriranje klorovim dioksidom te distribucija putem vodoopskrbne mreže do potrošača.

Dezinfekcija vode provodi se kao opća mjera sprečavanja i suzbijanja zaraznih bolesti u cilju osiguravanja zdravstveno ispravne vode za ljudsku potrošnju u vodoopskrbnim sustavima. Kao dezinfekcijsko sredstvo najčešće se upotrebljava natrijev hipoklorit, zatim elementarni klor te klorni dioksid. U upotrebi je također kombinacija elementarnog klora i natrijeva hipoklorita te kombinacija klornog dioksida i natrijevog hipoklorita.

Opskrbu pitkom vodom, odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda još od 1955. godine obavlja Sisački vodovod d.o.o., u suvlasništvu Grada Siska, Općine Sunja, Općine Martinska Ves, Općine Lekenik te Grada Petrinja.

Temeljem podataka iz Sisačkog vodovoda d.o.o., Godišnje izvješća o kvaliteti vode za ljudsku potrošnju za 2020. godinu ³², u 2020. godini isporučeno je 4.642.846 m³ vode, od čega je stanovništvu, ustanovama i u turističke svrhe isporučeno 2.075.902 m³, od čega veći dio otpada na stanovništvo.

Ukupna dužina građevina za javnu opskrbu vodom kojom upravlja predmetno trgovačko društvo iznosi 514 km, a radi se o primjerima cijevi od 80 do 800 mm. Na području Grada Siska u 2020. rekonstruirano je 724 m mreže, a novoizgrađeno 2.272 m mreže. U istoj je godini, zabilježeno ukupno 567 kvarova, od čega se pretežiti dio 432 odnosi na kvarove na priključcima, a ostatak na vodovodnu mrežu.

Prema Izvještaju o kvaliteti vode za ljudsku potrošnju za 2020. godinu rezultati ispitanih pokazatelja u analizi A ukazuju da su svi uzorci vode namijenjene ljudskoj potrošnji udovoljavali odredbama Pravilnika o parametrima sukladnosti, metodama analize, monitoringu i planovima sigurnosti vode za ljudsku potrošnju te načinu vođenja registra pravnih osoba koje obavljaju djelatnost javne vodoopskrbe (NN 125/17., 39/20.).

Tablica 35. Rezultati ispitivanja Odjela kontrole kvalitete vode Sisačkog vodovoda za 2020. godinu

³² Preuzeto 15. prosinca 2021. godine sa internetske stranice: <https://sisackivodovod.hr/wp-content/uploads/2021/02/Godi%a1nji-izvje%a1taj-o-kvaliteti-vode-za-ljudsku-potro%a1nju-2020.pdf>

Vrsta uzorka i analize	Pregledano uzoraka	Neispravno uzoraka		Fizikalno-kemijski neispravno		Mikrobiološki neispravno		Fizikalno-kemijski i mikrobiološki neispravno	
		Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Voda prije dokloriranja iz magistralnog cjevovoda	253	17	6,7	17	6,7	0	0	0	0
Voda poslije dokloriranja - izlaz u vodoopskrbnu mrežu	253	17	6,7	17	6,7	0	0	0	0
Voda iz vodoopskrbne mreže	817	0	0	0	0	0	0	0	0
Voda iz vodospreme	307	34	15	34	15	0	0	0	0
Ostalo (kvarovi, pritužbe i sl.)	12	0	0	0	0	0	0	0	0
UKUPNO analiza A	1642	0	0	0	0	0	0	0	0

Izvor: Godišnji izvještaj o kvaliteti vode za ljudsku potrošnju 2020., Sisački vodovod d.o.o.

Tijekom 2020. godine provedeno je 1.642 ispitivanja vode za ljudsku potrošnju (analiza A) na području Grada Siska i Općina Sunja i Martinska Ves, od kojih je 817 provedeno na mjestu potrošnje (slavini). Isto tako, 12 uzoraka uzeto je nakon izgradnje dezinfekcije i ispiranja novog cjevovoda prema 9 pritužbi potrošača, a u dva navrata zajedničkim uzorkovanjem s Državnim inspektoratom.

Ispitivanje sirove vode rijeke Kupe pokazalo je da od 307 uzoraka, njih 146 nije udovoljavalo odredbama Pravilnika zbog koncentracije iznad MDK³³. S druge strane, od 12 uzoraka uzetih za potrebu analize specifičnih parametara iz B analize kojom su se određivali fenoli, olovo, živa, bakar i poliklorirani bifenili, svi su udovoljavali odredbama Pravilnika.

Tablica 36. Rezultati ispitivanja Zavoda za javno zdravstvo Sisačko-moslavačke županije za 2020. godinu

Vrsta uzorka i analize	Pregledano uzoraka	Neispravno uzoraka	Fizikalno-kemijski neispravno	Mikrobiološki neispravno	Fizikalno-kemijski i mikrobiološki neispravno
		Broj	Broj	Broj	Broj

³³ MDK je maksimalno dozvoljena koncentracija prema parametrima boja, mutnoća, amonijak, utrošak KMnO₄ i mikrobiološkim parametrima kojima se utvrđuje zdravstvena ispravnost vode za ljudsku potrošnju.

Analiza - spec. parametri iz B analize	12	0	0	0	0
B analiza	1	1	1	1	1
Ukupno	12	1	1	1	1

Izvor: Godišnji izvještaj o kvaliteti vode za ljudsku potrošnju 2020., Sisački vodovod d.o.o.

Obaveznim testiranjem vode na vodocrpilištu na parametre skupine B koje se obavlja jednom godišnje, utvrđeno je da uzorak ne udovoljava odredbama Pravilnika obzirom na koncentraciju iznad MDK. Međutim, potrebno je naglasiti da se ovdje radi o vodi za koju je uzorak uzet na vodocrpilištu tase isti uzorak ne smije izjednačavati sa uzrocima vode koja je prerađena za ljudsku uporabu. U tom smislu u 2020. godini nije bilo nesukladnosti u kvaliteti vode za ljudsku potrošnju.

Na području Općine Sunja izgrađeno je 69,5 km vodovodne mreže na koju je priključeno 1.096 priključaka građana i 60 privrednih subjekata. Mrežom upravlja Sisački vodovod d.o.o. Prosječna potrošnja pitke vode po stanovniku iz ovog vodoopskrbnog sustava iznosi oko 54 m³ godišnje.

Južni dio Općine Sunja, vodu dobiva iz vodoopskrbnog sustava Hrvatska Kostajnica koji je vezan na izvorište „Pašino vrelo“. Distributer vode za ovaj dio Općine je JP Komunalac d.o.o. Hrvatska Kostajnica. Magistralni vodovod dug je 6.208 m, opskrbni cjevovod 8.138 m, a izvedena su 74 kućna priključka. Prosječna potrošnja pitke vode po priključku iz ovog vodoopskrbnog sustava u zadnje četiri godine iznosi 34,5 m³ godišnje. Pojedina naselja još uvijek se opskrbljuju se vodom iz lokalnih izvorišta i bunara.

Stanovnici Općine Martinska Ves pitku vodu dobivaju iz regionalnog vodovoda „Sisak – Petrinja“ kojim upravlja „Sisački vodovod“ d.o.o. Javna vodoopskrbna mreža na području Općine iznosi 65.250 m. Izgrađenu vodoopskrbu mrežu ima 15 naselja u kojima je na mrežu spojeno 961 domaćinstvo ili 81,4 % od ukupno 1180 domaćinstava Općine. Potrošnja pitke vode po priključku, prema dostupnim podacima iznosi cca 90 m³/godišnje.

Nijedno naselje na području Sisačko-moslavačke županije nema izgrađen cjeloviti kanalizacijski sustav s pripadajućim pročišćivačima otpadnih voda. Prema podacima u Izvješću o stanju okoliša Grada Siska za razdoblje 2013. do 2018. godine³⁴, niti jedno naselje na području Grada nema u cijelosti izgrađen kanalizacijski sustav. Postojećim sustavima pokriveni su dijelovi stambenih i gospodarskih zona, a prigradska naselja i izdvojena naselja uglavnom nemaju izgrađene kanalizacijske sustave, već se služe septičkim jamama s odvodom u vodotoke ili melioracijski sustav, a recipijenti su vodotoci i melioracijski kanali. Stupanj opskrbljenosti stanovništva kreće se od 0% do 70%. Stupanj opskrbljenosti veći od 50% bilježe gradovi: Sisak, Petrinja, Hrvatska Kostajnica, Novska, Kutina te Općine Martinska Ves i Sunja.

Ukupna dužina kompletnog kanalizacijskog sustava iznosi oko 140 km. Kanalizacijski sustav Grada Siska je mješovitog tipa i sastoji se od više podsustava, od kojih svaki ima svoj ispust u rijeku Odru, Kupu ili Savu. Podsustavi su: 1. Podsustav sjevernog područja, 2. Podsustav južnog područja te 3. Podsustav Galdovo s izgrađenom vakuumskom odvodnjom koja se preko crpne stanice spaja na postojeći sustav Starog Siska.

³⁴ Preuzeto 15. prosinca 2021. godine sa internetske stranice: <https://sisak.hr/wp-content/uploads/2019/11/20.-Prijedlog-zaklju%C4%8Dka-o-ustvajanju-Izvje%C5%A1%C4%87a-o-stanju-okoli%C5%A1a-Grada-Siska-za-razdoblje-od-2013.-do-2018.-godine.pdf>

U Općini Sunja ni jedno naselje nema izgrađen sustav odvodnje ni uređaj za pročišćavanje otpadnih voda. Oborinske vode s prometnih, krovnih i drugih površina odvođe grabama i kanalima u recipijent, a otpadne vode ispuštaju u septičke jame ili direktno u grabe i kanale iz kojih se procjeđuju u tlo i onečišćuju podzemne vode.

Općina Martinska Ves nema izgrađenu kanalizaciju, a otpadne vode se odvođe u sabirne ili septičke jame ili se izravno upuštaju u okolno tlo.

3.1.3. Podaci o onečišćenju tla

Sjeverni dio Sisačko-moslavačke županije kojem pripadaju Grad Sisak i Općina Sunja karakteriziraju poplavna područja rijeka Kupe i Save. Najčešće naslage u poplavnom području Kupe su glina i pijesak, a zbog svojih sedimentoloških karakteristika aluvijalne doline izrazito su podložne klizištima ako ih aktiviraju potresi visokog stupnja, što je bio slučaj sa klizištima uzrokovanih potresima krajem 2020. godine.

Spomenuti potres uzrokovan je Petrinjsko-pokupskim rasjednim sustavom koji je otprije prepoznat kao glavni seizmogeni izvor na ovom području u Europskoj bazi podataka o seizmogenim izvorima. Taj se rasjedni sustav proteže u smjeru SZ – JI u duljini od oko 30 km te je odgovoran za glavni potres 29. prosinca 2020. godine, ali i za većinu prethodnih i naknadnih potresa na tom području u 2020. i 2021.³⁵ godini. Stoga na urbanom području Sisak postoji visok rizik od potresa i klizišta koji mogu imati ozbiljne posljedice za navedeno područje.

Prema službenim podacima, na području Grada Siska evidentiran je veći broj klizišta od kojih su neka u prošlosti sanirana. Klizišta koja su aktivna ili moguća su:

- Južne padine prema rijeci Kupi u naselju Vurot sve do naselja Stara Drenčina
- Južne padine prema rijeci Kupi u zapadnom dijelu naselja Stara Drenčina
- Zapadna padina prema rijeci Kupi uz Petrinjsku ulicu u Sisku
- Zapadna padina prema rijeci Kupi iza Ul. Hrvatskih domobrana u Sisku
- Sjeverozapadna padina prema rijeci Kupi na kraju Ul. Dr. Ive Stipčića u Sisku
- Sjeveroistočna padina prema rijeci Kupi iza Vinogradske ulice
- Južna padina prema Perivoju Viktorovac iza Vinogradske ulice i sam Perivoj Viktorovac u Sisku
- Sjeveroistočna padina prema rijeci Kupi uz Ul. Antuna Grahovara u Sisku (uz gradsko groblje)
- Sjeverne padine prema rijeci Savi naselja Donje i Gornje Komarevo
- Južne padine prema potoku Blinja naselja Donje i Gornje Komarevo
- Sjeverni dijelovi naselja Madžari (padine)
- Dijelovi (padine) naselja Staro Selo (Panoga, Trnjani, Kljajići, Čačalska Kosa).

Prema Izvješću o stanju okoliša u RH iz 2014. godine, sadržaj organskog ugljika u tlu kreće se od 2,4 do 6,2%. Približno pola područja Grada Siska nalazi se u kategoriji tla koja sadrži 2,4 – 4,2% organskog ugljika u tlu, dok se preostali dio nalazi unutar područja gdje se njegov udio kreće od 4,2 do 6,2%. Poljoprivredna tla imaju veći gubitak organske tvari zbog primjene agrotehničkih mjera i poljoprivredne proizvodnje od primjerice šumskih tala na kojima nema intenzivnog gospodarenja tlom.

³⁵ Potres u Hrvatskoj iz prosinca 2020: Brza procjena šteta i potreba, Vlada RH

Na području Grada su kao glavni sektorski pritisci na tlo prepoznati poljoprivreda, industrija, promet i otpad.

Prema podacima navedenima u Programu zaštite okoliša Grada Siska za razdoblje od 2019. do 2022. godine, u Gradu se provodilo ispitivanje kakvoće tla s obzirom na sadržaj štetnih tvari prema tadašnjem Pravilniku o zaštiti poljoprivrednog zemljišta od onečišćenja štetnim tvarima. Do 2008. godine provedena su ispitivanja tala na 31 mjernom mjestu na širem području Grada, a obuhvaćala su određivanje sadržaja i koncentracije štetnih tvari: teških metala (kadmij, živa, olovo, nikal, krom, vanadij i cink) te policikličkih aromatskih ugljikovodika (PAU). U 2008., 2009. i 2010. godini provedena su ispitivanja kakvoće tla u zaštićenim područjima Sisačko-moslavačke županije na devet mjernih lokacija, s obzirom na sadržaj i koncentraciju teških metala, policikličkih aromatskih ugljikovodika te pesticida. Broj lokacija je 2012. godine smanjen na pet. Na području Grada nalaze se dvije lokacije (Greda, Mužilovčica). Na temelju provedenih ispitivanja zaključeno je sljedeće:

- Na ispitivanim mjernim mjestima tlo u Gradu nije onečišćeno ispitivanim teškim metalima (kadmij, živa, olovo, arsen, nikal, krom, vanadij i cink), jer njihova koncentracija ne prekoračuje propisane dozvoljene koncentracije. Izuzetak čini sadržaj kadmija na dva mjerna mjesta (u Ulici T. Bakača Erdödyja i kod DVD), koji prekoračuje dozvoljene količine kadmija u tlu te u Fistrovićevoj ulici glede sadržaja kroma. Ovo prekoračenje moguća je posljedica blizine lokacije nekadašnjeg odlagališta otpada Grada.
- Rezultati preliminarnih ispitivanja prisutnosti policikličkih aromatskih ugljikovodika (PAU) ne pokazuju prekoračenje dopuštenih vrijednosti.
- Izmjerene koncentracije onečišćujućih tvari u tlima u zaštićenim područjima na teritoriju Grada uglavnom su unutar graničnih vrijednosti za I. i II. grupu tala (iznimke su As, Ni i Cr). Budući da je broj uzoraka sa svake lokacije premalen, statistička je analiza nemoguća te podaci mogu poslužiti samo kao referentne vrijednosti za neke buduće analize.

Prema zadnjim dostupnim podacima, na području Urbanog područja Sisak, kao i u cijeloj Sisačko-moslavačkoj županiji u 2019. godini nisu zabilježeni obveznici Registra onečišćavanja okoliša koji emitiraju onečišćujuće tvari. Iz prijašnjih Izvješća o kakvoći tla za razdoblje do 2018. godine vidljivo je da je tlo nije onečišćeno teškim metalima te da su sve koncentracije onečišćujućih tvari unutar graničnih vrijednosti. Na kakvoću tla najviše utječu poljoprivreda, industrija, otpad i promet.

3.1.4. Izloženost prirodnim rizicima i klimatskim opasnostima

Sukladno podacima iz dokumenta Procjena rizika od velikih nesreća za Sisačko-moslavačku županiju³⁶, područje Sisačko-moslavačke županije je pod visokim rizikom od ekstremnih temperatura, epidemijai pandemija, potresa, požara otvorenog tipa te pod vrlo visokim rizikom od poplava uzrokovanih izlivanjem kopnenih voda. Grad Sisak je ujedno označen kao lokacija pod visokim rizikom od industrijskih nesreća.

Procjena rizika od velikih nesreća za Grad Sisak temeljem Procjene rizika od katastrofa RH detaljno obrađuje samo katastrofe označene kao vrlo visoko i visoko rizične za promatrano područje. To su: poplave (vrlo visok rizik), ekstremne temperature, epidemije i pandemije, potresi i požari otvorenog

³⁶Preuzeto 15. prosinca 2021. godine sa internetske stranice; https://www.smz.hr/images/stories/okolis/2020/Procjena_rizika_od_velikih_nesreca_za_podrucje_SMZ.pdf

tipa (visok rizik). Procjena rizika od velikih nesreća uz navedene obrađuje još i industrijske nesreće te sušu kao rizike koji su određeni kao prijetnja. U nastavku se donosi pojašnjenje za svaki pojedini rizik:

1. Poplave

Poplave na urbanom području nastaju uslijed pojave prekomjernih padalina u jesenskom razdoblju te topljenja snijega i ekstremnih količina oborina u vrijeme početka proljetnog perioda. Ugroženi su stambeni objekti, prometnice te poljoprivredne površine koje se nalaze u blizini vodotoka. Primarni sustav zaštite od poplave podizanjem nasipa je na zadovoljavajućoj razini, a obilne oborine, iako predstavljaju potencijalnu opasnost, nisu više toliko izražene.

U okolici Siska rijeke teku sporo, imaju malen pad, zavojite su i mirne zbog izrazito ravničarskog terena, no sklone su plavljenju okolnog terena. Visok vodostaj Kupe utječe na vodostaj Odre, koja plavi Odransko polje. Sava i Lonja plave Lonjsko polje. Područja Odranskog i Lonjskog polja su zaštićena.

Područjem Općine Sunja protječe rijeka Sava sa svojim pritokama: Sunjom, Blinjom, Kinjačkom i Gradusom, pa bez obzira na izgrađene vodoprivredne objekte za zaštitu od visokih voda, postoji stalna opasnost od poplava. Dio površine Općine nalazi se u prirodnoj retenciji Sunjskog polja.

Prostor Općine Martinska Ves niski je poplavni prostor omeđen tokovima Odre i Lonje, sa Savom u središnjem dijelu, te je dio najnižeg prostora u središnjem dijelu Hrvatske. Odra na zapadu i Lonja na istoku Općine imaju blagi pad korita, što uzrokuje sporo otjecanje vode, česte poplave i dugo zadržavanje vode. Periodična su naplavlivanja u Odranskom polju. Vodotoci na području Općine Martinska Ves pripadaju vodnom području sliva rijeke Save. Vodne površine su za područje Općine Martinska Ves značajne, jer velik dio prostora Općine predstavlja prirodnu retenciju u kojoj se voda duže ili kraće zadržava.

Ekstremne temperature

Toplinski valovi predstavljaju sve veću opasnost za stanovništvo, uzrokujući zdravstvene probleme i povećani broj smrtnih slučajeva te zbog toga predstavljaju javnozdravstveni problem. Globalno zatopljenje kao posljedica klimatskih promjena moglo bi povećati učestalost toplinskih valova na urbanom području. Posebno ugrožene skupine društva su mala djeca, kronični bolesnici, starije i nemoćne osobe, osobe koje rade na otvorenom prostoru (građevinski radnici, osobe zadužene za održavanje cesta i javnih površina i sl.). Nepovoljan učinak mogu uzrokovati toplinski valovi koji traju duže vrijeme.

Prema podacima DHMZ, RH apsolutno maksimalna zabilježena temperatura zraka u Sisku ubraja se među najveće u Hrvatskoj i iznosi 39,8°C. Apsolutno minimalna zabilježena temperatura iznosi -25°C. Iz navedenog proizlazi apsolutna amplituda temperature zraka koja iznosi 64,8°C.

Sunja pripada klimatskom tipu s izrazito kontinentalnim odlikama podneblja, s prosječnom godišnjom temperaturom zraka između 12°C i 15°C. Srednja temperatura zraka za najtopliji mjesec (srpanj) uz Unu iznosi oko 21°C, a u brdskim krajevima oko 20°C. Srednja temperatura zraka za najhladniji mjesec (siječanj) je oko -1°C. Prosječna godišnja količina padalina iznosi od 1 000-1 250 mm.

2. Potresi

Područje Sisačko – moslavačke županije ugroženo je intenzitetom potresa jačine 7 do 8 °MCS ljestvice. Potresi imaju primarne i sekundarne učinke. Primarni učinci su rušenje zgrada, štete na infrastrukturi, ljudi su zarobljeni u srušenim zgradama, kvarovi komunalnih usluga, dok su sekundarni učinci požari, poplave, klizanja tla, bolesti i drugo. Vrijeme nastanka potresa ne može se predvidjeti s razumnom

sigurnošću, zato se potresna opasnost ublažava isključivo prevencijom. Jedina razumna zaštita od potresa je gradnja objekata u skladu s potresnom opasnošću.

Potresom 2020. godine u Sisačko-moslavačkoj županiji direktno je pogođeno oko 50.000 ljudi i to najviše ranjive skupine društva: siromašni i nezaposleni, starije osobe, djeca i mladi, osobe s invaliditetom i etničke manjine. Pogođena su i područja Grada Siska te Općine Sunja i Martinska Ves.

Po seizmičkim karakteristikama područje Općine Sunja pripada VI (istočni dio), odnosno VII (zapadni dio) MCS skale s linijom razgraničenja koja u smjeru sjever - jug prolazi istočno od naselja Sunja.

Područje Općine Martinska Ves pripada području s vršnim ubrzanjem od 0,14 – 0,16 g, gdje je g ubrzanje polja sile teže i iznosi 0,98 – 1,47 m/s². Ubrzanje odgovara potresu granične jačine 7° MCS ljestvice.

S obzirom da je posljednji jak potres uzrokovao primarne i sekundarne učinke te ostavio značajne štetne posljedice na infrastrukturi urbanog područja, od izuzetne je važnosti provesti investicije koje će osigurati povrat u prijašnje stanje javne i privatne infrastrukture te isto učiniti sukladno najnovijim smjernicama zaštite okoliša, održivosti i energetske učinkovitosti.

3. Epidemije i pandemije

Iako su u službenim analizama koje se odnose na rizik od epidemija i pandemija, one prepoznate kao jedna od problematičnijih rizika, fokus je, do pandemije korona-virusa, stavljen na epidemiju gripe. Međutim, pojavom pandemije korona-virusa u veljači 2020. godine epidemija gripe je u padu te su na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini donesene mjere za suzbijanje pandemije, a koje su na snazi i na urbanom području Sisak. Očekuje se da će utjecaj pandemije trajati još neko vrijeme te da će identificirane mjere biti i dalje u provedbi, uz potrebne modifikacije koje će ovisiti o stanju i razmjerima pandemije.

3.1.5. Podaci o zelenim površinama i zaštićenim područjima

Javne zelene površine su parkovi, drvoredi, živice, cvjetnjaci, travnjaci, skupine ili pojedinačna stabla, dječja igrališta, zelene površine uz ceste u naselju (uz stambene objekte i uz javne objekte), uređene obale rijeka (osim obalnog pojasa kao javnog dobra kojim upravljaju Hrvatske vode), jezera, potoka, prirodne i uređene plaže, šetališta, kao i drugi oblici vrtnog i parkovnog oblikovanja te slične površine.

Za održavanje javnih zelenih površina u Gradu Sisku zaduženo je poduzeće Komunalac Sisak d.o.o. Njihova djelatnost uključuje redovito održavanje oko 1.270.000 m² javno zelenih površina, a najveći dio otpada na održavanje travnjaka koji se sveukupno protežu na oko 900.000 m². Isto tako, poduzeće je zaduženo za održavanje 35 sportsko-rekreacijskih igrališta, 67 dječjih igrališta na području Grada Siska i prigradskih naselja³⁷.

U Općini Sunja djelatnost održavanja javnih zelenih površina obavlja poduzeće Komunalac Sunja d.o.o. što uključuje košnju, šišanje živica, održavanje stabala, sadnju cvijeća, lukovica i dr. te održavanje dječjih igrališta i dijelova javnih cesta, kad se ti dijelovi ne održavaju kao javne ceste prema posebnom

³⁷ Izvor: <https://komunalac-sisak.hr/>, pregledano 10. prosinca 2021.

zakonu.³⁸ Javne zelene površine prema Evidenciji o komunalnoj infrastrukturi Općine čine oko 17.000 m², a odnose se na Park u ulici Matije Gupca i Zemljište za sport i rekreaciju u ulici Ljudevita Posavskog.

Na području Općine Martinska Ves javne zelene površine održava vlastiti pogon Općine. Prema Evidenciji o komunalnoj infrastrukturi- javne zelene površine³⁹, obuhvaćaju ukupno 53.718 m² i to: staro i novo nogometno igralište u k.o. Lijeva Luka, dva nogometna igrališta u k.o. Martinska Ves lijeva te zemljište za sport i rekreaciju u k.o. Martinska Ves lijeva.

Jedan od temeljnih resursa razvoja Urbanog područja Sisak jest njegova prirodna baština.

Samo na području Grada Siska zabilježeno je 2.100.000 m² zelenih površina što je 63 m² po stanovniku. Izrazito značajna za predmetno područje su Odransko polje, Sunjsko polje te Lonjsko polje koje zajedno s Mokrim poljem tvori Park prirode Lonjsko polje. Odransko polje je manje poznato zaštićeno područje koje obuhvaća prirodne i kultivirane predjele na sjevernom dijelu Grada Siska i područja Općina Martinska Ves i Lekenik, ukupno 9.401,79 ha.

Na području Grada Siska proglašeno je 8 NATURA 2000 područja, od čega 2 područja značajna za očuvanje ptica i 6 područja značajnih za očuvanje ciljnih staništa i vrsta. Zbog velike površine značajnih stanišnih tipova, kao i staništa pogodnih za ciljne vrste ptica, čak 71,24 % površine Grada nalazi se unutar područja ekološke mreže.

Isto tako, Sunjsko polje je preventivno zaštićen značajni krajobraz koji čini prirodnu cjelinu s Lonjskim poljem, a obuhvaća područje uz rijeku Sunju i njezine pritoke te se prostire na 20.270,25 ha. Odranskoj Sunjsko polje zaštićeni su kao značajni krajobrasi, a njihova je značajnost u bogatoj, ali ugroženoj florii fauni.

Na tom području obitavaju vrste poput orla štekavca (*Haliaeetus albicilla*) i crne rode (*Ciconia nigra*) te biljke poput kockavice (*Fritillaria meleagris*), četverolisne raznorotke (*Marsilea quadrifoliata*) i zvjezdastog šaša (*Carex echinata*). Lokalno stanovništvo na području Odranskog i Sunjskog polja bavi se ekstenzivnim stočarstvom, posebice uzgojem udomaćene pasmine konja hrvatski posavac koji je primjeren za zaprege i terapijsko jahanje.

Lonjsko polje je 1990. godine proglašeno parkom prirode. Obuhvaća lijevu obalu rijeke Save te se prostire na 50.650 ha. Park prirode Lonjsko polje jedno je od najznačajnijih zaštićenih područja u Europi te ujedno predstavlja Ramsarsko močvarno područje. Područje parka prirode Lonjsko polje važno je stanište za ptice te je uvršteno među sedam oglednih primjera Međunarodne Unije za zaštitu prirode (IUCN) koji predstavljaju najbolje planiranje zaštite prirode u ruralnim područjima Srednje i Istočne Europe. Značajnost Lonjskog polja nije samo u prirodnoj baštini već i kulturnoj. Park prirode Lonjsko polje pripada kulturnom krajoliku 1. kategorije prema stupnju očuvanosti izvornih naseobinai arhitektonskih struktura, krajobrazne, prostorne i morfološke kvalitete krajolika, zastupljenosti, brojnosti i očuvanosti naselja i povijesne arhitekture.

Unatoč bogatoj prirodnoj baštini, na urbanom području ista nije u dovoljnoj mjeri monetizirana za potrebe poboljšanja uvjeta za daljnji razvoj turizma, tradicijskih djelatnosti i poboljšanja kvalitete života lokalnog stanovništva, a pojedini lokaliteti nisu u funkciji.

³⁸ Izvor: <https://www.komunalac-sunja.hr/>, pregledano 10. prosinca 2021. i 10. siječnja 2021.

³⁹ Izvor: <https://www.martinskaves.hr/>, pregledano 10. siječnja 2021.

3.1.6. Gospodarenje otpadom

Sve JLS na urbanom području donijele su Plan gospodarenja otpadom do 2022. godine za svoje područje. Sakupljanje i zbrinjavanje otpada na području Grada Siska obavlja komunalno poduzeće Gospodarenje otpadom Sisak d.o.o. (100% vlasništvo Grada). Isto društvo temeljem Sporazuma o zajedničkoj provedbi mjera gospodarenja otpadom od 26. veljače 2019. godine skuplja i zbrinjava otpad u Općinama Sunja i Martinska Ves, a otpad odlaže u odlagalištu Gorčica⁴⁰. Odlagalište je I. kategorije, površine oko 12 359 m², kapaciteta 500 000 t, na koju se godišnje odloži 13 000-18 000 t otpada. U potpunosti je sanirano. U sklopu odlagališta otpada »Goričica« se nalazi reciklažno dvorište gdje se mogu odložiti pojedine opasne komponente izdvojene iz komunalnog otpada, metalni otpad, gume, glomazni otpad.

U Gradu Sisku tijekom 2020. sakupljeno je 11.235,44 t miješanog komunalnog otpada, a 4.512,97 t otpada je oporabljeno. Uspostavljena su dva reciklažna dvorišta na kojima se sakuplja staklo, papir, plastika, glomazni otpad, EE otpad, ulja i masti te akumulatori i baterije. Grad ima i jedno mobilno reciklažno dvorište, a na području Grada u pomoću 142 „zelena otoka“ sakuplja se korisni otpad (papir, staklo, plastika i dr.). Unatoč postojanju službenog odlagališta neopasnog otpada na području Grada Siska i dalje postoje nelegalne lokacije tzv. divlja odlagališta, najčešće slučajno odabrani prostori radi lake dostupnosti i teže kontrole.

Na području Općine Sunja postavljena su 3 zelena otoka i 76 mini zelena otoka na kojima se sakuplja papir, plastika, staklo, metal i tekstil. Reciklažno dvorište u Sunji, financirano EU sredstvima započelo je s radom početkom veljače 2021. godine. a kojima se sakupljaju papir, staklo i plastika.

Za sva naselja na području Općine Martinska Ves tvrtka Gospodarenje otpadom Sisak d.o.o. pruža javnu uslugu prikupljanja miješanog komunalnog otpada, javnu uslugu prikupljanja biorazgradivog komunalnog otpada, odvojeno prikupljanje papira, metala, tetrapaka, stakla, plastike i tekstila, te krupnog (glomaznog) otpada. Tijekom 2020., prema Izvješću o provedbi Plana gospodarenja otpadom Općine Martinska Ves za 2020. godinu, prikupljeno je 424 tone miješanog komunalnog otpada, 11 tona papira i kartona, 36 tona miješane ambalaže., 4,7 t biorazgradivog otpada te 19 t krupnog otpada. Za osobe slabijeg imovinskog stanja Općina Martinska Ves financira sakupljanje i odvoz otpada. Na području Općine Martinska Ves nema aktivnog legalnog odlagališta komunalnog otpada. Sustav selektivnog sakupljanja otpada organiziran je putem »zelenih otoka«.

Selektivnom prikupljanju otpada uvelike će doprinijeti reciklažno dvorište u Općini Martinska Ves, u naselju Martinska Ves, a za koje joj je u svrhu izrade projektne izrada projektne dokumentacije odobreno financiranje od strane Fonda za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost gdje sufinanciranje fonda iznosilo do 80% učešća.

Unatoč činjenici da je na urbanom području organiziran odvoz komunalnog otpada kao i odvojeno prikupljanje vrijednih sastojaka otpada putem zelenih otoka i reciklažnog dvorišta problem divljih odlagališta i dalje postoji. Na primjer, području Grada Siska postoji više od 30 divljih odlagališta otpada koji se redovito uklanja provedbom različitih komunalnih i drugih akcija.

⁴⁰ Izvješće o provedbi planova gospodarenja otpadom jedinica lokalne samouprave Sisačko-moslavačke županije u 2017. godini.

3.1.7. Brownfield područja

Brownfield podrazumijeva područja zemljišta koja su neiskorištena u potpunosti, napuštena ili neiskorištena (u mirovanju), vojne i industrijska područja te trgovačke objekti odnosno lokacije koje imaju stvarne ili primijećene probleme zagađenja/onečišćenja kao i lokacije koje zahtijevaju intervencije da bi se ponovo stavile u funkciju. Brownfield područja često imaju dobar položaj u urbanom području s dobrom prometnom dostupnošću što je potrebno maksimalno iskoristiti. Nedostaci su često nesređeni imovinsko-pravni odnosi, velika ulaganja i ekstenzivna dokumentacija potrebni za obnovu brownfield područja.

Na urbanom području Sisak nalazi se nekoliko brownfield lokacija među koje se ubrajaju bivša vojarna i tvornica Segestica Siscia koje je potrebno obnoviti i prenamijeniti. Primjer kvalitetno iskorištenog brownfield područja je bivše industrijsko područje Željezare Sisak koje je danas poznato kao Južna industrijska zona Sisak na površini od 66,8 hektara.

Na području Općine Sunja nalazi se niz brownfield područja: bivša tvornica „Vajda“, prostor bivše policijske stanice u Sunji, prostor u Čapljanima te prostor bivše ložione u Sunji. Spomenuta područja potrebno je obnoviti i prenamijeniti zbog njihovog dobrog prometnog položaja te postojeće infrastrukture poput priključaka struje i vode.

Prostor bivše tvornice Vajda i policijska stanica u vlasništvu su Republike Hrvatske, dok je Općina Sunja vlasnik prostora u Čapljanima, a Hrvatske željeznice vlasnik su prostora bivše ložione.

Na području Općine Martinska Ves nema evidentiranih brownfield područja.

Urbano područje Sisak uglavnom ima čisti zrak I. kategorije te pripada području bogato vodom koje se sklono plavljenju. Zbog svojih sedimentoloških karakteristika aluvijalne doline urbano područje Sisak izrazito je podložno klizištima i potresima visokog stupnja što je i potvrđeno potresima krajem 2020. godine. Jedan od temeljnih resursa razvoja urbanog područja Sisak jest njegova prirodna baština. Samo na području Grada Siska zabilježeno je 2.100.000 m² zelenih površina što iznosi 63 m² po stanovniku. Na području Općine Sunja nalaze se brownfield područja koja je potrebno obnoviti i prenamijeniti zbog njihovog dobrog prometnog položaja te postojeće infrastrukture poput priključaka struje i vode.

3.2. Primarna infrastruktura

3.2.1. Vodoopskrba, odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda

U nastavku su prikazani podaci o pokrivenosti vodoopskrbnim sustavima, broju stanovnika priključenih na vodoopskrbni i kanalizacijski sustav, kao i potrošnji vode po stanovniku, dok su podaci o kvaliteti vode za piće iskazani u odjeljku 3.1.2. Podaci o kvaliteti i onečišćenju voda.

Na većem dijelu Sisačko-moslavačke županije stupanj priključenosti stanovništva na javnu vodoopskrbu je zadovoljavajući, u gradskim središtima je vrlo visok dok je u izoliranim naseljima najniži. Naselja i kućanstva koja nisu priključena na sustav javne vodoopskrbe opskrbljuje se vodom putem tzv. lokalnih vodovoda ili iz vlastitih zdenaca, cisterni itd. i ti sustavi nemaju odgovarajući kontrole kakvoće i održavanja. Prema podacima iz Županijske razvojne strategije za razdoblje 2017. –

2020. godine u Županiji samo 90 od ukupno 453 naselja ima potpunu ili djelomično riješenu opskrbu pitkom vodom. Stupanj opskrbljenost stanovništva vodom je nejednak i kreće se od 15 % do 100 %.

Na službenim stranicama Sisačkog vodovoda⁴¹ navedeno je da dužina javne vodoopskrbne mreže na području Grada Siska, prigradskih naselja, te Općina Martinska Ves i Sunja iznosi 481 km.

Na području Grada Siska na vodovodnu mrežu priključeno je 18.031 domaćinstava, na području Martinske Vesi priključeno je njih 433 dok je na području Sunje priključeno 718 domaćinstava. Potrošnja pitke vode po stanovniku iznosi 4 – 5 m³/mj.

U Općini Martinska Ves javna vodoopskrbna mreža duga je 65.250 m. U 15 naselja koja imaju izgrađenu vodoopskrbnu mrežu 81,4% domaćinstva ili njih 961 od ukupno 1180 spojeno je navodovod. Potrošnja pitke vode po priključku, prema podatku opskrbljivača iz 2015. godine, iznosila jecca 90 m³/godišnje odnosno 7,5 m³/mj.

Na području Općine Sunja 16 naselja vodu za piće koristi iz vodovoda Petrinja – Sisak. Sisački vodovod d.o.o. upravlja sa 69,5 km vodovodne mreže na koju je priključeno 1.096 priključaka građana i 60 privrednih subjekata. Prosječna potrošnja pitke vode po stanovniku iz ovog vodoopskrbnog sustava iznosi oko 54 m³ godišnje. Južni dio Općine Sunja, pitku vodu dobiva iz vodoopskrbnog sustava Hrvatska Kostajnica kojim upravlja JP Komunalac d.o.o. Hrvatska Kostajnica. Na ovom dijelu izgrađen je magistralni cjevovod dužine 6.208 m, opskrbni dužine 8.138 m te ima 74 priključaka za kućanstvo. Prosječna potrošnja pitke vode iz ovog sustava po priključku iznosi 34,5 m³ godišnje odnosno 2,9 m³/mj. Ostala naselja Općine Sunja opskrbljuju se pitkom vodom iz lokalnih izvorišta i bunara.

Prema podacima Sisačkog vodovoda, unatoč tome što je razvoj kanalizacijskog sustava na području Siska započeo još početkom 20. stoljeća, do danas Grad Sisak i okolica nemaju cjeloviti sustav odvodnje otpadnih i oborinskih voda.

Kanalizacijski sustav mješovitog je tipa te se sastoji od nekoliko zasebnih podsustava koji unutar slivnog područja sakupljaju oborinske i otpadne vode i direktno ih odvede u 9 većih ispusta – 1 u rijeku Odru, 2 u rijeku Savu i 6 u rijeku Kupu. Na urbanom području Sisak 70% stanovništva spojeno je na kanalizacijski sustav, a ostalo stanovništvo koristi septičke vodopropusne jame.

Niti jedna jedinica lokalne samouprave na urbanom području nema u cijelosti izgrađen kanalizacijski sustav s pripadajućim pročišćivačima otpadnih voda.

Sukladno podacima iz Strategije razvoja Grada Siska za 2015. – 2020. godinu, na području Grada Siska 70% stanovništva spojeno je na kanalizacijsku mrežu, dok je na području Općina Sunja i Martinska ves, prema podacima komunalnog društva, priključeno 0 kućanstava.

Potrebno je ugraditi uređaj za pročišćavanje otpadnih voda kako bi se spriječilo ispuštanje otpadnih voda u rijeke. Također, potrebno je izgraditi magistralni cjevovod te sekundarni vodovod u određenim dijelovima urbanog područja Sisak kako bi se osigurala kvalitetna opskrba stanovništva pitkom vodom.

Postojeće stanje nedovoljne izgrađenosti i priključenosti stanovništva na sustav javne odvodnje generira značajne pritiske na okoliš. Uslijed nepostojanja sustava odvodnje, odnosno uslijed neadekvatnog pročišćavanja prikupljenih otpadnih voda dolazi do negativnih utjecaja na vode u podzemlju i druga vodna tijela.

⁴¹ www.sisackivodovod.hr, preuzeto 28. listopada 2021.

3.2.2. Javni sustav grijanja

Djelatnost proizvodnje, distribucije i opskrbe toplinskom energijom za krajnje kupce kućanstva i poslovne objekte u Gradu Sisku obavlja HEP-Toplinarstvo d.o.o., koje je s udjelom od 80% u sektoru toplinarstva najveći distributer energije u Republici Hrvatskoj. Prema podacima sa mrežne stranice tvrtke⁴² na dan 30.12.2020. godine ukupan broj korisnika ove usluge bio je 4.153 od čega 4.068 kućanstava te 85 poslovnih prostora. U Gradu Sisku dužina vrelovodne mreže iznosila je 21,7 km, parovodne 8,4 km, sa 183 toplinske stanice. Tijekom 2020. godine ukupno je krajnjim kupcima isporučeno 47.883 kWh ogrjevnje topline te 88.60 kWh tehnološke pare.

Području Općine Martinska Ves nema sustava javnog grijanja

3.2.3. Opskrba plinom

Na Urbanom području Sisak za distribuciju prirodnog plina za kućanstvo i poduzetništvo zaduženo je poduzeće Montcogim-Plinara d.o.o. Sjedište poduzeća nalazi se u Svetoj Nedelji, a jedno od njihovih distributivnih područja djeluje na području Grada Siska, Općine Sunja, Općine Martinska Ves i Općine Lekenik. Prema dostupnim podacima, 2019. godine na području Grada Siska u pogonu je bilo oko 55 km distributivne srednjetačne mreže, 4,5 km niskotlačne mreže te 12 km visokotlačne mreže. Prema podacima preuzetim iz dokumenta Procjena rizika od velikih nesreća za područje Sisačko-moslavačke županije, tijekom 2018. godine utrošeno je 4.400.000 m³ plina. U istom razdoblju na plinsku mrežu bilo je priključeno 1.684 potrošača od čega 1.454 kućanstava te 230 poduzetnika.

Plinski distributivni sustav za područje Grada Siska nije u cijelosti izgrađen, a opskrbljuje se iz postojećeg magistralnog visokotlačnog plinovoda Kozarac – Sisak koji opskrbljuje industrijske potrošače Siska i Petrinje i iz mreže lokalnih transportnih plinovoda.

Područjem Općine Sunja ne prolaze naftovodi ni plinovodi. Na području Općine Sunja nema izgrađen plinske distributivne mreže, na području Općine Martinska Ves plinovodni sustav ne postoji i nema izgrađene plinske mreže.

3.2.4. Energetski sustavi, izvori, potrošnja i ušteda energije

Za urbano područje Sisak za proizvodnju električne energije značajna je Termoelektrana Sisak koja je jedna od najvećih baznih termoelektrana Hrvatske elektroprivrede. Distribuciju električne energije provodi HEP ODS d.o.o. Elektra Sisak sa svojim terenskim jedinicama.

U Gradu Sisku električna se mreža prostire duž 495 km na kojima se nalazi preko 210 trafostanica. Na području Grada Siska prolaze značajni elektroenergetski koridori i nalaze se objekti od državnog i lokalnog značaja.

Područje Općine Sunja uključeno je u elektroopskrbni sustav preko transformatorskog postrojenja TS 35/20 kV Kostajnica. Općinom prolazi dvo-sistemski dalekovod 220 kV dužine 1,9 km i dalekovodi 110 kV dužine 9,2 i 1,4 km. Niskonaponska mreža pokriva područje od 165 km sa 87 trafostanica.

⁴² <https://www.hep.hr/toplinarstvo/o-hep-toplinarstvu/osnovni-podaci/1531> preuzeto 10.01.2021.

Općina Martinska Ves uključena je u elektroopskrbni sustav preko transformatorskog postrojenja TS 35(20)/10 kV „Sisak 1“. Područje pokriva 28 trafostanica, 2,5 km priključnog dalekovoda i 60 km niskonaponske mreže.

Spomenuti potres u prosincu 2020. godine uzrokovao je brojne štete na infrastrukturi posebno niskonaponskoj mreži ali i pokazao da u određenim područjima Županije od kojih neka i na ovom urbanom području još uvijek mreža nije dostatna te da je postojeći sustav potrebno unaprjeđivati i modernizirati.

U planu je i izrada projektne dokumentacije za prenamjenu postojeće zgrade mlina u hidroelektranu kojom bi se proizvodila električna energija za opskrbu ostalih dijelova RH.

Do danas Urbano područje Sisak nema cjelovit sustav odvodnje otpadnih i oborinskih voda te su potrebna ulaganja u sustav odvodnje, kao i u vodoopskrbu odnosno vodovodnu mrežu do svakog kućanstva. Predmetno područje ima donekle razvijen sustav opskrbe električnom energijom, ali i nedovoljno izrađenu plinsku distributivnu mrežu te su potrebna ulaganja u proširenje i modernizaciju ovih sustava što se posebno pokazala kao potreba u vrijeme nakon potresa kada je i postojeća mreža oštećena. U planu je i prenamjena postojeće zgrade mlina u hidroelektranu.

3.3. Infrastruktura za mobilnost i internetsku povezanost

3.3.1. Duljina, gustoća i kvaliteta cestovne mreže

Prometna infrastruktura važna je za razvoj nekog područja, mobilnost ljudi i roba te smanjenje izoliranosti. Podaci o prometnoj infrastrukturi ukazuju na razinu prometne povezanosti unutar nekog područja ali i povezanost sa širim okruženjem.

Urbano područje Sisak dobro je pokriveno mrežom prometnica koje većim dijelom udovoljavaju potrebama lokalnog stanovništva. Međutim, na nekim dionicama stanje prometnica nije zadovoljavajuće, primjerice oštećen je kolnik, te je potrebno uložiti sredstva u poboljšanje kvalitete cestovne infrastrukture kao i sigurnog odvijanja prometne i pješačke komunikacije.

Grad Sisak na povoljnom je prometnom položaju te je relativno dobro povezan s ostatkom Republike Hrvatske. Glavni cestovni pravci na području Grada prate korita rijeka Save i Kupe. Duljina državnih cesta, prema Izvješću o stanju u prostoru na području Grada Siska za razdoblje od 2017. do 2020. godine, na području Grada iznosi 77,7 km, a duljina lokalnih cesta 224 km. Grad je preuzeo dio javnih cesta kategoriziranih kao županijske i lokalne ceste koje su postale nerazvrstane u ukupnoj duljini od 131 km. Ukupna duljina svih vrsta cesta na području Grada Siska iznosi 302,6 km dok gustoća iznosi 0,716 km/ km².

Autocesta A11 Zagreb-Velika Gorica-Sisak proteže se samo do Lekenika, izgradnjom do Siska poboljšati će se povezanost ovog dijela Hrvatske s postojećom mrežom cestovne infrastrukture. Zbog potresa 2020. godine donesena je odluka o ukidanju naplate cestarine što smanjuje troškove prometovanja do Grada Zagreba te povećava kvalitetu i blizinu povezanosti s urbanim područjem.

Kroz Općinu Martinska Ves prolaze županijske ceste 3120 te 3121 koje se pružaju u pravcu sjever-jug duž Save te županijske ceste 3041 i 3274 čime je Općina dobro povezana s Gradom Siskom. Ukupna

duljina županijskih cesta je 46,3 kilometara, dok je ukupna duljina lokalnih cesta 9,7 km. Cestovna gustoća, računajući dužinu svih vrsta cesta, osim nerazvrstanih, u odnosu na površinu Općine iznosi 0,445 km/km² dok je cestovna gustoća na području Županije u prosjeku niža te iznosi 0,358 km/km². Sve ceste na području Općine su u prihvatljivom stanju za prometovanje. Općina upravlja i održava 324,5 km nerazvrstanih cesta (ulica i poljskih putova) od kojih je 20 km asfaltirano. U naselju Martinska Ves izgrađen je most koji povezuje naselja s jedne i druge obale rijeke Save. Međutim, naselja Desni Dubrovčak i Lijevi Dubrovčak te Tišina Erdedska i Tišina Kaptolska povezana su samo skelom.

Općina Sunja ima povoljan prometni položaj s razvijenim prometnicama lokalnog, županijskog i državnog značenja. Područjem Općine prema Odluci o razvrstavanju javnih cesta („Narodne novine“ br. 17/20.) prolazi državna cesta duljine 14,2 km te 5 županijskih cesta duljine cca 65 km. Naselja su međusobno povezana sa 13 lokalnih cesta duljine 30-tak km. Ukupna duljina svih cesta u Općini je 110,7 km. Cestovna gustoća, ako se računaju sve ceste, osim nerazvrstanih, kroz površinu Općine u km² iznosi 0,384 km/km².

Međutim, još uvijek je prisutan velik broj nerazvrstanih cesta kao i poljskih puteva. Potrebna je modernizacija nerazvrstanih cesta radi povećavanja sigurnosti u prometu. Također je potrebno izgraditi nove ceste na nekoliko pravaca, poput brze ceste Gradusa Posavska – Kinjačka – Blinjski Kut – Sisak te mosta Kratečko-Selišće Sunjsko kako bi se Općina bolje povezala s Gradom Siskom.

3.3.2. Podaci o nesrećama i sigurnosti na cestama

Nadzor i upravljanje cestovnim prometom Ministarstvo unutarnjih poslova obavlja na cjelokupnom teritoriju Republike Hrvatske. Stanje sigurnosti cestovnog prometa na područjima policijskih uprava ovisi o gustoći prometa i značajkama prometnih smjerova.

Prema podacima iz Biltena o sigurnosti cestovnog prometa 2020.⁴³ MUP-a Republike Hrvatske na području policijske uprave Sisačko-moslavačke u 2020. godini dogodilo se 1257 prometnih nesreća (za 8% manje nego 2019.) od čega je 13 nesreća s poginulim osobama, a 293 nesreće s ozlijeđenim osobama. U 2020. godini na području Policijske uprave registrirano je gotovo 78 tisuća vozila te 85 tisuća vozača. Iste godine prijavljena su 33 kaznena djela u prometu koja su i razriješena, a što je u odnosu na godinu ranije smanjenje od 40%.

Na urbanom području Grada Siska i općina u 2020. godini prema istom izvoru dogodilo se ukupno 490 prometnih nesreća (postaja Sunja 29, postaja Sisak 461) od čega 362 nesreće te 128 nesreća s nastradalim osobama (od čega su 4 osobe poginule).

3.3.3. Duljina i kvaliteta željezničke mreže

Prva željeznička pruga u Hrvatskoj, koja je puštena u promet 1862. godine, povezivala je Sisak i Zidani Most, a sinergija riječnog i željezničkog prometa bila je pretpostavka snažnog industrijskog razvoja ovog područja u 20. stoljeću. Unutar administrativnih granica Grada prolazi jedna međunarodna pruga M502 (Novska – Sisak – Zagreb) u dužini od 25,09 km te pruga lokalnog karaktera L210 (Sisak Caprag – Petrinja) u dužini od 3,49 km, koja je izvan prometa. Gustoća željezničkih pruga iznosi 0,06 km/km².

⁴³ <https://www.mup.hr/> preuzeto 10. siječnja 2022.

U ožujku 2020. godine putnički kolodvor nakon rekonstrukcije od 7 godina konačno je otvoren, no razorni potres krajem godine ponovo je oštetio kolodvorsku zgradu.

Prema podacima Strategije razvoja Grada Siska 2015.-2020., na području Grada postoje i industrijski kolosijeci za potrebe pristaništa na rijeci Kupi, tvornice Segestica, Siscia i Herbos, bivše željezare te INA Rafinerije nafte Sisak i termoelektrane.

U 2019. godini broj putnika u željezničkom prijevozu iznosio je 690.246, dok je utovareno 447.276 tona robe, a istovareno 130.455 tona robe.

Željeznički promet na prostoru Općine Martinska Ves nije razvijen (područjem Općine ne prolaze željezničke pruge niti su u planu izgradnje).

Područjem Općine Sunja prolaze međunarodna željeznička pruga M502 (Zagreb Glavni kolodvor - Sisak – Novska) u dužini od 23.900 m sa željezničkim kolodvorom u Sunji te regionalna željeznička pruga R102 (Sunja – Volinja – državna granica s BiH) dužine 2,7 km. Gustoća željezničkih pruga (duljina pruga/površina Općine) iznosi 0,092 km/km², dok je županijski prosjek 0,039 km/km². Željeznička pruga Općinu povezuje s gradovima Siskom i Novskom ta sa susjednom Bosnom i Hercegovinom.

Željezničku prugu R102 potrebno je obnoviti, produžiti do Novog Grada (BiH) te uspostaviti carinarnicu na granici.

3.3.4. Unutarnji vodni putevi

Grad Sisak nalazi se na obali rijeke Save te ima riječnu luku zahvaljujući kojoj se veći teret doprema se do Siska brodom, a dalje prema Zagrebu putuje cestom ili željeznicom.

Područje lučke uprave Sisak dijeli se na dva bazena: bazen Crnac i bazen Galdovo na rijeci Savi. Bazen Crnac služi za utovar i istovar nafte i naftnih derivata, dok bazen Galdovo služi kao brodogradilišno pristanište za tehnički nadzor plovila.

Kroz središte Općine Martinska Ves prolazi rijeka Sava, a na granicama je omeđena rijekama Odrom i Lonjom. Viseći most spaja Desnu i Lijevu Martinsku Ves te na taj način povezuje lijevu i desnu obalu Save. U Općini su u uporabi dvije skele za prijevoz putnika. Jedna skela povezuje naselja Desni Dubrovčak i Lijevi Dubrovčak, dok druga skela povezuje naselja Tišina Kaptolska i Tišina Erdedska. Na području Općine Martinska Ves rijeka Sava plovna je u dužini od 40,8 km u kategoriji državnog plovnog puta II.

Sjevernu granicu Općine Sunja u dužini od 42,75 km čini rijeka Sava koja je na cijelom dijelu plovna i predstavlja međunarodni vodni put IV. klase sa planiranim pristaništima u mjestima Bistrač i Strmen. Prema Prostornom planu uređenja Općine u svrhu turističkog razvoja planirana je izgradnja drvenih pristana za čamce i manje turističke brodove u svim naseljima na obalama Save te pristane za plutajuće mlinove. Veliku važnost imaju skelni prijelazi i to prema naseljima u Općini Sunja (prijelazi Selište Sunjsko-Kratečko i Gradusa Posavska-Lukavec Posavski). Prema podacima sa službene stranice Županije u 2017. godine na skelnom prijelazu iz Grada prema Općini Sunja prevezeno je 7546 osoba i 6366 vozila.

3.3.5. Zračne luke

Zračne luke iznimno su važan segment prometnog povezivanja urbanog područja te se stoga prate podaci o razvijenosti infrastrukture, broju putnika kao i prevezenog tereta u zračnom prometu.

Sisačko-moslavačka županija ne raspolaže infrastrukturom zračnog prometa pa tako ni Grad Sisak ni Općine Sunja i Martinska Ves nemaju vlastitu zračnu luku, već se kao i ostala okolna mjesta oslanja na zagrebačku međunarodnu Zračnu luku Franjo Tuđman udaljenu 40-ak kilometara. Ova zračna luka danas je glavna međunarodna luka u Hrvatskoj, a započela je raditi kao aerodrom još 1962. godine. Danas predstavlja glavno čvorište tvrtke Croatia Airlines, iz nje koje prometuju brojni nacionalni, regionalni, ali i svjetski poznati avioprijevoznici, uz sezonske charter letove⁴⁴. Od 2012. godine pod upravom je francuske konzorcija ZAIC. U 2017. godini u promet je pušten suvremeni putnički terminal. Zračnom lukom danas je Zagreb izravno povezan s 46 destinacija, a u redovnom prometu leti 30 zrakoplovnih kompanija.

Tablica u nastavku prikazuje podatke o broju putnika, letova i teretu u razdoblju 2018.-2021. godine.

Tablica 39. Statistika broja putnika, letova i tereta Zračne luke Franjo Tuđman 2018.-2021. godine

Godina	Broj putnika	Broj letova	Teret (t)
2018.	3.336.310	43.688	13.675
2019.	3.434.531	45.061	12.684
2020.	924.823	21.510	9.848
2021.	1.404.478	29.605	10.781

Izvor: www.zagreb-airport.hr; Statistika, preuzeto 12.01.2022.

Iz navedenih podataka razvidno je da kao posljedica pandemije bolesti COVID-19 u 2020. godini došlo do drastičnog pada putničkog i teretnog prometa, a sve iz razloga ograničenog broja leta odnosno obustave rada brojnih kompanija kako na regionalnoj tako i na nacionalnoj razini.

Na području Grada Siska locirano je uzletišće kod Šašine Grede predviđeno kao športska zračna luka (padobranska škola i trenajni letovi), te za potrebe poljoprivrede. Uz ovo uzletišće Prostornim planom uređenja predviđeno i uređenje heliodroma u krugu bolnice u Sisku, te na području Pogorelca.

Na područje Općine Sunja nema izgrađenih objekata za zračni promet kao ni na području Općine Martinska Ves.

3.3.6. Podaci o vremenu putovanja do najbližih gradova

Sisačko-moslavačka županija nalazi se u središnjem dijelu Republike Hrvatske te predstavlja prometno središte, a zahvaljujući povoljnom prometno-geografskom položaju jako dobro je povezana s ostalim dijelovima Republike Hrvatske kao i susjednim zemljama.

Grad Sisak nalazi se u središnjem dijelu Sisačko-moslavačke županije te graniči s općinama: Martinska Ves, Velika Ludina, Lipovljani, Jasenovac, Sunja, Donji kukuruzari i Lekenik te gradovima: Popovača,

⁴⁴ <https://www.esky.hr/aerodromi/ap/zag/zagreb-pleso> preuzeto 12.01.2022.

Kutina i Petrinja. Sisak je od Kutine udaljen 44,3 km, od Petrinje 13,7 km, od Zagreba 59 km, od Karlovca 100, od Rijeke 212 km, Varaždina 134 km, od Pule 315 km, od Čakovca 151 km, od Zadra 275km, od Splita 399 km, od Dubrovnika 655 km, od Osijeka 244 km, te od Vukovara 256 km. Od većih gradova u susjednim europskim zemljama Sisak je udaljen: Ljubljana 202 km, Beč 429 km, Budimpešta 400 km, Sarajevo 336 km, Beograd 355 km, Sofija 746 km, München 604 km.

Općina Martinska Ves smještena je u sjevernom dijelu Sisačko-moslavačke županije, a županijskim cestama Ž3120 i Ž3121 koje idu u pravcu sjever-jug lijevom i desnom obalom Save relativno je dobro povezana s Gradom Siskom. Općina je od Grada Siska udaljena 15 km, a od Općine Sunja 42,9 km.

Općina Sunja nalazi se između gradova Siska, Hrvatske Kostajnice, Općina Majur i Hrvatska Dubica, Jasenovac i Donji Kukuruzari. Općinsko središte Sunja od sjedišta urbanog područja Grada Siska udaljena je 28 km, a od sjedišta Općine Martinska Ves 42,9 km. Od Grada Popovače 52 km, Hrvatske Dubice 27 km, Hrvatske Kostajnice 15 km.

3.3.7. Pokrivenost širokopojasnom infrastrukturom i kućanstva s pristupom internetu

Telekomunikacijski promet na nivou Sisačko-moslavačke županije dobro je razvijen, odvija se javnim komunikacijama u nepokretnoj mreži, pokretnoj mreži i sustavu radio-komunikacija. Na cijelom području omogućeno je korištenje širokopojasnog pristupa Internetu.

Na području Grada Siska ukupno je 47.316 stanovnika u 18.203 kućanstava. Više od 42% kućanstava koristi širokopojasni pristup, a više od 85% tih kućanstava ima ugovoren pristup brzinama do 30 Mbit/s ili manjim. Prema dostupnim podacima korisnici kategorije kućanstva koji koriste brzine veće od 100 Mbit/s su zanemarivi (0,01%), iako je na području centra Grada dostupna i HFC i FTTH tehnologija koje omogućuju ultrabrizi pristup brži od 100 Mbit/s. Na području Grada Siska djeluje i čitav niz gospodarskih subjekata i javnih ustanova koje zbog ograničenja dostupne infrastrukture pristupne telekomunikacijske nepokretne mreže većim dijelom koriste niže brzine širokopojasnog pristupa. Mali je broj korisnika koji koriste brzine širokopojasnog pristupa od 30 Mbit/s ili veće.

Telekomunikacijski promet Općine Sunja odvija se putem tranzitno-pristupne telefonske centrale Sisak, udaljenih pretplatničkih stupnjeva (UPS) i pripadajućim pristupnim mrežama sve povezano suvremenim svjetlovodnim sustavima prijenosa. Prema podacima Hrvatske regulatorne agencije za mrežne djelatnosti, za potrebe analogne i digitalne telekomunikacijske mreže postavljene su 4 bazne stanice na 4 lokacije, 3 antenska stupa te na jednom unutarnjem antenskom sustavu u zatvorenom prostoru. Broj postojećih baznih stanica na 100 stanovnika Općine iznosi 0,107.

Na području Općine Martinska Ves postavljeno je 5 UPS-a s pristupnim mrežama koji su povezani s glavnom centralom AXE Sisak. Postavljena je bazna stanica BS za mobilnu mrežu (098) u naselju Desno Trebarjevo. Usluge telekomunikacija potrebno je proširiti kako bi se poboljšale usluge brzog Interneta ISDN-a.

Sve tri sastavnice Urbanog područja osigurale su besplatni pristup Internetu svojim stanovnicima na javnim prostorima uspješnom prijavom na poziv WiFi4EU za bespovratna sredstva Europske unije.

Prema podacima Popisa stanovništva 2011. godine unutar Urbanog područja Sisak od ukupno 21.621 privatnih kućanstava njih 50,5% ili 10.913 kućanstva posjeduje osobno računalo. Ukupno se 9.946 kućanstava (46%) koristi Internetom.

Uspoređujući broj kućanstava Urbanog područja Sisak koja posjeduju osobno računalo te kućanstava koja se koriste Internetom, vidljivo je da 91,1% kućanstava koja posjeduju računalo imaju i pristup Internetu. Iz podataka je vidljivo da polovica kućanstava urbanog područja Sisak koristi osobna računala i Internet, što je niski postotak s obzirom na važnost komunikacijsko-informacijskih tehnologija u društvu, pa tako i u svakodnevnom životu stanovnika. Međutim, važno je uzeti u obzir dobni sastav stanovništva urbanog područja Sisak u kojem prevladava radno stanovništvo te stanovništvo starije životne dobi koje se u velikom broj slučajeva ne zna služiti ili se slabo služi računalima i Internetom.

U nastavku je tablični prikaz broja privatnih kućanstava u urbanom području Sisak te broj kućanstava koja posjeduju osobno računalo te se koriste Internetom.

Tablica 37. Privatna kućanstva prema posjedovanju osobnog računala i korištenju Interneta u Gradu Sisku, Općini Sunja i Općini Martinska Ves, Popis 2011. godine

	Ukupan broj privatnih kućanstava	Kućanstvo posjeduje osobno računalo	Kućanstvo se koristi internetom
Grad Sisak	18.203	9.833	9.035
Sunja	2.238	601	479
Martinska Ves	1.180	479	432

Izvor: www.dzs.hr, Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2011. godine, preuzeto 5. studenoga 2021. godine

3.4. Urbani prijevoz

U nastavku su prikazani podaci o urbanom prijevozu koji uključuju oblike gradskog prijevoza, pregled pružatelja usluga gradskog prijevoza, kvalitativne i kvantitativne podatke vezane uz vozni park, kao i intermodalnu infrastrukturu i dostupnost za osobe invaliditetom. Podaci o pokrivenosti prometnim mrežama dati su u poglavlju 3.3. Infrastruktura za mobilnost i internetsku povezanost, odjeljcima 3.3.1., 3.3.3., 3.3.4. te 3.3.5.

3.4.1. Oblici gradskog prijevoza koji postoje u gradu sjedištu urbanog područja te na cijelom urbanom području te pregled pružatelja usluga javnog prijevoza

U Gradu Sisku posluje poduzeće Auto promet Sisak d.o.o., u 100%-tnom vlasništvu Grada. Prijevoz putnika se organizira u gradskom, prigradskom i međužupanijskom prometu, a za održavanje voznog reda na 33 autobusne linije s 276 polazaka dnevno, na raspolaganju su 44 autobusa. Gradski promet je organiziran na užem i širem gradskom području. Na užem gradskom području (Željezara, Tomićev put i Zeleni brijeg) prijevoz se organizira sa 5 autobusnih linija i 151 polazaka dnevno.

U širem gradskom području (u okvirima administrativnih granica Grada Siska) prijevoz putnika se odvija sa 24 autobusnih linija dnevno, te ugovorni prijevoz sa jednom linijom, a tu je još i ugovorni prijevoz učenika osnovnih škola. U prigradskom i međužupanijskom prometu prometuju po dvije linije.

Prema podacima Društva preuzetim s mrežne stranice⁴⁵ tijekom 2019. godine ukupno je prevezeno 1.447.703 putnika, a tijekom 2020. godine 940.783 putnika što znači da je ukupni broj prevezenih putnika manji za 36% u odnosu na 2019. godinu. Pad broja putnika uzrokovan je demografskim kretanjem i iseljavanjem stanovništva te pojavom i znatno povećanim rizikom prijenosa bolesti COVID-19 te Odluka Stožera civilne zaštite RH o obustavama javnog prometa tijekom godine.

Poduzeće Auto promet Sisak d.o.o. ne obuhvaća područje Općine Sunja ni Općine Martinska Ves.

Na području Općine Martinska Ves nema ugovorenog gradskog prijevoza, već međugradski promet u sklopu kojeg prometuje prijevoznik Maluks promet d.o.o., prijevoznika tvrtka koja se bavi inozemnim tuzemnim prijevozom putnika. Autobus prolazi kroz pet naselja Općine te prometuje do Grada Siska. Međugradski prijevoz organiziran je prioritarno za prijevoz učenika, stoga je broj polazaka i odlazak dnevno reducirano, pogotovo za vrijeme školskih praznika.

Na području Općine Sunja gradski prijevoz je vrlo rijedak te prometuju samo dvije autobusne linije dnevno što nije dovoljno za kvalitetan i redovit prijevoz putnika te nije u skladu s potrebama dnevnih migracija stanovništva.

3.4.2. Vozni park urbanog područja

Vozni park poduzeća Auto promet Sisak d.o.o. čini 44 autobusa od čega 10 gradskih i 34 za ostale linije, a s ukupno 2.813 mjesta (316 sjedećih i 358 stajaćih na gradskim linijama te 1.552 sjedećih i 587 stajaćih mjesta na ostalim linijama). Ukupna snaga voznog parka je 10.268kW. Vozni park u odnosu na 2019. godinu istog je kapaciteta.

Prosječna starost autobusa je 4,77 godina. Od 44 autobusa njih 11 ima mehaničku rampu za ulaz osoba s invaliditetom. Četiri autobusa imaju normu motora nižu od EURO norme 6 te ih je potrebno zamijeniti novijim autobusima EURO norme 6.

Postojeći vozni park karakterizira veliki broj prijeđenih kilometara te visok udio starijih autobusa koji se koristi u pružanju usluge.

Auto promet Sisak d.o.o. u 2019. godini obnovio je vozni park s 20 novih autobusa s niskom emisijom CO2 na dizel gorivo. Putem bespovratnih EU sredstava nabavljeno je dodatnih 9 novih autobusa (5 ih je isporučeno a četiri će biti isporučena do kraja 2022. godine) kako bi povećali kvalitetu pružanja usluge te smanjili negativan utjecaj na okoliš primjenom novih ekoloških normi.

3.4.3. Dostupnost prometnog sustava za osobe s invaliditetom

Na cjelokupnom području Grada Siska putem Auto prometa Sisak d.o.o. organiziran je prijevoz umirovljenika, osoba starijih od 65 godina, invalida, nezaposlenih osoba i korisnika prava na socijalnu skrb, po povlaštenoj cijeni.

Prema Odluci o sufinanciranju troškova javnog prijevoza za određene kategorije građana, korisnici s prebivalištem na području Grada Siska ostvaruju pravo na prijevoz u javnom prometu na području Grada Siska po cijeni od 3,00 kn za vožnju u jednom smjeru. Slijepi osobe sa pratnjom ne plaćaju prijevoz, dok nezaposlene osobe imaju pravo na 40 besplatnih vožnji tijekom mjeseca. Uz navedene

⁴⁵ <https://www.auto-promet-sisak.hr/> preuzeto 12.01.2022.

kategorije, pravo na besplatan prijevoz imaju i umirovljenici sa mirovinom do 2.500,00kn, osobe starije od 65 godina bez prihoda i osobe starije od 65 godina korisnici nacionalne naknade.

U 2020. godini prevezeno je ukupno 258.462 putnika iz posebnih kategorija putnika što u odnosu na 2019. godinu čini smanjenje od 38%. U ukupnom broju od 258.462 putnika dominiraju nezaposlene osobe starije od 65 godina (116.797), zatim umirovljenici (54.542) pa nezaposlene osobe (72.382). Međutim, 1,16% putnika ili njih 3.004 činili su invalidi, 3,93% osobe koje ostvaruju pravo iz soc. osnova, a 0,61% putnika ili njih 1.592 bile su slijepe ili slabovidne osobe.

Općina Martinska Ves ima aktivan program u suradnji s Caritasom u sklopu kojeg je moguće organizirati prijevoz za osobe starije životne dobi za obavljanje svakodnevnih aktivnosti poput odlaska liječniku.

3.4.4. Biciklistička infrastruktura

Cikloturizam se može definirati kao turizam posebnih interesa, koji kao glavno prijevozno sredstvo koristi bicikl za dolazak do destinacije ili se rekreativno koristi tijekom boravka turista u destinaciji te predstavlja oblike turističkih aktivnosti s najvećom perspektivom razvoja i dostupan je cijele godine.

Sisačko-moslavačka županija prilično je dobro premrežena biciklističkim stazama od kojih su neke povezane s međunarodnim biciklističkim rutama (EUROVELO transeuropske rute). Prema podacima iz Operativnog plana razvoja cikloturizma u Sisačko-moslavačkoj županiji 2017.-2020. godine, u Županiji se nalazi 1000 km uređenih biciklističkih ruta i to oko 434 km županijskih te više od 500 km lokalnih ruta. Urbanim područjem Siska prolazi nekoliko biciklističkih ruta nacionalnog, županijskog i lokalnog karaktera i to:

- Cikloturistička nacionalna ruta Sava – 124 km
- Cikloturistička županijska ruta SMŽ 01 – 228 km
- Cikloturistička županijska ruta SMŽ 02 – 49 km
- Lokalna ruta PPLP 03 – 29 km
- Lokalna ruta PPLP 04 – 20 km
- Cikloturistička ruta LR1 - Zelena dolina – 41,5 km
- Cikloturistička ruta LR2 - Kotar šuma – 34 km
- Cikloturistička ruta LR3 - Obalama rijeke Kupe – 27,2 km.

Grad Sisak je poznat po atraktivnim biciklističkim rutama. Unatrag nekoliko godina Grad je radio na razvoju cikloturizma te na unapređenju ovog vida turističke ponude: uveden je sustav javnih bicikala, skate park, postavljene su servisne stanice za bicikle te nove generacije stalaka za bicikle, omogućen je najam klasičnih i električnih bicikala po Gradu, uređene su biciklističke staze, uređene su nove lokacije stajališta gradskih bicikla – bazen Caprag te ledene dvorane Zibel i dr.

U Općinama Martinska Ves i Sunja ne postoje zasebno izvedene biciklističke staze već se biciklistički promet odvija u okviru prometnica.

Kako bi se poboljšala i unaprijedila turistička ponuda urbanog područja Siska potrebno je i dalje raditi na razvoju različitih selektivnih oblika turizma poput cikloturizma što uključuje izgradnju te označavanje novih i postojećih biciklističkih staza, proširenje mreže staza izvan grada odnosno unutar i između Općina Sunja i Martinska Ves te povezivanje na urbanom području budući biciklističke staze postaju sve značajniji čimbenik privlačenju posjetitelja i turista na određeno područje.

Predmetno područje dobro je pokriveno mrežom prometnica, no na nekim dionicama stanje prometnica nije zadovoljavajuće, neke prometnice potrebno je izgraditi, a neke i obnoviti, prisutna su oštećenja kolnika te je potrebno uložiti sredstva u poboljšanje cesta naročito lokalnih. Sagledavši

3.5. SWOT analiza – urbano okruženje

URBANO OKRUŽENJE	
SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Dobra prometna povezanost s ostatkom RH te povoljan položaj na cestovnim prometnim koridorima i na unutarnjim plovnim putevima • Riječna luka na Savi služi za pretovar nafte i kao brodogradilišno pristanište • Blizina zračne luke u Zagrebu • Urbano područje dobro pokriveno sustavom telekomunikacija • Bogata bioraznolikost • Bogata prirodna baština: Odransko polje, Sunjsko polje, Park prirode Lonjsko polje • Prisutnost zaštićenih vrsta flore i faune • Uzgoj pasmine konja hrvatski posavac • Pitka voda iz rijeke Kupe koju koristi urbano područje Sisak te uspostavljen sustav vodoopskrbe i odvodnje • Organizirano prikupljanje i razvrstavanje otpada • Relativno dobra kvaliteta zraka, tla i vode 	<ul style="list-style-type: none"> • Nezadovoljavajuće stanje prometne infrastrukture, velik broj nedovršenih i nerazvrstanih cesta • Neadekvatno organiziran javni prijevoz; slaba pokrivenost naselja • Oštećene prometnice nakon potresa • Nedovoljna iskorištenost željezničkog prometa • Slaba pokrivenost Internetom, posebice manjih naselja u urbanom području • Nedovoljna informatička pismenost stanovništva • Urbano područje nije u potpunosti pokriveno sustavom kanalizacije • Nerazvijen javni sustav grijanja i nedostatna plinska mreža • Nedovoljno iskorištena i zaštićena prirodna baština • Postojeći sustav vodoopskrbe i odvodnje ne jamči dostatnu pokrivenost, ispod je prosjeka RH te onečišćuje okoliš • Visoka izloženost javne i privatne infrastrukture prirodnim rizicima zbog neadekvatne gradnje • Djelomična onečišćenje tla, vode i zraka na urbanom području • Nedovoljno utilizirane brownfield lokacije
PRILIKE	PRIJETNJE

<ul style="list-style-type: none"> • Mogućnost financiranja projekata izgradnje javne i privatne infrastrukture putem EU fondova • Mogućnost jačanja ljudskih kapaciteta kroz korištenje fondova EU-a • Javne politike na razini EU-a podupiru zelenu tranziciju i digitalnu transformaciju 	<ul style="list-style-type: none"> • Neriješeni imovinsko-pravni odnosi • Složena zakonska regulativa za poslovna ulaganja, neusklađeni zakonski propisi • Prirodne nepogode koje narušavaju infrastrukturu • Petrinjsko-pokupski rasjed podložan seizmološkoj aktivnosti; rizik od potresa i klizišta • Pandemija bolesti COVID-19 koja je ukazala na neadekvatnu infrastrukturu
--	--

4. Okvir upravljanja razvojem

Urbano područje Sisak čine sljedeće sastavnice: Grad Sisak, Općina Sunja i Općina Martinska Ves. Gradom Siskom upravlja gradonačelnica (izvršna vlast) , a Gradsko vijeće je predstavničko tijelo. Na čelu Općina Sunja i Martinska Ves su načelnici te svaka općina ima svoje Općinsko vijeće i jedinstveni upravni odjel.

Urbano područje Sisak razvija se u skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske kojim se potiče ravnomjeran razvoj svih dijelova RH. Spomenuti Zakon provodi se u skladu s autonomijom koju jedinice lokalne i regionalne samouprave imaju prema Ustavu Republike Hrvatske.